

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KIRILGAN VE BÜYÜKLENMECİ NARSİSİZM TÜRLERİNİN
NESNE İLİŞKİLERİ, AİLE ÖNGÖRÜLEMEZLİĞİ VE SAVUNMA
MEKANİZMALARI ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

HAZIRLAYAN

BENGİSU EĞRİDERE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ BURÇİN AKIN SARI

ANKARA – 2022

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

Tarih: 26/05/2022

Öğrencinin Adı, Soyadı: Bengisu Eğridere

Öğrencinin Numarası: 21910138

Anabilim Dalı: Psikoloji Anabilim Dalı

Programı: Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Dr. Öğr. Üyesi Burçin Akın Sarı

Tez Başlığı: Kırılgan ve Büyüklenmeci Narsisizm Türlerinin Nesne İlişkileri, Aile Öngörülemezliği ve Savunma Mekanizmaları Çerçevesinde İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 63 sayfalık kısmına ilişkin, 26/05/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %6'dır.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:

ONAY

Tarih: 26/05/2022

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Dr. Öğr. Üyesi Burçin Akın Sarı

TEŞEKKÜR

Öncelikle fiziksel olarak yanımda olmasalar bile sevgilerini ve desteklerini her zaman yanımda hissettiğim, bugün ki ben olmama neden olan sevgili anne ve babama,

Hiç kimse olmasa bile elimi uzattığımda orada olacaklarını bildiğim, aramızda koparılamaz bir bağın bulunduğu, dert ortaklarım ve sevgi kaynaklarım sevgili ikizim Sezen Balibeyoğlu ve küçük kardeşim Utku Balibeyoğlu'na,

Tanıştığımız günden beri sevgisini, yakınlığını ve desteğini asla benden esirgemeyen, hayallerimin ortağı, neşe kaynağım sevgili eşim Yiğit Berk Eğridere'ye,

Hayatlarımızın üniversite yıllarında kesişmesi ardından bana hep anlaşıldığımı, koşulca kabul edildiğimi, ne olursa olsun hep sevildiğimi ve değerli olduğumu hissettiren sevgili arkadaşım Ezgi Akat'a,

Mesleki ve kişisel gelişimimde elimi hiç bırakmayan sevgili hocam Kamile Can'a,

Tez sürecimde bana hep destek olan, bilgi ve birikimlerini benden hiçbir zaman esirgemeyen, her paniklediğimde beni toparlayıp sakinleştiren canım arkadaşım Esinç Arz'a,

Okuduğum yıllarda içinde bulunmaktan gurur duyduğum, psikolog kimliğimin temellerinin atılmasına yardımcı olan Ankara Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde yer alan tüm hocalarıma,

Klinik psikolog olma yolunda her zaman arkamda olduğunu hissettiğim, sahip oldukları bilgi birikimi ve tecrübeyle beni derinden besleyen başta Prof Dr. Okan Cem Çirakoğlu ve Dr. Öğr. Üyesi Esra Güven olmak üzere tüm Başkent Üniversitesi Psikoloji Bölümü hocalarıma,

Yüksek lisans eğitimim boyunca hep yanımda olan, süpervizyon sürecinde gösterdiği anlayış ve toleransla beni sonsuz destekleyen sevgili hocam ve süpervizörüm Dr. Öğr. Üyesi Özlem Kahraman Erkuş'a,

Tez sürecimde gösterdiği destek ve anlayışla yanımda olduğunu daima hissettiren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Burçin Akın Sarı'ya,

Ve son olarak burada ismini dillendiremediğim ancak hayatıma bir şekilde dokunmuş tüm sevdiklerime teşekkür ederim.

ÖZET

EĞRİDERE, Bengisu. Kırılgan ve Büyüklenmeci Narsisizm Türlerinin Nesne İlişkileri, Aile Öngörülemezliği ve Savunma Mekanizmaları Çerçevesinde İncelenmesi. Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı, 2022.

Araştırmanın temel amacı büyüklenmeci ve kırılgan narsisizm kişilik özellikleri ile nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda nesne ilişkileri alt boyutları (yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik), aile öngörülemezliği alt boyutları (finansal, öğünlerle ilgili, anne-baba fiziksel-duygusal doyum ve anne-baba disiplin öngörülemezliği) ve savunma mekanizmaları alt boyutlarının (immatür, nevrotik ve olgun savunma mekanizmaları) narsisizm türleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Araştırmanın örneklemi 18-65 yaş arasında değişen 491 kişiden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak Narsistik Kişilik Envanteri-16, Kırılgan Narsisizm Ölçeği, Bell Nesne İlişkileri Ölçeği, Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği ve Savunma Biçimleri Testi-40 kullanılmıştır. Toplanan veriler araştırma hipotezleri doğrultusunda IBM SPSS Statistics 28 ve SPSS uyumlu PROCESS macrosu kullanılarak analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucunda kırılgan narsisizm ile anne fiziksel-duygusal doyum hariç tüm aile öngörülemezliği alt boyutları, tüm nesne ilişkileri alt boyutları ve olgun savunma mekanizmaları hariç tüm savunma mekanizmaları alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra büyüklenmeci narsisizm ile finansal öngörülemezlik, anne disiplin öngörülemezliği, yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve immatür savunma mekanizması arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizlerine göre kırılgan narsisizm kişilik özelliklerinin baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği, güvensiz bağlanma ve immatür savunma mekanizmaları tarafından pozitif yönde yordandığı görülmektedir. Bunun yanı sıra büyüklenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve immatür savunma mekanizmaları tarafından pozitif yönde; yabancılaşma, sosyal yetersizlik ve nevrotik savunma mekanizmaları tarafından ise negatif yönde yordandığı belirlenmiştir. Gerçekleştirilen aracı değişken analizlerine göre ise aile öngörülemezliği ile her iki narsisizm türü arasındaki ilişkide de immatür savunma

mekanizmalarının aracı etki gösterdiği tespit edilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular narsisizm türlerinin kıyaslanmasıyla alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kırılgan narsisizm, büyüklenmeci narsisizm, nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği, savunma mekanizmaları

ABSTRACT

EĞRİDERE, Bengisu. Examining the Vulnerable and Grandiose Types of Narcissism within the Framework of Object Relations, Family Unpredictability, and Defense Mechanisms. Başkent University, Institute of Social Sciences, Master's Degree in Clinical Psychology, 2022.

The main purpose of the research is to examine the relationships between the grandiose and vulnerable narcissism personality traits and object relations, family unpredictability, and defense mechanisms. For this purpose, the effects of sub-dimensions of object relations (alienation, insecure attachment, egocentricity, and social incompetence), sub-dimensions of family unpredictability (money, meals, maternal and paternal nurturance, and maternal and paternal discipline unpredictability), and sub-dimensions of defense mechanisms (immature, neurotic and mature defense mechanisms) on types of narcissism were evaluated. The sample of the study consists of 491 people aged between 18-65 years. Within the scope of the study, Narcissistic Personality Inventory, Hypersensitive Narcissism Scale, Bell Object Relations Scale, Retrospective Family Unpredictability Scale and The Defense Styles Questionnaire were used as data collection tools. The collected data were analyzed using IBM SPSS Statistics 28 and SPSS compatible PROCESS macro in line with the research hypotheses. As a result of the correlation analysis, positive significant relationships were found between vulnerable narcissism and all sub-dimensions of family unpredictability except maternal nurturance, all sub-dimensions of object relations, and all sub-dimensions of defense mechanisms except mature defense mechanisms. In addition, positive significant relationships were determined between grandiose narcissism and money unpredictability, maternal discipline unpredictability, alienation, insecure attachment, egocentricity, and immature defense mechanism. According to the hierarchical regression analyses performed, it is seen that vulnerable narcissism personality traits are positively predicted by paternal nurturance unpredictability, insecure attachment, and immature defense mechanisms. In addition, grandiose narcissism personality traits are positively predicted by insecure attachment, egocentricity, and immature defense mechanisms; it was determined that it was predicted negatively by alienation, social incompetence, and neurotic defense mechanisms. According to the mediation analysis, it was determined that immature defense mechanisms act as a mediator in the relationship between family unpredictability and both types of

narcissism. Finally, the findings were discussed in light of the literature by comparing the types of narcissism.

Keywords: Vulnerable narcissism, grandiose narcissism, object relations, family unpredictability, defense mechanisms

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Narsisizm	1
1.1.1. Narsisizm kavramı ve tarihçesi	1
1.1.2. Narsisizm kavramını açıklayan kuramlar	3
1.1.2.1. Freud'un psikanalitik kuramına göre narsisizm	3
1.1.2.2. Kohut'un kendilik psikolojisine göre narsisizm	5
1.1.2.3. Kernberg'in nesne ilişkileri yaklaşımına göre narsisizm	6
1.1.2.4. Masterson yaklaşımına göre narsisizm	9
1.1.3. Normal ve patolojik narsisizm	12
1.1.4. Büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm	14
1.2. Nesne İlişkileri Kuramı	15
1.2.1. Narsisizmin anlaşılmasında nesne ilişkilerinin rolü	17
1.3. Aile Öngörülemezliği	18
1.3.1. Psikolojik sağlıkta aile öngörülemezliğinin rolü	20
1.4. Savunma Mekanizmaları	22
1.4.1. Narsisizmin anlaşılmasında savunma mekanizmalarının rolü	24
1.5. Araştırmanın Amacı	26
1.6. Araştırma Soruları ve Hipotezleri	26
1.7. Araştırmanın Önemi	29
BÖLÜM 2	30
YÖNTEM	30
2.1. Örneklem	30
2.2. Veri Toplama Araçları	31
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	31
2.2.2 Narsistik Kişilik Envanteri-16 (NKE-16)	32

2.2.3. Kırılğan Narsisizm Ölçeği (KNÖ)	32
2.2.4. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği (GDAÖÖ)	33
2.2.5. Bell Nesne İlişkileri ve Gerçekliği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI)	33
2.2.6. Savunma Biçimleri Testi-40 (SBT-40)	34
2.3. İşlem	35
2.4. Analiz	36
BÖLÜM 3	37
BULGULAR	37
3.1. Verilerin İstatistiksel Analizlere Uygunluğunun Test Edilmesi	37
3.2. Korelasyon Analizine Ait Bulgular	37
3.3. Hiyerarşik Regresyon Analizlerine Ait Bulgular	41
3.3.1. Kırılğan narsisizmi yordayan değişkenlerin belirlenmesi	41
3.3.2. Büyüklenmeci narsisizmi yordayan değişkenlerin belirlenmesi	43
3.4. Aracı Değişken Analizlerine Ait Bulgular	45
3.4.1. Aile öngörülemezliği ve kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolü	45
3.4.2. Aile öngörülemezliği ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolü	46
BÖLÜM 4	49
TARTIŞMA	49
4.1. Korelasyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması	49
4.2. Hiyerarşik Regresyon Analizlerine Ait Bulguların Tartışılması	56
4.3. Aracı Değişken Analizlerine Ait Bulguların Tartışılması	60
4.4. Klinik Çıkarımlar	62
4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler	63
BÖLÜM 5	66
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	67
EKLER	
EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu	
EK 2: Kişisel Bilgi Formu	
EK 3: Narsistik Kişilik Envanteri-16	
EK 4: Kırılğan Narsisizm Ölçeği	
EK 5: Bell Nesne İlişkileri Ölçeği	

EK 6: GemiŒe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği

EK 7: Savunma Biçimleri Testi-40

EK 8: Etik Kurul Onayı

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler	30
Tablo 2. Çalışmada Yer Alan Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları	39
Tablo 3. Kırılgan Narsisizmi Yordayan Değişkenlere Ait Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları	42
Tablo 4. Büyüklenmeci Narsisizmi Yordayan Değişkenlere Ait Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1. Narsisistik Kişilik Bozukluğuna Sahip Bireylerin Bölünmüş Nesne İlişkileri Parça Birimleri	12
Şekil 2. Aile Öngörülemmezliği ile Kırılgan Narsisizm Kişilik Özelliklerinin İlişkisi ve Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü	28
Şekil 3. Aile Öngörülemmezliği ile Büyükleme Narsisizm Kişilik Özelliklerinin İlişkisi ve Savunma Mekanizmalarının Aracı Rolü	28
Şekil 4. Aile Öngörülemmezliği ve Kırılgan Narsisizm Arasındaki İlişkide Savunma Mekanizmalarının Aracı Etkisi	46
Şekil 5. Aile Öngörülemmezliği ve Büyükleme Narsisizm Arasındaki İlişkide Savunma Mekanizmalarının Aracı Etkisi	47

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Pek çok kuramcı, narsisistik kişilik özellikleri ile çocukluğun ilk yıllarında maruz kalınan ebeveyn tutumları ve yaygın kullanılan savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiye dair gözlemlerini çeşitli teorik bakış açılarıyla tanımlamıştır. Özellikle dinamik kuramcıların bu konu ile ilgili pek çok açıklama yaptığı görülmektedir (örn, Freud, 1914; Kohut, 1971; Kernberg, 1975; Masterson, 1981). Alanyazın taraması gerçekleştirildiğinde ise narsisistik kişilik özelliklerinin anlaşılmasında bahsedilen kuramsal bakış açılarının araştırmacılar tarafından yeterince test edilmediği anlaşılmaktadır. Tüm bunlar değerlendirildiğinde mevcut çalışmayla büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm kişilik özellikleri ile nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve oluşturulan aracılık modeliyle alanyazına katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Bu bölümde araştırma değişkenleri (büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm, nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları) hakkında alanyazın taramalarına yer verilmekte sonrasında ise araştırmanın amacı, önemi ve hipotezleri hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır.

1.1. Narsisizm

1.1.1. Narsisizm kavramı ve tarihçesi

Narsisizm kavramı, milattan sonra 8 yılında Romalı şair Ovidius tarafından kaleme alınan Narkissos'un mitolojik öyküsüne dayanmaktadır (Akhtar ve Thomson, 1982; Campbell ve Miller, 2011). Mitolojiye göre Narkissos güzelliğiyle herkesi kendisine hayran bırakan bir gençtir ve su perisi Echo'da dâhil olmak üzere kendisine hayran olan pek çok kişinin aşkına karşılık vermemiştir. Narkissos'un yaptıkları karşısında öfkelenen intikam tanrıçası Nemesis ise onu karşılıksız aşk yüzünden yok olacağı bir sonla cezalandırır. İlerleyen günlerde eğildiği su havuzunda kendisini gören Narkissos kendi yansımasına aşık olur. Ancak aşkına karşılık bulamayarak ölünceye dek kendi yansımasına bakmaya devam eder (Campbell ve Miller, 2011).

Bu mitolojik öykü Havelock Ellis (1898) tarafından cinsel duyguların ve hayranlığın benliğe yöneltmesi anlamında otoerotizmle ilişkilendirilmiştir (Akhtar ve Thomson, 1982;

Kızıltan, 2004; Campbell ve Miller, 2011). Ardından Paul N acke (1899) Ellis'in makalesini yorumlayarak narsisizm terimini kullanan ilk isim olmuştur. Terim psikanaliz literatüründe ise ilk kez Isodor Sadger (1908) tarafından kullanılmıştır. Sadger (1910) makalesinde narsisizmi normal gelişim sürecinin bir parçası olarak tanımlamış ve cinselliğe giden yolun bu süreçten geçtiğini ifade etmiştir. Bu sürecin sağlıklılığıyla ilgili normal düzeyde bir kendini sevme biçimi ile kişinin kendi bedenine aşırı değer biçmesi ve yatırımda bulunmasını içeren patolojik biçimi arasında ayırım yapmıştır (Kızıltan, 2004; Campbell ve Miller, 2011).

Terimin psikanaliz literatürüne girmesi ardından Otto Rank (1911) narsisizm üzerine ilk psikanalitik makaleyi yayınlamıştır. Narsisizmi yalnızca cinsel duyguların kendiliğe yönelmesi anlamında değil aynı zamanda savunma işlevlerine hizmet eden, kibir ve kendine hayranlık gibi duyguları barındıran alternatif bir anlamda kullanmıştır. Ernest Jones (1913) ise “Tanrı Kompleksi” adlı makalesinde narsisizmi patolojik bir karakter özelliği olarak değerlendirmiştir. Soğuk, duygusal açıdan erişilemez, aşırı özgüvenli, kendini beğenmiş, teşhirci, yargılayıcı ve omnipotent fantezilere sahip kişileri patolojik narsisizmle ilişkilendirmiştir. Ardından Sigmund Freud (1914) yayınladığı “Narsisizm  zerine” makalesiyle terimi daha da bilinir hale getirmiştir.

İlerleyen yıllarda Robert W lder (1925), yayınladığı vaka öyküsünde narsisistik kişiliğe sahip bireylerle ilgili ayrıntılı bilgiler sunmuştur. Bu kişileri kendileriyle aşırı meşgul olan, küçümseyici bir üstünlük gösteren, empati eksikliğine sahip olan, kendilerini diğ rlerinden farklı gören ve özellikle cinsellikte belirgin bencil davranışlar gösteren kişilik özellikleriyle tanımlamıştır. Wilhelm Reich (1933/1949) ise hem sağlıklı hem de patolojik gelişim açısından narsisizmin önemini vurguladığı “Karakter Analizi” adlı kitabında fallik-narsisistik karakterden söz etmiştir. Karakter özelliklerini yüzeyde özgüvenli, enerjik, kibirli, davranışlarıyla diğ rlerini etkileyebilen, eleştiriye karşı tahammülsüz, duygusal açıdan incinme halinde agresif tutumlar sergileyen, derinde ise aştığılık duygularının hakim olduğu özelliklerle tanımlamıştır. Ardından Karen Horney (1939), kişilerin gerçekte ortaya koyduğu özelliklerine gösterdiği değer ile gerçekçi olmayan düzeyde kendilerine yönelttiği hayranlık arasında ayırım yapmıştır. Şişirilmiş özgüvene sahip kişilerin gerçekçi bir sevgi kapasitesine sahip olmadığını aksine bu kişilerin diğ r insanların hayranlık ve onayına ihtiyaç duyan narsisistik yapılanmalara sahip kişiler olduğunu ifade etmiştir.

Tüm bu gelişmeler narsisizm kavramının gelişimsel süreçteki temellerinin araştırılmasının yolunu açmış, bu çerçevede Kohut (1966, 1971, 1977), Kernberg (1967, 1975) ve ardından da Masterson (1981, 1988, 2000) gibi kuramcılar narsisistik kişilik yapılanmasını inceleyen başlıca isimler olmuştur.

1.1.2. Narsisizm kavramını açıklayan kuramlar

1.1.2.1. Freud'un psikanalitik kuramına göre narsisizm

Narsisizm terimi, başlangıçta kişilerin kendi bedenini bir cinsel nesnenin bedeni gibi seven ve üzerine düşen tutumlarını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Bu tanımıyla kişinin kendisine yönelttiği cinsel arzu bir sapıklık anlamı taşımaktadır. Ancak daha sonra kendiliğin libidinal yatırıma uğraması anlamında kullanılmış (Freud, 1914) ve bu tanımıyla pek çok kuramcıya temel bir bakış açısı sağlamıştır.

Kendiliğe yapılan libidinal yatırımla şekillenen ve gelişimin doğal bir parçası olarak kabul edilen birincil narsisizm kavramı, Freud'un Totem ve Tabu (çev. 2012) adlı eserinde insanoğlunun evreni kavrama süreciyle açıklanmaktadır. İnsanların evreni kavramadaki ilk adımı animistik evredir. Bu süreçte kişiler kendilerini tümgüçlü görme arzusu içinde olduğundan bu evrenin birincil narsisizm dönemine denk geldiği düşünülmektedir. Gelişim ilerledikçe nesne ilişkileri şekillenmekte ve nesne için birincil narsisizmden vazgeçilmesi gerekliliği kabul edilmektedir. Böylece evreni kavramadaki ikinci adım olan dinsel evrede, kendini tümgüçlü görme arzusu tanrılara yansıtılmaktadır. Yine de tanrıları çeşitli yollarla etkileyebileceğini düşünen bu kişiler dolaylı şekilde tümgüçlülük arzularını sürdürmektedir. Freud (1914) daha sonra bunu birincil narsisizmin ebeveynlere yansıtılması olarak tanımlamış ve bu kavrama ego ideali adını vermiştir. Evreni kavramadaki son adım olan bilimsel evrede ise insanlar tümgüçlü olamayacaklarını gerçekliğe uygun bir şekilde kabul etmekte ve evrensel görüşün en olgun aşamasına ulaşmaktadır (Freud, çev. 2012).

Başlangıçta insanların, birincil narsisizmin hissettirdiği mükemmellik duygularından vazgeçmek istemediği görülmektedir. Çünkü otoerotizm yoluyla cinsel içgüdülerin doyurulması libidinal yatırımın bedene yönelmesine neden olmakta ve libido zevk veren hiçbir şeyden vazgeçmek istemediği gibi tümgüçlülük duygularından da vazgeçmek istememektedir (Freud, 1914). Bu süreçte ego bir bütünlük içerisinde değildir. Egonun ve ruhsal aygıtın gelişimi içinse birincil narsisizmin atlatılması gerekmektedir. Gelişim

ilerledikçe bebek içinde bulunduğu dünyanın farkına varmakta ve kendisi ile diğerlerinin eleştirel yargılarıyla mükemmelliğinin daha fazla korunamayacağını kavramaktadır. Ancak birincil narsisizmin hissettirdiği doyumdan da vazgeçmek istemeyen çocuk bir “Ben ideali” geliştirerek bu ideal vasıtasıyla tümgüçlülük duygularını kaybetmemek için çaba sarf etmektedir. Geliştirilen bu ben idealiyle birlikte egoda bir ayrılma ve ruhsal aygıtta bir gelişme görülmektedir. Bu sayede gelişen süperego (vicdan), ben idealinin narsisistik doyum sağlamasını izleme görevini üstlenen ve aynı zamanda da egoyu gözlemleyen yeni bir ruhsal aygıt olarak ortaya çıkmaktadır (Freud, 1914, çev. 2016).

Kısacası ben ideali, birincil narsisizmin mirasçısıdır. Kişi kendiliğe yatırılan libidoyu (ben libidosu) nesnelere yatırarak (nesne libidosu) tümgüçlülük duygularından vazgeçmeye başlamaktadır. İkincil narsisizm kavramı ise bu ayrışmayla gündeme gelmektedir. Nesne ilişkilerinde yaşanan bazı engellemeler libidonun nesnelere çekilerek kendiliğe yeniden yatırılmasına neden olmaktadır. Diğer bir ifadeyle narsisizm, kişinin nesne libidosundansa ben libidosuna yöneldiği durum olarak adlandırılmaktadır (Freud, 1914; Tura, 2005).

Freud (1914), bu durumu daha ayrıntılı tanımlayabilmek için insanların nesne seçim süreçlerine odaklanmış ve bu sayede narsisizm ile belirtilerini kavramsallaştırmaya çalışmıştır. Gerçekleştiği gözlemler sonucunda iki tip sevgi nesnesi seçimi olduğuna karar vermiştir. Bunlar anaklitik ve narsisistik nesne seçimleridir. İnsanların hayatındaki ilk sevgi nesnesi; bebeğin korunma, beslenme ve bakım gibi yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayan ve bu yolla otoerotik içgüdülerin doyumunu sağlayan birincil bakım veren nesnedir (çoğunlukla anne). Bu durumda kişiler ilerideki yaşamlarında sevgi nesnesi seçerken tıpkı anneleri gibi onları koruyan ve besleyen nitelikte kişilere yönelmektedir. İşte bu nesne seçimi türüne anaklitik (bağlanmaya dayalı) nesne seçimi adı verilmektedir. Libidinal gelişim sürecinde bazı zorluklarla karşılaşan bireylerse sevgi nesnesi seçiminde model olarak annelerini değil doğrudan kendilerini aramaktadır. Bu nesne seçimi türüne ise narsisistik nesne seçimi adı verilmektedir. Bu durumda kişiler ilerideki yaşamlarında kendine, geçmişte kendisinin olduğu şeye ya da olmayı arzu ettiği şeye dair özellikler taşıyan kişileri seçmeye yönelmektedir. Narsisistik nesne seçim sürecinde libidonun dış dünyayla ilişkiye geçmek yerine kendiliğe yönelmiş narsisistik bir patoloji sergilediği düşünülmektedir.

1.1.2.2. Kohut'un kendilik psikolojisine göre narsisizm

Heinz Kohut (1971), narsisistik yapılanmaya sahip bireyleri olgunlaşmış nesne ilişkilerine ve kendilik bütünlüğüne sahip nevrotik yapılanma ile olgunlaşmamış nesne ilişkilerine ve tutarsız kendiliğe sahip borderline yapılanma arasında değerlendirmektedir. Bunun nedeni narsisistik bireylerin parçalanmaya yatkın, ancak genel çerçevede tutarlı ve bütünlüğü korunan bir kendiliğe sahip olmasıdır. Bu bireylerin nesne ilişkilerinde geçici ancak ciddi gerilemeler görülebilmekte, kendilik ve nesne sınırlarının netliği kaybolabilmektedir. Narsisistik denge sağlanamadığında kendilik saygısında aşırı kararsızlıklar ve çeşitli rahatsızlıkların görünümü ortaya çıksa da denge halindeyken nevrotik yapılanmaya sahip bireyler kadar iyi işlev sergileyebildikleri bilinmektedir (Kohut, 1971; Russell, 1985; Tura, 2005).

Narsisistik dengenin sağlanamamasıyla ortaya çıkan problemler ise çocukluğun erken dönemlerinde yaşanan gelişimsel duraksamaya açıklanmaktadır. Bu duraksama kişinin büyülenmeci kendiliğinin değişmeden korunmasına ya da nesnelerin gereğinden fazla idealize edilerek onlara yaşam boyu ihtiyaç duyulmasına neden olmaktadır (Kohut, 1966, 1971). Bu tanımlama erken çocukluk dönemine odaklanmanın narsisizm kavramının anlaşılabilmesi için kaçınılmaz olduğunu göstermektedir.

Çocuk, gelişimin ilk yıllarında kendilik saygısını düzenlemede oldukça zorlanmaktadır. Bunu sağlayabilmek içinse yerine getirilmesi gereken işlevleri ebeveynlerinin (ya da ebeveynler yerine geçen kişilerin) üstlenmesini beklemektedir. Bu noktada anne-baba, kendiliğin bir uzantısı olarak algılanmakta ve beklenen bu işlevleri ihtiyaç duyulduğunda karşılayan bir kendilik nesnesi olarak kullanılmaktadır (Kohut, 1971, 1977; Kohut ve Wolf, 1978). Kısacası birbirine paralel olarak ilerleyen iki gelişim çizgisinde kendilik nesnelerinin bu işlevleri yerine getirdiği kabul edilmektedir. Her iki gelişim çizgisi de annenin kaçınılmaz yetersizlikleriyle bozulan birincil narsisizmin yeniden inşa edebilmesi için bir araç işlevi görmektedir (Russell, 1985).

Bu gelişim çizgilerinden ilki büyülenmeci kendiliktir. Bu süreçte çocuk kendini tümgüçlü olarak algılamakta ve kendilik nesnesinin (çoğunlukla anne) çocuksu büyülenmeciliğini sıcak, sevgi dolu, empatik ve coşkulu bir şekilde aynalamasını beklemektedir (Kohut, 1971). Annenin sağladığı bu aynalama yanıtları ve kimi zaman bu yanıtlarda çocuğun gelişim sürecine uygun kaldırılabilir düş kırıklıklarının yaşatılması sağlıklı kendilik gelişimi için oldukça önemlidir. Bu koşulların sağlanması çocuksu

büyüklenmeciliğin yerine daha gerçekçi bir kendilik değerinin oluşmasına, yetişkinlikte ulaşılması hedeflenen amaç ve arzulara yeterli enerjinin sağlanmasına ve yetişkinlikte gerçekleştirilen faaliyetlerden keyif alınmasına yardımcı olmaktadır (Kohut, 1971; Tura, 2005; Flanagan, 2022). Ancak bu dönemde ihtiyaç duyulan aynalamanın sağlanamaması, optimal düzeyin çok üstünde ya da altında düş kırıklıklarının yaşatılması büyüklenmeci kendiliğin bastırılarak saklanmasına neden olmaktadır. Bu koşula bağlı gelişen narsisistik yapılanmanın kendiliğe dair büyüklenmeci algı ile kendiliğe dair aşağılık duygusu arasında salınım gösterdiği görülmektedir (Kohut, 1966, 1971).

İkinci gelişim çizgisi ise idealize edilmiş ebeveyn imagosudur. Bu süreçte çocuk hayranlık duyduğu ve idealize ettiği kendilik nesnesini (çoğunlukla baba) kendisinin bir parçası olarak görmekte ve bu yolla kendilik saygısını düzenlemeye çalışmaktadır. Sürecin benzer yollarla sağlıklı bir şekilde atılması idealize edilmiş ebeveyn temsilinin içselleştirilmesini ve kişinin içinde bir yol gösterici olarak ruhsal yapıya katılmasını sağlamaktadır. Bu yapıya idealleştirilmiş üst benlik adı verilmektedir. Ruhsal aygıttaki bu gelişim kişinin kendi kendine öz saygısını düzenlemesine, empati yeteneği geliştirmesine, yaratıcılık ve mizahi becerilerinin donanımlı hale gelmesini sağlamaktadır (Kohut, 1971; Tura, 2005). Bu sürecin atlatılmaması ise benzer şekilde bir gelişimsel duraksamanın yaşanmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda kendilik saygısını tek başına düzenlemekte zorlanan narsisistik yapı düzenleyici işlevi sürdüren nesnelere yetişkinlik hayatında da ihtiyaç duymayı sürdürmektedir (Kohut 1971).

Kısacası ebeveynler kendilik nesnesi işlevlerini çocuğun gelişim sürecine uygun ve optimal düzeyde düş kırıklıkları yaşatarak karşılayabilirse çocuğun ebeveynlerine karşı hissettiği koşulsuz mükemmelliğin yavaş yavaş ortadan kalktığı görülmektedir. Bu durum ebeveynlerin yetersiz kaldığı işlevlerin çocuk tarafından dönüştürülerek içselleştirilmesine ve kendi kendine bu işlevleri sağlayabilmesine yardımcı olmaktadır (Flanagan, 2022). Ancak kendilik nesnesi işlevleri çocuğun ihtiyacına uygun bir şekilde karşılanamazsa gelişimsel bir duraksama yaşanmakta ve bu duraksamayla patolojik narsisizm oluşumu gözlenmektedir (Kohut 1971, 1977).

1.1.2.3. Kernberg'in nesne ilişkileri yaklaşımına göre narsisizm

Otto Kernberg; kimlik bütünlüğü, kullanılan savunma mekanizmaları, gerçekliği değerlendirme kapasitesi, duygu düzenleme kapasitesi, içselleştirilmiş değerler ve nesne

ilişkileri gibi pek çok faktörü inceleyerek DSM tanı kriterleri içinde yer alan kişilik örgütlenmelerini sınıflandırmıştır. Bu örgütlenmeler; daha ilkelden daha olguna doğru psikotik, sınır durum ve nevrotik kişilik örgütlenmeleri içine aşırı şiddetliden hafif şiddetliye olacak şekilde yerleştirilmiştir. Narsisistik kişilik örgütlenmesi ise sınır durum kişilik örgütlenmesinin içinde yer almaktadır (Kernberg, 1967; Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 1999).

Hem borderline hem de narsisistik kişilik örgütlenmesinde nesne ilişkilerindeki bozulmalara bağlı kendilik saygısında görülen bozulmalar temel problem olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra ilkel savunma mekanizmalarının ağırlıklı olarak kullanımı ortak diğer bir özellik olarak görülmektedir. Temel fark ise narsisistik yapılanmaya sahip bireylerde görülen büyüklenmeci kendiliktir. Görülen bu fark narsisistik bireylerin yüzeyde genellikle iyi işlev sergileyen, gerilemiş davranışlar göstermeyen ve dürtü kontrolünde sıkıntı yaşamayan kişiler olmasını sağlamaktadır (Kernberg, 1975).

Kernberg (1975), narsisizmi çocukluğun ilk yıllarında üstesinden gelinmesi gereken gelişimsel bir evre olarak değerlendirmektedir. Bu evre preodipal dönemde yer almakta ve atlatılmasıyla süperego'nun gelişimine zemin hazırlanmaktadır. Ancak birincil narsisizmin atlatılmaması nesne ilişkilerinde oluşan hasarla süperego gelişiminde bozulmalara neden olmaktadır. Bu durumda narsisizm gelişimsel bir dönem olmaktan çıkmakta ve patolojik hale gelmektedir. Bu patolojinin doğuştan mı yoksa yaşamın ilk yıllarında maruz kalınmış engellenmelerden mi kaynaklandığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak bu kişilerin yaşantıları incelendiğinde pek çoğunun narsisistik bir ebeveyne (çoğunlukla anne) sahip olduğu görülmektedir. Bu anneler, çoğunlukla kendi narsisistik ihtiyaçlarını tatmin etmek uğruna çocuklarını narsisistik bir uzantı olarak kullanmakta, istila etmekte ve sömürmektedir. Çocuklar annelerinin narsisistik ihtiyaçlarına göre hareket ettiğinde ya da özel görülebilecek bir yönleriyle (güzellik, başarı, özel bir yetenek) narsisistik doyum sağladığında takdir edilmektedir. Bunun aksine bir durumda ise soğuk, ilgisiz ve örtük bir şekilde saldırgan tutumlarla karşılaşmaktadır. Bu durum nesnenin kötü algılanmasına ve içselleştirilmiş nesne tasarımlarının yıkıcı özellikler taşıdığına dair yaygın bir inanç geliştirilmesine neden olmaktadır. Bu inanç çocuğun derinden hayal kırıklığına uğramasına ve anneye yönelik öfke, haset ve nefret gibi duyguların hissedilmesine sebebiyet vermektedir. Yaşadığı hayal kırıklığına ve yıkıcı nesneye duyduğu korkuya karşı savunma ihtiyacı hisseden çocuk, annesi tarafından zamanında beslenen büyüklenmeci kendiliği devreye sokmaktadır (Kernberg, 1975; Russell, 1985).

Büyüklenmeci kendilik temelde üç yapının birleşiminden oluşmaktadır. Bunlar; erken çocukluk döneminde pekiştirilmiş özelliklerden oluşan gerçek benlik, büyüklenmeci fantezilerin (her şeyi bilen, iyi ve güzel) yer aldığı ideal benlik ve daima sevgi ile kabul hissettiren annenin imgelerini barındıran ideal nesnedir. Bu üç yapının birleşimi, kendiliği ve nesneyi olumlu ve olumsuz özelliklere sahip bütünleşik bir yapı olarak değerlendirmek yerine sadece olumlu yönlerin değerlendirdiği patolojik bir bakış açısı sağlamaktadır. Bu nedenle büyüklenmeci kendilik bir karakter savunması olarak görülmektedir (Kernberg, 1975, 2004).

Narsisistik bireylerin büyüklenmeci kendiliği koruyabilmesi için başkaları tarafından sevilme, hayran olunmaya, beğenilmeye veya takdir edilmeye dair dayanılmaz bir ihtiyaç duyduğu görülmektedir (Kernberg, 1975). Bu kişilerin yüksek düzey işlevselliğe sahip olmasının nedeni de bu yolla büyüklenmeci kendiliğin korunmasıdır. Narsisistik tedarik azalması ya da büyüklenmeci fantezilerin sürdürülememesi kendilik saygısı yitimi, hayattan zevk alamama, huzursuz ve sıkışmış hissetme gibi şikâyetlere neden olabilmektedir. Aksine narsisistik tedarik sağlandıkça patolojik ve şişirilmiş kendilik korunmakta ve bu yolla kendilik saygısı güvence altına alınmaktadır (Kernberg, 1975; Tura, 2005). İkili ilişkiler kendilik saygısının beslenmesi için bir araç olarak kullanıldığından narsisistik bireylerin sömürücü nitelikte ilişkiler sürdürdüğü ve duygusal yaşamlarının sığ olduğu görülmektedir. Suçluluk duygusu hissetmeden, kendi büyüklenmeci ihtiyaçları için insanları rahatlıkla kontrol edebileceğini düşünen bu kişiler diğerlerinin ne hissedebileceğine dair herhangi bir empati becerisi sergileyememektedir. Duygusal yaşamdaki sıklık ve diğer insanların duygularını anlama becerisindeki zayıflık narsisistik yapıların kendi duygularını anlama ve bunları deneyimleme noktasında da zorlanmasına neden olmaktadır. Bu yüzden bu kişilerin derinden üzüldüğü, yas tuttuğu ya da depresif belirtiler sergilediği pek görülmemektedir. Bunun yerine intikam alma arzusuyla birlikte şekillenen öfke daha fazla gözlenmektedir (Kernberg, 1967, 1975).

Narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin ikili ilişkilerdeki temel döngüsü idealleştirme ve değersizleştirme üzerine kuruludur. Narsisistik destek ihtiyacını karşılayabilen kişiler idealize edilirken bu desteği sağlayamayan kişiler hızlıca değersizleştirilmektedir. Çoğunlukla da değersizleştirilen kişilerin önceden idealize edilmiş ötekiler olduğu görülmektedir. Aslında narsisistik bireyler benlik içinde kabul edilemeyen yönleri güvenilmez ötekilere yansıtılarak bu kişileri aşağılanmaktadır. Yani esasen başkalarını değil kendi küçük gördükleri yönlerini değersizleştirmektedir. Aynı şekilde

idealize edilen kişiler, büyülenmeci kendiliği yansıtan bireylerden oluşmaktadır. Bu doğrultuda insanların idealize edilmesi narsistik tedarik ihtiyacını karşılarken daha sonra bu kişilerin değersizleştirilmesi birine bağımlı hissetmenin reddini sağlamaktadır. Bu yolla narsistik bireyler kendi kendine yetebilen, güçlü ve kimseye ihtiyaç duymayan büyülenmeci bir kendiliğe sahip olduğuna dair kendini güvence altına almaktadır (Kernberg, 1967, 1975).

1.1.2.4. Masterson yaklaşımına göre narsisizm

James F. Masterson (2000), tanımladığı tüm kişilik bozukluklarında olduğu gibi narsistik kişilik bozukluğunu da bütünleşik bir yaklaşımla değerlendirmektedir. Yaklaşımını; nesne ilişkileri kuramı, gelişimsel kendilik kuramı, bağlanma kuramı, ayrılma-bireyleşme kuramı ve nörobiyolojik beyin araştırmalarını birleştirerek meydana getirmiştir (Masterson ve Lieberman, 2004). Bunlardan Mahler, Pine ve Bergman'ın (1975) ortaya koyduğu ayrılma-bireyleşme kuramı Masterson yaklaşımının temelini oluşturmaktadır.

Ayrılma-bireyleşme kuramına göre bebek dünyaya geldiğinde zihinsel olarak kendini birincil bakım veren sevgi nesnesinden (çoğunlukla anne) ayırıştırılmamaktadır. Bu nedenle kendini ve nesneyi (anne) kaynaşmış bir zihinsel temsil içerisinde görmektedir. Gelişim ilerledikçe algılanan bu ortak yaşamsal alan ayırışmaya başlar. Bu sayede bebeğin kendilik temsili ile annenin nesne temsili zihinsel olarak farklılaşır ve kendiliğin bireyleşmesi önündeki engel kalkmış olur. Kısacası ayrılma-bireyleşme süreci, bebeğin birincil bakım veren ebeveyniyle (çoğunlukla anne) bütünleşik hissettiği ortak yaşam alanından ayrılma ve ebeveyninden bağımsız, kendi tercihlerini ortaya koyabilen, özerk ve kararlı bir kendilik temsilinin oluştuğu bireyleşme sürecinden meydana gelmektedir (Mahler ve ark., 1975).

Masterson yaklaşımına göre bu süreçteki herhangi bir aksama kendiliğin sağlıklı gelişiminin önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Anneden sağlıklı bir şekilde ayrılamama ya da çocuğun ortaya çıkan kendiliğinin anne tarafından kabul edilememesi ego ve nesne ilişkilerinin gelişimsel olarak duraksamasına neden olmaktadır (Masterson, 2000; Masterson ve Lieberman, 2004). Narsistik bireyler için ise ayrılma-bireyleşme sürecinin alıştırma alt evresinde (yaklaşık olarak 10-15 aylar arası) böyle bir gelişimsel duraksamanın meydana geldiğinden söz edilmektedir (Masterson, 1981, 2000). Bu alt evrede bebeğin kendilik ve annenin nesne temsilleri kaynaşmış bir zihinsel birliktelik içinde yer almaktadır. Bu süreçte

bebek önce emekleyerek daha sonra da yürüyerek dünyayı keşfetmeye başlamakta ve ihtiyacı olduğunda annesine dönerek duygusal destek sağlamaktadır. Yeni kazanılmış bu yetiyle istediği gibi etrafı keşfedebilen bebek, dünyayla bir aşk ilişkisi deneyimlemekte ve tüm güçlü gördüğü anneyle ortak yaşam alanını koparmadığı için istediği gibi ona ulaşabileceğini hissetmektedir. Bu da bebeğin içinde bastırılmaz bir güç ve büyüklük duygusu deneyimlemesine neden olmaktadır. Böylece bedenine ve yeni kazandığı işlevlere büyük bir narsisistik yatırımda bulunmaktadır. Bu dönemde anne, bebeğin tüm büyüklenmeci tutumlarını değil de gerçek başarılarını aynalayarak geri döndürür ve gerektiğinde duygusal yakıt ikmalini uygun bir şekilde sağlarsa bebek tolere edilebilir düzeyde kırılmalar yaşamaktadır. Böylece büyüklenmeci tutumların gerçekliğe uygun bir şekilde ayarlanabilmesi için bir zemin oluşmakta ve alıştırmaya alt evresinin sonlarına doğru bebeğin kendilik temsili ile annenin nesne temsilinin ayrışması mümkün kılınmaktadır (Mahler ve ark., 1975).

Masterson yaklaşımına göre narsisistik patolojiye sahip bireyler büyüklenmeci tutumların ayarlanamaması nedeniyle bu alt evrede gelişimsel olarak duraksamakta ve kendilik ile nesne temsillerinin ayrıştığı özerk bir kendilik geliştirememektedir. Bu nedenle narsisistik bireyler, etrafında bulunan insanları kendiliğin bir uzantısı olarak görmekte ve kendisinden bağımsız duygu, düşünce ya da ihtiyaçlarının olabileceğini anlayamamaktadır (Masterson, 1981; Masterson ve Lieberman, 2004).

Masterson (1981, 1988), büyüklenmeci tutumların ayarlanmamasının nedeni olarak iki olasılıktan söz etmektedir. Bu olasılıklardan ilki bu kişilerin annelerinin (temel bakım veren kişi) narsisistik yapılanmaya sahip olmasıdır. Bu anneler, narsisistik ihtiyaçlarını tatmin etmek adına çocuklarına duygusal olarak soğuk ve sömürücü nitelikte davranmakta, kendi mükemmelliklerini aynalayabilecek kusursuz, sorun çıkartmayan ve kendi kendine işlev gösteren çocuklar yetiştirmektedir. Bu çocuklar annelerinin yansımalarına uygun davrandığında değerli, özel, beğenilen ve hayran olunan bir varlık gibi hissettirilirken yansımaların dışında kendi isteğine göre davrandığında aşağılanma, utandırma, küçümsenme, kabul edilmeme ve tasvip edilmeme gibi tutumlara maruz kalabilmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004). Bu durum çocuğun ayrılma-bireyleşme ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine ve annenin ihtiyaçlarına uygun bir şekilde sahte bir kendiliğin gelişmesine neden olmaktadır. Narsisistik patolojinin gelişiminde ikinci bir olasılık ise çocuğun alıştırmaya alt evresindeyken babayla (diğer bakım veren kişi) özdeşleşme yaşamasıdır. Alıştırma evresinde çocuk tüm güçlülük duygularını kaybetmeyi istememektedir. Ancak anne,

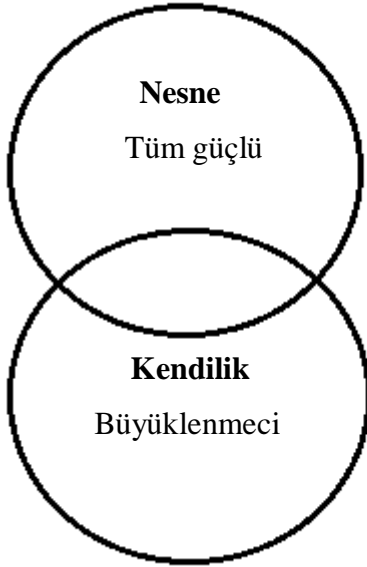
duygusal olarak soğuk ve tepkisizse aynalama kusurlu gerçekleşmekte ve çocuk bu durumun üstesinden gelebilmek için anneyle deneyimlenen ortak yaşamsal alanı babanın üzerine yansıtmaktadır. Böylece büyülenmeci kendilik babayla özdeşleşme yoluyla korunmaktadır (Masterson, 1981, 1988).

Her iki olasılıkta da ebeveynler, kendi narsisistik yansıtımalarının tatminini sağlayabilmek adına çocuğu buna uygun davranacak şekilde yönlendirmekte ve çocuğun kendi olma çabasını (gerçek kendiliğini) desteklememektedir. Gerçek kendiliğin reddedilmesi ise bununla bağlantılı çeşitli acı verici duyguların (terk depresyonu duyguları) yaşanmasına neden olmaktadır. Buna rağmen narsisistik patolojiye sahip bireylerin, büyülenmeci kendiliği tatmin edecek narsisistik kaynağı sağlayamaması ya da gerçek kendiliği ortaya koyması da (kendilik aktivasyonu) yine terk depresyonu duygularının açığa çıkmasına neden olmaktadır. Bu durumda ayarlanmadan olduğu gibi saklanan sahte ve şişirilmiş büyülenmeci kendilik, gerçek kendilik ve bununla bağlantılı acı verici duyguların (terk depresyonu duygularının) korunabilmesi için bir savunma işlevi görmektedir (Masterson, 2000; Masterson ve Lieberman, 2004).

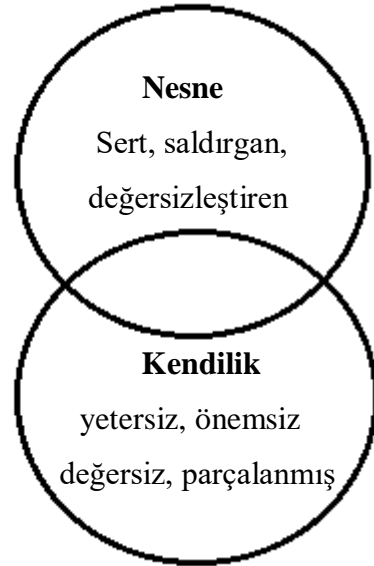
Masterson (2000), narsisistik bireylerin intrapsişik yapısını incelediğinde kendilik ve nesne temsillerinin kaynaşmış bir zihinsel birliktelik içinde yer aldığını ifade etmektedir. Yani ayrılma-bireyleşme döneminde yaşanan gelişimsel duraksama yetişkinlikte de olduğu gibi devam etmektedir. Bunun yanı sıra bu temsillerin iyi ve kötü taraflarının bölme savunma mekanizmasıyla ayrı tutulduğunu da tanımlamaktadır. Bölme mekanizmasıyla birbirinden ayrılan iyi ve kötü taraflar kendilik ile nesne arasında birbirine bağlı çeşitli duygulanımları içinde barındırmaktadır (Şekil 1). Bölmenin iyi tarafında nesne tüm güçlü, kendilik ise büyülenmeci olarak algılanmaktadır. Bu birim terk depresyonu duygularına karşı savunma işlevi görmesi nedeniyle savunmacı kaynaşmış parça birimi olarak adlandırılmaktadır. Bölmenin kötü tarafında ise nesne sert, saldırgan ve değersizleştirilen, kendilik ise yetersiz, önemsiz, değersiz ve parçalanmış algılanmaktadır. Ebeveynlerin çocuğun gerçek kendiliğini her seferinde reddetmesi, aşağılaması ya da görmezden gelmesi nedeniyle bu birim agresif kaynaşmış parça birim olarak tanımlanmaktadır. Narsisistik birey, mükemmelliğini istediği düzeyde aynalayacak herhangi bir kaynak bulamazsa (sahte kendiliği aktive edemezse) ya da gerçek kendiliğini aktive ederse agresif kaynaşmış parça birimde yer alan terk depresyonu duyguları ortaya çıkmaktadır. Bu duygularla baş etmekte zorlanan kişi narsisistik dengeye yeniden ulaşabilmek için savunmacı kaynaşmış parça birimine geçerek kendini özel, beğenilen, hayran olunan, mükemmel ve değerli hissedilen durumda tutabilmek adına

kaçınma, yapışma, yansıtma, yansıtımlı özdeşim, inkâr ve değersizleştirme gibi immatür savunmaları kullanmaya yönelmektedir. Bu noktada narsisistik bireylerin bu iki parça birim arasında devamlı gidip geldiği açıkça görülmektedir (Masterson, 2000; Masterson ve Lieberman, 2004).

Savunmacı Kaynaşmış Parça Birimi

Agresif Kaynaşmış Parça Birimi

Bölme Mekanizması

Bağlantılı Duygulanım: Özel, benzersiz, hayran olunan, beğenilen, kusursuz, mükemmel ve değerli hissetme

Bağlantılı Duygulanım: Terk depresyonu duygularını hissetme

Ego İşlevleri: Bu kişilerin gerçeklik algısı, ego sınırları, engellenme toleransı ve dürtü kontrolü zayıftır.

Savunma Mekanizmaları: Terk depresyonu duygularının tetiklenmesiyle bölme, kaçınma, yapışma, yansıtma, yansıtımlı özdeşim, inkâr, değersizleştirme gibi savunmalar aktif olarak kullanılmaktadır.

Şekil 1. Narsisistik Kişilik Bozukluğuna sahip bireylerin bölünmüş nesne ilişkileri parça birimleri. (Masterson, J. F. (2000). *The personality disorders: A new look at the developmental self and object relations approach*. Phoenix: Zeig, Tucker & Co., Inc. kaynağından uyarlanmıştır.)

1.1.3. Normal ve patolojik narsisizm

Sağlıklı bir benlik algısına, işlevsel ilişkilere, gerçekçi ve ulaşılabilir kendini geliştirme isteğine ve yaratıcılığın ortaya koyulabildiği işlerin üretimine yardımcı olan

narsisizm normal olarak değerlendirilmekte ve sağlıklı kişilik gelişiminin doğal bir parçası olarak kabul edilmektedir (Kohut ve Wolf, 1978; Masterson ve Lieberman, 2004; Pincus ve ark., 2009; Roche, Pincus, Lukowitsky, Ménard ve Conroy, 2013; Diamond, Yeomans, Stern ve Kernberg, 2022). Kendine güvenen, isteklerinin peşinden giderek onları gerçekleştirebilen, başkalarına empatiyle yaklaşabilen ve bu çerçevede kendini iyi hisseden kişilerin sağlıklı narsisizme sahip olduğu ifade edilmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004; Pincus ve Lukowitsky, 2010). Bu özellikler kişilerin amaçları doğrultusunda ilerleyebilmeleri ve başarısızlık durumunda kendilerini toparlayarak yola devam edebilmeleri konusunda onları korumaktadır (Pincus ve Lukowitsky, 2010). Bu yönüyle normal ya da sağlıklı narsisizm kendiliğe yapılan libidinal yatırım olarak tanımlanmaktadır (Kernberg, 1975).

Sağlıklı narsisizm gelişimin doğal bir parçası olarak değerlendirilse de nesne ilişkileri sürecinde yaşanan bozulmaların patolojik narsisizme neden olduğu ifade edilmektedir (Kohut, 1971; Kernberg, 1975). Libidinal (iyi kendilik ve nesne temsili) ve saldırgan (kötü kendilik ve nesne temsili) yatırım yapılmış kendilik ve nesne temsillerinin bütünleştirilememesi nesne ilişkilerindeki bu bozulmaları tanımlamaktadır. Bütünleşmemiş kendilik temsili; kişinin kendisine dair gerçek dışı değerlendirmeler yapmasına, hiçlik ve boşluk duyguları hissetmesine ve bu acı verici duygulardan korunabilmek için savunma mekanizmalarının yoğun olarak kullanılmasına neden olmaktadır (Jacobson, 1964; Kernberg, 1975; Masterson, 1993). Bütünleşmemiş nesne temsilleri ise başkalarının anlık, gerçek dışı ve empatiden yoksun bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Kernberg, 1975; Diamond, Yeomans, Stern ve Kernberg, 2022). Nesne ilişkilerinde yaşanan bu hasar ego ve süperegonun gelişimsel olarak duraksaması olarak da tanımlanmaktadır (Kernberg, 1975; Masterson, 2000). Ruhsal aygıtta görülen bu duraksama zayıf gerçeklik algısı, engellenme toleransında düşüklük, zayıf dürtü kontrolü, ego sınırlarının geçirgenliği ve ağırlıklı olarak ilkel savunma mekanizmalarının kullanımıyla sonuçlanmaktadır (Masterson, 2000).

Bahsedilen gelişimsel hasarlarla şekillenen patolojik narsisizm; empati içermeyen yaklaşımlarda bulunan, teşhirci, kendini ancak dışarıdan alınan onay sayesinde yeterli hisseden, güç, mükemmellik ve hayranlık arayan kişilik özellikleriyle tanımlanmaktadır (Kernberg, 1975; Masterson, 1981; McWilliams, 2011).

1.1.4. Büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm

Çoğu araştırmacı DSM tanı kriterleri içinde yer alan narsisistik kişilik bozukluğu kategorisinin yalnızca büyüklenmeci narsisizmi tanımladığını; ancak bu tanımlamanın yetersiz kaldığını dile getirmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004; Miller, Widiger ve Campbell, 2010; McWilliams, 2011). Bu nedenle son yıllarda kuramcılar tarafından narsisizmin farklı türleri üzerine odaklanılmaktadır (Pincus ve Lukowitsky, 2010). Örneğin; açık ve gizli (Akhtar ve Thomson 1982), Rosenfeld'in (1987) "Afterthought: Changing Theories and Changing Techniques in Psychoanalysis" kitabında tanımladığı "derisi kalın" ve "derisi ince" (akt. McWilliams, 2011), kayıtsız ve tedirgin (Gabbard, 1989), büyüklenmeci, gizli ve değersizleştirici (Masterson, 2000) gibi pek çok türden bahsedilmektedir. Bu türlerden ise en çok büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm ayrımı dikkat çekmektedir (Akhtar ve Thomson 1982; Wink, 1991; Dickinson ve Pincus, 2003; Kohut, 1971, 1977; Cain, Pincus ve Ansell, 2008; Pincus ve Lukowitsky, 2010; Bernardi ve Eidlin, 2018).

Büyüklenmeci narsisizm özelliklerine sahip bireyler sadece kendileriyle ilgilenen, teşhirci, dışa dönük, hayran olunma ve beğenilme peşinde koşan, aşırı haklılık algısına sahip, eleştiriye tahammülü olmayan ve empatiden yoksun özelliklerle tanımlanmaktadır (Wink, 1991; Kernberg, 1975; Masterson, 2000; Masterson ve Lieberman, 2004; Campbell, Goodie ve Foster, 2004). Bu kişiler kendilerini diğerlerinden farklı ve özel görerek, zayıf yönlerini inkâr ederek ve diğerlerinin kendi taleplerini karşılamaını bekleyerek benlik saygılarını düzenlemeye çalışmaktadır (Dickinson ve Pincus, 2003). Ancak kendi taleplerinin karşılanması konusunda bu kadar ısrarcıyken başkalarının ihtiyaçlarına karşı oldukça duyarsızlardır (Gabbard, 1989). Taleplerini karşılamayan kişileri ise değersizleştirerek incinmezliklerini koruma altına almaya çalışmaktadırlar (Dickinson ve Pincus, 2003).

Kırılğan narsisizm özelliklerine sahip bireyler ise açık büyüklenmeci özellikler göstermek yerine alçakgönüllü, içe dönük, çekingen, kaygılı ya da utangaç bir görünüş çizebilmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004). Ancak içsel dünyalarında büyüklenmeci beklentilere dair derin düşüncelere sahiplerdir (Dickinson ve Pincus, 2003). Kişilerarası ilişkilerde reddedilme, aşağılanma ve eleştiriye maruz kalma gibi durumlarda yoğun bir üzüntünün içine düşen bu kişiler özsaygılarını düzenleyebilmek için başkalarının olumlu geri bildirimine ihtiyaç duymaktadır. Bu koşulu sağlayamadıklarında ise sosyal ortamlardan

kaçınma eğilimi gösterebilmektelerdir (Gabbard, 1989; Dickinson ve Pincus, 2003; Besser ve Priel, 2010; Pincus, Cain ve Wright, 2014).

Her ne kadar büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm özellikleri bu yönleriyle farklılaşsa da iki narsisizm türünün ortak özellikleri de bulunmaktadır. İki alt tipte derinlemesine incelendiğinde bu kişilerin acı verici bir içsel kırılğanlık, aşağılık, boşluk, korku ve özgüven sorunları yaşadığı görülmektedir (Caligor, Levy ve Yeomans, 2015; Jauk ve Kaufman, 2018). Bu nedenle bu kişiler özgüvenin yeniden teyit edilebilmesi için başkalarına ihtiyaç duymaktadır. Ancak olağanüstü benmerkezci, diğerleriyle ilişkilerini kendilerini onaylatma ve sömürme duyguları üzerine yapılandırmaları nedeniyle kişilerarası ilişkilerde de çeşitli sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Kernberg, 1975; Dickinson ve Pincus, 2003).

1.2. Nesne İlişkileri Kuramı

Çağdaş bir psikanalitik kuram olarak görülen nesne ilişkileri kuramı, genel anlamıyla nesne ve kendilik arasındaki ilişkiyi inceleyen bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir (Kernberg, 2001). Melanie Klein (1957) tarafından geliştirilen bu kuram, içselleştirilmiş nesne temsillerine odaklanmaktadır. Klein'in önceleri Sigmund Freud'un sıkı bir takipçisi olması nedeniyle psikanalitik kuramın bilinçdışı dinamiklerle ilgili ifadelerinin çoğunu yadsımadığı görülmektedir (St Clair, 2000; Geçtan, 1998; McWilliams, 2011). Ancak psikanalitik kuram dürtü ve dürtü tatmini sağlayan nesne arasında hiçbir bağdan bahsetmezken nesne ilişkileri kuramı bebeğin ilişki arayışıyla dünyaya geldiğini ifade etmektedir (Fairbairn, 1954; Klein, 1957). Yani bebek, annenin kendi fiziksel ihtiyaçlarını karşılamasından daha çok bu ihtiyaçları karşılarken gösterdiği sevgi, sıcaklık, güven ve bağlanma duygularına odaklanmaktadır (McWilliams, 2011). Bu çerçevede de iki kuramın birbirinden ayrıştığı görülmektedir.

Teorisyenler arası çeşitli bakış açısı farklılıkları görülse de genel çerçevede nesne ilişkileri kuramı, erken çocukluk döneminde kurulan anne (birincil bakım veren) ile bebek arasındaki ilişkinin intrapsişik yapılanma üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır (Summers, 1994; St. Clair, 2000; Kernberg, 2005). Bu ikili ilişki sayesinde kişinin iç dünyasında nesne ve kendiliğe ait zihinsel temsiller (içselleştirilmiş temsiller) ve buna bağlı duygulanımlar şekillenmektedir (Bolwby, 1969; Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 1999). Bu durum kişilik gelişiminin temeli olarak görülmektedir. Çünkü hiçbir kendilik bir ötekiyle yaşam deneyimine girmeden benliğini oluşturamamaktadır (Masterson & Lieberman, 2004;

McWilliams, 2011). Kısacası nesne ilişkilerinin benlik ve benlik işlevleri üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Uluç ve ark. 2005). Bunun yanı sıra içselleştirilmiş temsiller sayesinde yetişkinlik dönemindeki ikili ilişkilerde görülen duygu, davranış ve tutumların temeli atılmakta ve bu temsillerin zihinsel yapılanma üzerindeki etkileri araştırılmaktadır (Mitchell, 1981; Bartholomew ve Horowitz, 1991; St. Clair, 2000; Kernberg, 2005).

Klein (1946), ruhsal gelişimin doğum öncesi süreçte başladığını vurgulamakta ve anne karnında hissedilen güvenli ortamın yaşamın ilk yıllarında da arandığını ifade etmektedir. Bebeğin çeşitli içgüdü ve dürtülerle (yaşam ve ölüm dürtüsü) dünyaya gelmesi ve bunlara karşılık verebilecek bir ilk nesneye ihtiyaç duyması bu tür bir güvenli ortam arayışının nedeni olarak görülmektedir (Klein, 1952, 1957). Bahsi geçen ilk nesne ise anne memesi olarak kabul edilmektedir (Klein, 1946, 1957).

Besin kaynağı yani yaşam kaynağı olarak görülen anne memesi, bebeğin iç dünyasında doyum sağlayan, seven ve güvende hissettiren bir nesne olarak algılanırsa bahsedilen güvenli ortam sağlanmaktadır. Bu da annenin iyi nesne olarak kabul edilmesine neden olmaktadır. Ancak doyurucu bir beslenme bile rahimdeki anne-bebek birlikteliğinin yerini tutamadığından bu ilişkideki hayal kırıklığı kaçınılmazdır. Bebek, memeye her istediğinde ulaşamadığını fark ettikçe aslında annenin sonsuz besin ve sevgi kaynağı olduğunu ancak bunları ondan sakındığını düşünerek nesneyi yoksun bırakan, yıkıcı ve zulmedici olarak algılamaya başlamaktadır. Çünkü ölüm dürtüsünün etkisindeki yıkıcı dürtüler yoğun bir kaygının deneyimlenmesine neden olmakta ve bebek bu kaygıyı anne memesine yansıtarak onunla başa çıkmaya çalışmaktadır. Bu da annenin kötü nesne olarak algılanmasını sağlamak ve içselleştirilmiş nesnenin stabil iyi bir nesne olarak görülmesinin önüne geçmektedir. Böylece bebeğin iç dünyasında anne iyi ve kötü meme olmak üzere ikiye bölünmektedir (Klein, 1957).

Klein (1946), bu süreci “paranoid-şizoid konum” olarak tanımlamaktadır. Yaşamın ilk birkaç ayında bölme mekanizması sayesinde kötü nesne iyi nesneden ayrı tutulmakta ve bu yolla iyi nesneye bağlı hissedilen sevilme ve güvende olma duyguları korunmaktadır. İlerleyen dönemlerde ise annenin gösterdiği sevgi (şayet bunu sunabilirse) nefretin yumuşamasına neden olmaktadır. Bu yolla iyi nesne temsili stabil ve sağlam bir şekilde kendilikte yer etmesinin yolu açılmaktadır. Bahsedilen bu dönemde “depresif konum” olarak adlandırılmaktadır (Klein, 1946, 1957; St.Clair, 2000). Depresif konumun ortaya çıkmasıyla

birlikte hem nesne hem de kendilik temsillerinin iyi ve kötü taraflarının bütünleşmeye başladığı görülmektedir (Mitchell, 1981).

İçselleştirilmiş iyi nesne temsili intrapsişik yapıda hâkimiyet sağlayabilirse ego ve buna bağlı savunmaların güçlendiği görülmektedir. Bu durum kendilik için olumlu bir gelişimin temellini oluşturmaktadır (Klein 1952, 1957). Ancak bunun tersine oluşabilecek bir tablo benlik ve benlik işlevleri gelişiminin önüne geçmekte (Summer, 1994) ve ilerleyen dönemlerde ruh sağlığı sorunlarının görülmesine neden olabilmektedir (St.Clair, 2000). Teorik ve pratik çalışmalar nesne ilişkileri kuramının hem duygudurum hem de kişilik bozukluklarının anlaşılmasında önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Narsisistik kişilik bozukluğu da bunlardan biri olarak kabul edilmektedir (Bell, 1995; Kernberg, 1975; Masterson, 2000).

1.2.1. Narsisizmin anlaşılmasında nesne ilişkilerinin rolü

Pek çok kuramcı ve araştırmacının narsisizm özelliklerini nesne ilişkileri kapsamında incelediği görülmektedir. Bu sayede narsisizm türlerinin doğasının ve ayrıştığı noktaların anlaşılmasında pek çok bilgi edinilmiştir. Mevcut araştırmada ise büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm türlerinin benmerkezcilik, yabancılaşma, güvensiz bağlanma ve sosyal yetersizlik gibi nesne ilişkileri kavramlarıyla incelenmesi hedeflenmektedir.

Gerçekleştirilen alanyazın taraması sonucunda bu kapsamda yapılan araştırmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Örneğin, Gürol Işık (2016) çalışmasında B kümesi kişilik semptomları ile yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin varlığından bahsetmektedir. Bunun yanında bazı araştırmalarda benmerkezcilik büyüklenmeci narsisizm özelliği olarak görülürken, yabancılaşma ve sosyal yetersizlik kırılğan narsisizm özelliği olarak değerlendirilmektedir (Kelsey, Ornduff, Reiff ve Arthur, 2002). Hibbard (1992) tarafından gerçekleştirilen başka bir araştırmada ise büyüklenmeci narsisizm puanının benmerkezcilikle pozitif, sosyal yetersizlikle negatif ilişki gösterdiği, kırılğan narsisizm puanının ise yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlikle pozitif ilişki gösterdiği ifade edilmektedir. Son olarak Mestçi (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada kırılğan narsisizm ile benmerkezcilik, yabancılaşma, sosyal yetersizlik ve güvensiz bağlanma arasında pozitif, büyüklenmeci narsisizm ile ise tüm kavramlar arasında negatif ilişkiler rapor edilmiştir.

Pek çok araştırmacı benmerkezciliğin büyüklenmeci narsisizm özelliklerine sahip bireylerde açık, kırılđan narsisizm özelliklerine sahip bireylerde ise örtük olarak gözlenebildiğini ifade etmektedir (Kernberg, 1975; Dickinson ve Pincus, 2003). Bu nedenle çalışmaların çoğu narsisizm türleri ile benmerkezcilik arasında pozitif yönde bir ilişkinin varlığından bahsetmektedir (Hibbard, 1992; Kelsey ve ark., 2002) Aynı Şekilde kırılđan narsisizm özelliklerine sahip bireylerin çekingen, başkalarının düşüncelerine fazlasıyla önem veren, kendiliğin negatif taraflarına daha çok odaklanan, eleştiriye aşırı hassasiyet gösteren ve bu eleştirileri içselleştiren, aynı zamanda da terk edilme korkusu yaşayan kişiler olması nedeniyle kendilerini saklama eğiliminde olduğu dşnlmektedir (Gabbard, 1989; Czarna, 2014; Elibol ve Tok, 2019). Bu nedenle kırılđan narsisizm ile yabancılaşma ve sosyal yetersizlik arasında da ilişkilerin gözlenmesi beklenmektedir.

Bunun yanı sıra yapılan çalışmalarda kırılđan narsisizm ile kaçıngan ya da kaygılı bağlanma arasında pozitif (Elibol ve Tok, 2019; Sezer ve Murat, 2020; Set, 2020), büyüklenmeci narsisizm ile kaçıngan bağlanma arasında negatif (Set, 2020) ve büyüklenmeci narsisizm ile güvenli ya da kaygılı bağlanma arasından pozitif ilişkiler tespit edilmiştir (Sezer ve Murat, 2020). Bir diğer deyişle, kırılđan narsisizm ile güvensiz bağlanma türleri arasında pozitif yönde bir ilişkiden söz edilirken büyüklenmeci narsisizm ile bağlanma türleri arasındaki ilişki hakkında çelişkili bulgulardan bahsedilmektedir.

1.3. Aile ngrlemezliği

Aile öngörülemezliği kavramı; ebeveynlerin (bakım veren kişilerin) ev içi sorumlulukları yerine getirmedeki yetersizlik ya da isteksizliğiyle ortaya çıkan çeşitli istikrarsız tutumları olarak tanımlanmaktadır (Ross ve Hill, 2000). Düzenleyici sistemlerin ya da aile davranış kalıplarının bozulması (kural ihlali sonrası bunun cezasız kalması gibi) bu istikrarsızlığın oluşmasına neden olan temel faktör olarak kabul edilmektedir (Ross ve Hill, 2000; Ross, 2006).

Aile öngörülemezliği incelendiğinde öğrenilmiş çaresizlik teorisi (Seligman ve Maier, 1967) ve bağlanma kuramıyla (Bowlby, 1969) kavramın Őekillendirildiđi görülmektedir. ğrenilmiş aresizlik, bireyin kendi koşullarını belirleme etkisine sahip olmadığına ve kişinin kaderini belirleyen yegne gücün evre olduğuna dair geliştirilen kronik inanç olarak tanımlanmaktadır (Miller ve Seligman, 1975). Bu tür bir inancın, öngörülemez ve tahmin edilemez durumlarda geliştiği ancak olayların kontrol edilemez olsa

bile öngörülebilir olması halinde gelişmediği ifade edilmektedir (Tiggeman ve Winefield, 1987). Kısacası olayların öngörülebilirliği öğrenilmiş çaresizlik gelişiminde rol oynayan temel faktördür.

Bağlanma kuramı ise birincil bakım veren ile bebek arasında kurulan ilişkide bebeğin ihtiyaçlarının tutarlı ve öngörülebilir şekilde doyurulmasının önemini vurgulamaktadır (Bowlby, 1969, 1973). Anneleri öngörülemez şekilde ihtiyaçlarını karşılayan bebeklerin güvensiz bağlanma stiline sahip olduğu ifade edilmektedir. Bu bebeklerin oyun oynamaya karşı isteksiz, çevreyi keşfetmeye karşı gönülsüz ve stres karşısında zor sakinleşen yapılar olduğu görülmektedir. Aksine anneleri tutarlı bir şekilde ihtiyaçlarına yanıt veren ve ulaşılabilir olan bebeklerin güvenli bağlanma stiline sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bebekler annelerini güvenli bir üs şeklinde kullanarak çevreyi keşfetme cesaretini gösterebilmektedir (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978). Tüm bunlar ilerleyen yıllar içinde çevreye dair öngörülebilirlik ya da öngörülemezlik duygularının gelişimine neden olmaktadır (Ross ve Hill, 2000).

Bowlby (1969), erken çocukluk döneminde kurulan bu ilişkilerin yetişkin davranışları ve kişiliği üzerinde etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu yüzden öngörülemez ailelerde yetişen çocukların, yaşam olaylarının kendi kontrolleri dışında şekilleneceğine dair geliştirdiği inancı (öğrenilmiş çaresizlik) ve ihtiyaçlarının öngörülemez şekilde doyurulacağına dair geliştirdiği şemayı (güvensiz bağlanma) yetişkinlik hayatına taşıdığı görülmektedir. Edinilen bu şemalar kişilerin dünyayı kaotik ya da güvenilmez olarak algılamasına (Ross ve Hill, 2002) bu da öfke kontrolü, risk alma davranışı, kişilerarası ilişkilerde güven ya da kendini yeterli hissetme gibi alanlarda sorunların görülmesine neden olabilmektedir (Ross, 2006).

Aile öngörülemezliği kavramı; finansal, öğünler/yemek düzeni, anne fiziksel-duygusal doyum, baba fiziksel-duygusal doyum, anne disiplin ve baba disiplin öngörülemezliği olmak üzere toplam 6 temel boyutta incelenmektedir. Finansal öngörülemezlik ev içi ödemelerle ilgili istikrarsızlığı, öğünlerle ilgili öngörülemezlik yemek saatlerinin ve öğünlerin kiminle yeneceğine dair belirsizliği, ebeveynlerin fiziksel-duygusal öngörülemezliği çocukların ihtiyaçlarına verilen tutarsız yanıtları ve ebeveynlerin disiplin öngörülemezliği kuralların tutarsız bir şekilde koyulması ve uygulanmasını ifade etmektedir (Ross ve Hill, 2000).

1.3.1. Psikolojik sağlıkta aile öngörülemezliğinin rolü

Erken çocukluk döneminde stresli yaşam olaylarına tekrarlı olarak maruz kalan bireylerin ilerleyen yıllarda kişilerarası ilişki problemleri ile fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları yaşayabileceği ifade edilmektedir (Evans ve English, 2002; Gutman, Sameroff ve Eccles, 2002). Özellikle hem kontrol edilemez hem de öngörülemez ailelere sahip çocukların, çevreyi ve geleceği benzer şekilde öngörülemez olarak algılayabileceği (Hill, Jenkins ve Farmer, 2008; Ross, Hood ve Short, 2016) bu durumda psikolojik ve davranış uyumunu etkileyebileceği gibi çeşitli ruh sağlığı sorunlarına neden olabileceği düşünülmektedir (Doom, Vanzomeren-Dohm ve Simpson, 2016).

Ross ve Hill (2000); zayıf duygusal katılım, tutarsız duygulanım ve disiplin, ebeveynler arası çatışma, zayıf problem çözme ve yetersiz iletişim becerileri gibi faktörleri içinde barındıran işlev bozukluklarının öngörülemezlik düzeyi yüksek olan ailelerde sık rastlandığını ifade etmektedir. Öngörülemezlik içinde büyüyen çocukların ise gelişiminin olumsuz yönde etkilendiğini ve ilerleyen yıllarda düşük işlevselliğe sahip olabileceğini vurgulamaktadır (Ross ve Hill, 2000). Örneğin, Ross ve Miller'in (2009) ebeveyn boşanması ve aile öngörülemezliğini incelendiği çalışmada; çocukluk çağında annenin disiplin öngörülemezliğine maruz kalan üniversite öğrencilerinin daha az kişilerarası güven, annenin fiziksel ve duygusal bakım öngörülemezliğine maruz kalanların ise daha düşük kişilerarası güven ve daha yüksek atılganlık sergilediği ifade edilmektedir.

Bunun yanı sıra çalışmalar, erken çocukluk döneminde ebeveynleri tarafından zayıf ya da tutarsız duygusal bakım ve disiplin uygulamalarına maruz kalan çocukların çeşitli davranış bozuklukları sergilemeye daha yatkın olduğunu göstermektedir (Gardner, 1989; Patterson, DeBaryshe ve Ramsey, 1989). Bzostek ve Berger (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yaşamın ilk 9 yılında maruz kalınan aile yapısındaki değişimlerin ya da ebeveyn tutarsızlıklarının, davranış bozukluklarının daha fazla görülmesinde etkili olduğu ifade edilmekte ve bahsi geçen bulgular desteklenmektedir.

Bu tür davranış bozuklukları ilerleyen yıllarda akademik başarısızlık ve akran reddi ile sapkın akran gruplarına dâhil olma oranını arttırmaktadır. Bu gelişimsel sıralamayı takip eden bazı çocuklarda sosyal becerilerin zayıf olduğu görülmekte, antisosyal davranış sergileme ve çeşitli suç olaylarına karışma oranının daha yüksek olacağı öngörülmektedir (McCord, McCord ve Howard, 1961; Loeber ve Dishion, 1983; Patterson, DeBaryshe ve Ramsey, 1989). Kısacası aile öngörülemezliğinin hem davranış bozuklukları hem de

antisosyal davranış özellikleri göstermede önemli bir risk faktörü olduğu varsayılmaktadır (McCord, McCord ve Howard, 1961; Loeber ve Dishion, 1983; Patterson, DeBaryshe ve Ramsey, 1989; Gardner, 1989; Bzostek ve Berger, 2017).

Buna ek olarak çeşitli araştırmalar çocukluk döneminde maruz kalınan öngörülemezliğin anksiyete, depresyon ve bulimik yeme örüntüleriyle ilişkili olduğunu ifade edilmektedir (Scalf-McIver ve Thompson, 1989; Ross ve Wynne, 2010; Ross, Hood ve Short, 2016; Kolak, Van Wade ve Ross, 2018). Bu veriler, aile öngörülemezliği ile çeşitli psikopatolojiler arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadır.

Aile öngörülemezliğinin depresyon, öfke ifade tarzları, obsesif inanç biçimleri ve obsesif kompulsif belirtiler üzerindeki etkisini inceleyen bir çalışma söz edilen ilişkiyi destekler niteliktedir. Araştırmaya göre kadınlarda aile öngörülemezliğinin bahsedilen tüm işlev bozuklukları üzerinde etkili olduğu; erkeklerde ise aile öngörülemezliğinin depresyon, obsesif inançlar ve obsesif kompulsif belirtiler üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir (Yıldırım, 2016).

Bunun yanı sıra yapılan bazı çalışmalarda aile öngörülemezliği ile kişilik inançları ve bozuklukları arasındaki ilişkilerin incelendiği görülmektedir (Akat, 2019; Kalkan, 2021). Aile öngörülemezliği ile A, B ve C kümesi kişilik inançları arasındaki ilişkilerin incelendiği bir araştırmada özellikle öngörülemezlik toplam puanı ve disiplin öngörülemezliği alt boyutu ile tüm kişilik inançları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin rapor edildiği görülmektedir (Akat, 2019). Geç ergenlik dönemindeki bireylerle yapılan başka bir çalışmada ise aile öngörülemezliği ile kişilik bozuklukları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Aile öngörülemezliği alt boyutları ile neredeyse tüm kişilik bozuklukları arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiş, narsistik kişilik bozukluğu incelendiğinde ise en yüksek ilişkinin anne-baba disiplin öngörülemezliğine ait olduğu ancak yine de tüm öngörülemezlik alt boyutlarıyla ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Kalkan, 2021).

Bahsedilen araştırmalardan da anlaşılacağı üzere aile öngörülemezliği ile narsisizm arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Ancak var olan araştırmalardan yola çıkarak narsisizm türleri ile özellikle doyum ve disiplin öngörülemezliği alt boyutları arasında ilişkinin görülebileceği öngörülmektedir.

1.4. Savunma Mekanizmaları

Savunma kavramı, psikanalitik kuramın yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir (Freud A., çev. 2004; McWilliams, 2011; Cramer, 2015). Kavram ilk kez Sigmund Freud (1894/1962) tarafından acı verici duyguların ve düşüncelerin bilinçli farkındalıktan uzaklaştırılması olarak tanımlanmıştır. İd, ego ve süperegodan oluşan yapısal modelin gelişimiyle birlikteyse egonun bir parçası olarak kabul edilmiş ve dürtülerin taleplerine karşı koruma sağlayan bir mekanizma olduğu ifade edilmiştir. Ardından Anna Freud (1936/2004) savunma mekanizmaları hakkında ilk sistematik incelemeyi yaparak kavramın tanımını genişletmiştir (Cramer, 2000, 2015).

Anna Freud'a (1936/2004) göre savunma mekanizmaları, insan doğumundan itibaren bilinçsiz bir düzeyde kendiliği çeşitli tehditlerden korumaktadır. Bu tehditler hem iç hem de dış dünyadan kaynaklanabilen acı verici ya da kaygı uyandırıcı duygulanımlar ve benlik saygısının azalmasına neden olan durumlar olarak görülmektedir (Vaillant, 1971; Cramer, 2008; McWilliams, 2011; Freud A., çev. 2004). İç dünyadan kaynaklanan tehditler genellikle doyum arayan dürtüler ve bunlara bağlı acı verici duygulanımları içerirken dış dünyadan kaynaklanan tehditler sevgi nesnelерinin hissettirdiği rahatsız edici duygulanımlar olarak tanımlanmaktadır. Savunmaların da var olan bu tehditler karşısında iç dünyayı acı verici duygulanımlardan koruduğu ve benlik saygısının dengede tutulmasına yardımcı olduğu ifade edilmektedir (Freud A., çev. 2004). İlerleyen yıllarda ise nesne ilişkileri ve kendilik kuramcılarının savunma mekanizmalarının rolüne dair yeni bakış açıları geliştirmiştir. Nesne ilişkileri kuramı bağlanmanın gerçekleştiği nesneyle yaşanan ayrılık sonrası ortaya çıkan keder duygusunu kontrol altına alabilmek, kendilik psikolojisi ise bireyin tutarlı, bütün ve ağırlıklı olarak pozitif değerlendirilen benlik algısını sürdürebilmek için savunma mekanizmalarının devreye girdiğini ifade etmektedir (McWilliams, 2011).

Ancak hangi amaca hizmet ederse etsin iç dengenin korunabilmesi adına ortaya konulan bu mekanizmaların sayılamayacak kadar çok olduğu ve insana ait olan neredeyse tüm zihinsel etkinliklerin savunma niteliği taşıyabileceği vurgulanmaktadır. Eğer söz edilen zihinsel etkinlik, kişinin hoş gitmeyen duygulanımlarını bilinçli farkındalıktan uzaklaştırıyor ve rahatsız edici duygulanımları yatıştırıyorsa o zaman bu etkinlik bir savunma mekanizması olarak değerlendirilmektedir (Blackman, 2004; McWilliams, 2011).

Cramer (2008) savunmalarla ilgili ortaya konulan psikanalitik görüşleri destelemek adına çeşitli çalışmaları gözden geçirmiş ve bu mekanizmaları yedi temel ilkeyle

tanımlamıştır. Bu ilkeler; (1) savunmaların bilinçdışında işlev görmesi, (2) rahatsız edici duygulanımların bilinçli deneyimini azaltması, (3) kişilik gelişiminin doğal bir parçası olarak görülmesi, (4) kronolojik bir sıralamayla gelişim göstermesi, (5) otonom sinir sistemine bağlı işlev göstermesi, (6) stres altındayken artan bir şekilde kullanılması ve (7) son olarak aşırı kullanım halinde psikopatoloji ile ilişkilendirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Kısacası, aşırı kullanım dışında sağlıklı olarak kabul edilen ve gelişimin doğal bir parçası olarak görülen bu mekanizmalar iç dengenin korunabilmesi adına uyum sağlayıcı bir işleve sahiptir (Freud A., çev. 2004; Cramer, 1987; Cramer, 2008; McWilliams, 2011). Ancak kullanılan savunmaların her insanda bireysel farklılıklar gösterdiği ve her kişinin grup halinde bir arada fakat değişik mekanizmalar kullandığı gözlenmektedir (Vaillant, 1994; Blackman, 2004; Cramer, 2008, 2015; McWilliams, 2011). McWilliams (2011); kişinin mizacı, erken çocukluk döneminde maruz kalınan stresli yaşantılar, birincil bakım verenlerin aktarımları ya da öğrettikleri ve kişilerin kendi deneyimleriyle öğrenmeleri gibi çeşitli faktörlerin savunmaların kullanımındaki bu çok boyutlu işleyişi tanımladığını düşünmektedir.

Bunun yanı sıra gelişim süreci içinde çeşitli baş etme yollarının alt düzey savunmalardan üst düzey savunmalara doğru (ilkel, nevrotik ve olgun savunmalar gibi) hiyerarşik bir düzen içinde kullanıldığı vurgulanmaktadır (Vaillant, 1971; Perrotta, 2020). İlkel savunma mekanizmalarının kendilik ve nesne temsillerinin birbirinden ayrışmadığı, gerçeklik ilkesinin kazanılmadığı, birincil düşünme sürecinin hâkim olduğu, dil-öncesi erken çocukluk döneminde kullanıldığı görülürken (McWilliams, 2011) olgun savunma mekanizmalarının daha çok yetişkinlik döneminde işlev gösterdiği gözlenmektedir (Vaillant, 1977; Cramer, 1987).

Vaillant (1977), savunmaların kullanımında bahsi geçen hiyerarşik sıralamayı psikotik, immatür, nevrotik ve olgun olmak üzere dört basamak şeklinde tanımlamış ve 18 adet savunma mekanizmasını bu hiyerarşik sıralama içinde gruplandırmıştır. Sıralamanın en alt basamağında inkâr ve çarpıtma gibi ilkel savunmaların yer aldığı psikotik mekanizmalar bulunmaktadır. Bu mekanizmaların çoğunlukla ilk çocukluk döneminde ve ağır psikopatolojik rahatsızlıklarda kullanıldığı ifade edilmektedir. İkinci basamakta yansıtma ve eyleme dökme gibi savunmaların bulunduğu immatür mekanizmalar yer almaktadır. Bu savunmaların ise çocukluk ve ergenlik dönemi ile kişilik ve duygu durum bozukluklarında yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir (Vaillant, 1977; Calati, Oasi, De Ronchi ve Serretti,

2010; Perry, Presniak ve Olson, 2013). Üçüncü basamakta entellektüalizasyon, yer değiştirme ve karşıt tepki oluşturma gibi savunmaların bulunduğu nevrotik mekanizmalar yer almaktadır (Vaillant, 1977; 1994). Bu mekanizmaların hem sağlıklı bireyler tarafından hem de stres altındayken nevrotik kişilik özellikleri sergileyen bireyler tarafından kullandığı ifade edilmektedir (Vaillant, 1971). Son basamakta ise yüceltme, özgecilik ve mizah gibi savunmaların yer aldığı olgun mekanizmalar bulunmakta ve sağlıklı bireyler tarafından gerçeklik algısı değiştirilmeden uyum sağlayıcı nitelikte kullanılmaktadır (Vaillant, 1977; 1994; Mielimaka, Ogrodniczuk, Kealy, Cheek ve Joyce, 2018).

Tüm bunlar savunma mekanizmalarının, gelişim süreçlerine uyumlu bir şekilde kullanıldığında işlevsel ancak yetişkinlik döneminde yaşın gerisinde, katı ve aşırı kullanıldığında patolojik olarak değerlendirildiğini ifade etmektedir (Vaillant, 1977; Cramer, 1991, 1999, 2008, 2015; Bowins, 2010). Kuramsal alt yapı incelendiğinde psikanalitik yaklaşımın ardından da nesne ilişkileri ve kendilik kuramlarının savunma mekanizmalarını kişilik bozukluklarının anlaşılmasında önemli bir yere oturttuğu (McWilliams, 2011) ve narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerin belli başlı savunmaları ağırlıklı olarak kullandığı vurgulanmaktadır (İmamoğlu, 2018; Kaufman, Barry, Miller ve Campbell, 2020; Perrotta, 2020; Kampe, Bohn, Remmers ve Hörz-Sagstetter, 2021).

1.4.1. Narsisizmin anlaşılmasında savunma mekanizmalarının rolü

Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin, gelişimin erken dönemlerinde birincil bakım verenler tarafından kendi narsisistik ihtiyaçlarına yönelik kullanıldığı ancak bu ihtiyaçlara karşılık vermediklerinde reddedici ve değersizleştirici tutumlara maruz kaldığı ifade edilmektedir. Bu durum gelişimin duraksamasına ve egonun kusurlu yapılanmasına neden olmakta; böylece narsisistik bireyler tarafından kullanılan savunma mekanizmalarının doğası da belirlenmektedir (Kernberg, 1975; Masterson ve Lieberman, 2004, Bennette, 2006; Prunas, Di Pierro, Huemer ve Tagini, 2019).

Kernberg (1975) ve Masterson (1981) gibi nesne ilişkileri kuramcıları narsisistik kişilik örgütlenmesinde kullanılan temel savunma mekanizmalardan birinin bölme (Kernberg, 1970; Masterson, 1981; Vaillant, 1994; Richardson ve Boag, 2016; İmamoğlu, 2018; Kampe ve ark., 2021) olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra idealleştirme (Kernberg, 1970; McWilliams, 2011; Kampe ve ark., 2021), değersizleştirme (Kernberg,

1967, 1975; Vaillant, 1994; Perry ve Perry, 2004), büyüklenmecilik (Kernberg, 1970, 1975; Raskin ve Novacek, 1991; Perry ve Perry, 2004), yansıtma (Cramer, 1999; Perry ve Perry, 2004), yansıtımlı özdeşim (Kernberg, 1970; Masterson, 2000), inkâr (Kernberg, 1970; Vaillant ve Drake, 1985; Cramer, 1999; Masterson, 2000), ve eyleme dökme (Vaillant ve Drake, 1985; Lingardi ve ark., 1999; Masterson, 2000; Richardson ve Boag, 2016) gibi ağırlıklı ilkel savunma mekanizmalarının bölmeye bağlı işlev sergilediği ifade edilmektedir (Kernberg, 1970, 1975; Masterson & Lieberman, 2004; McWilliams, 2011; Perry, Presniak ve Olson, 2013). Bu mekanizmalar sayesinde hem kendiliğin hem de nesnenin iyi ve kötü yanlarının birbirinden ayrı tutulduğu görülmektedir. Böylece kendilik ile nesne temsillerinin değersizleştirici ve saldırgan boyutları iç dünyadan uzaklaştırılmakta ve büyüklenmeci kendilik korunmaktadır (Kernberg, 1975; Masterson, 1981, 2000). Büyüklenmeci kendilik, kişinin benlik saygısına yönelik tehditlere karşı bir savunma niteliği taşımakta ve buna bağlı hissedilebilecek kaygı ve utanç duygularının kontrol altına alınmasına yardımcı olmaktadır (Kernberg, 1970, 2015).

Gerçekleştirilen pek çok araştırma da bahsi geçen bilgileri destekler niteliktedir. Gürol Işık'ın (2016) gerçekleştirdiği çalışmada B kümesi kişilik semptomlarıyla en çok immatür daha sonra da nevrotik savunmalar arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Fernie, Fung ve Nikčević (2016) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm türlerinin stresle başa çıkmada farklı stratejiler kullanıp kullanmadığı test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre iki narsisizm türü de inkâr, zihinsel ve davranışsal kopukluk savunmalarıyla pozitif ilişkili bulunmuştur. İmamoğlu (2018) ise narsisizm türleri ile algılanan ebeveyn tutumları ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında büyüklenmeci narsisizm ile immatür ve olgun savunmalar arasında, kırılğan narsisizm ile immatür ve nevrotik savunmalar arasında anlamlı pozitif ilişkilerin varlığından bahsetmektedir. Bunun yanı sıra Bilge (2018), narsisistik kişilik bozukluğu ile immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif anlamlı ilişkilerin varlığından söz ederken narsisistik kişilik ile nevrotik ve olgun savunmalar arasında herhangi bir ilişkinin bulunmadığını ifade etmektedir. Di Giuseppe, Gennaro, Lingardi ve Perry'nin (2019) gerçekleştirdiği başka bir çalışmada narsisistik kişilik bozukluğu ile büyüklenmecilik, değersizleştirme ve idealleştirme gibi savunmaların yer aldığı küçük imge çarpıtma ve inkâr, yansıtma, rasyonalizasyon ve otistik fantezi gibi savunmaların yer aldığı kaçınma mekanizmaları arasında pozitif anlamlı ilişkilerin varlığından söz edilmektedir. Bunun yanı sıra narsisistik kişilik bozukluğu ile nevrotik, obsesyonel ve olgun savunma

mekanizmaları arasında negatif ilişkilerin varlığından da bahsedilmektedir. Kaufman ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında ise yine narsisizm türleri ile baş etme mekanizmaları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre büyüklenmeci narsisizm ile bölme savunmasını tarif eden görüntü bozma ve adaptif başa çıkma yolları arasında pozitif, kırılğan narsisizm ile adaptif başa çıkma yolları arasında negatif ve maladaptif başa çıkma yolları arasında pozitif ilişkiler saptanmıştır. Son olarak, İnce'nin (2020) kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm ile immatür ve nevrotik savunma mekanizmaları arasında pozitif, ancak olgun savunma mekanizmaları arasında negatif anlamlı ilişkilerden bahsettiği görülmektedir. Tüm bu araştırmalar incelendiğinde kırılğan narsisizmin olgunlaşmamış savunmalarla ilişkili olabileceği, büyüklenmeci narsisizmin ise bunun yanında adaptif savunmaların kullanımını da kapsayabileceği düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Amacı

Mevcut araştırmanın temel amacı; büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm kişilik özellikleri ile nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Her ne kadar nesne ilişkileri bakış açısının narsisistik kişilik bozukluğunu kuramsal olarak tanımladığı görülse de yapılan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu nedenle nesne ilişkileri bakış açısını temel alan klinisyenlerin narsisistik kişilik özelliklerine sahip danışanları daha iyi anlayabilmesi ve eksikliği dikkat çeken sınırlı literatüre katkı sağlanabilmesi adına çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.6. Araştırma Soruları ve Hipotezleri

1. Kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm, aile öngörülemezliği (finansal öngörülemezlik, öğünlerle ilgili öngörülemezlik, anne ve babanın doyum öngörülemezliği, anne ve babanın disiplin öngörülemezliği), nesne ilişkileri (yabancılaşma, güvensiz bağlanma, egosentrizm ve sosyal yetersizlik) ve savunma mekanizmaları (immatür, nevrotik, olgun) arasında anlamlı ilişkiler bulunmakta mıdır?
  - a. Kırılğan narsisizm ile aile öngörülemezliği alt boyutlarından doyum ve disiplin öngörülemezliği, nesne ilişkileri alt boyutları ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür ve nevrotik savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin görülmesi beklenmektedir.
  - b. Büyüklenmeci narsisizm ile aile öngörülemezliği alt boyutlarından doyum ve disiplin öngörülemezliği, nesne ilişkileri alt boyutlarından benmerkezcilik ve

savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür ve olgun savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin görülmesi beklenmektedir.

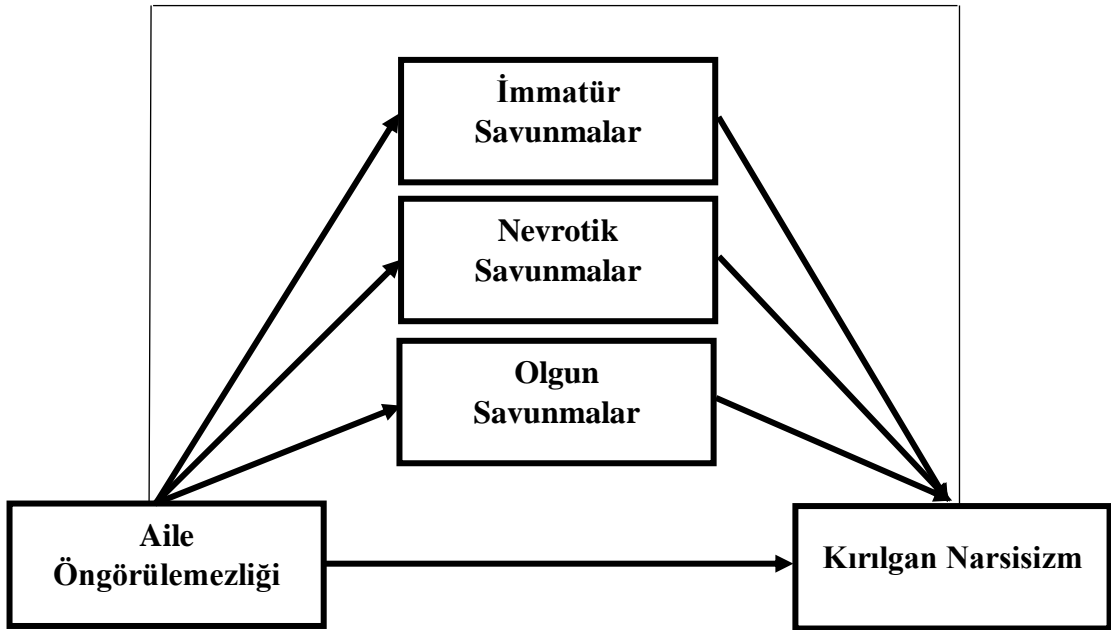
- c. Aile öngörülemezliği alt boyutlarından doyum ve disiplin öngörülemezliği ile nesne ilişkileri alt boyutları ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür ve nevrotik savunmalar arasında pozitif yönde anlamlı ilişkilerin görülmesi beklenmektedir.
  - d. Nesne ilişkileri alt boyutları ile savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür ve nevrotik savunma mekanizmaları arasında pozitif, olgun savunma mekanizması arasında negatif yönde anlamlı ilişkilerin görülmesi beklenmektedir.
2. Kırılğan narsisizmi, demografik değişkenler (yaş ve cinsiyet), aile öngörülemezliği, nesne ilişkileri ve savunma mekanizmaları yordamakta mıdır?
- a. Aile öngörülemezliği alt boyutlarından disiplin öngörülemezliğinin, tüm nesne ilişkileri alt boyutlarının ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür savunma mekanizmasının kırılğan narsisizmi yordaması beklenmektedir.
3. Büyüklenmeci narsisizmi, demografik değişkenler (yaş ve cinsiyet), aile öngörülemezliği, nesne ilişkileri ve savunma mekanizmaları yordamakta mıdır?
- a. Aile öngörülemezliği alt boyutlarından doyum öngörülemezliğinin, nesne ilişkileri alt boyutlarından benmerkezciliğin ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür savunma mekanizmasının büyüklenmeci narsisizmi yordaması beklenmektedir.
4. Aile öngörülemezliği ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkiye savunma mekanizmaları aracılık etmekte midir? (Şekil 2)
- Doğrudan ilişkiler
- a. Aile öngörülemezliğinin immatür savunma mekanizmasını anlamlı ve pozitif yönde yordaması beklenmektedir.
  - b. İmmatür savunma mekanizmasının kırılğan narsisizmi anlamlı ve pozitif yönde yordaması beklenmektedir.
- Dolaylı ilişki
- c. Aile öngörülemezliğinin kırılğan narsisizmi immatür savunma mekanizması aracılığıyla anlamlı ve pozitif yönde yordaması beklenmektedir.
5. Aile öngörülemezliği ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkiye savunma mekanizmaları aracılık etmekte midir? (Şekil 3)

Doğrudan ilişkiler

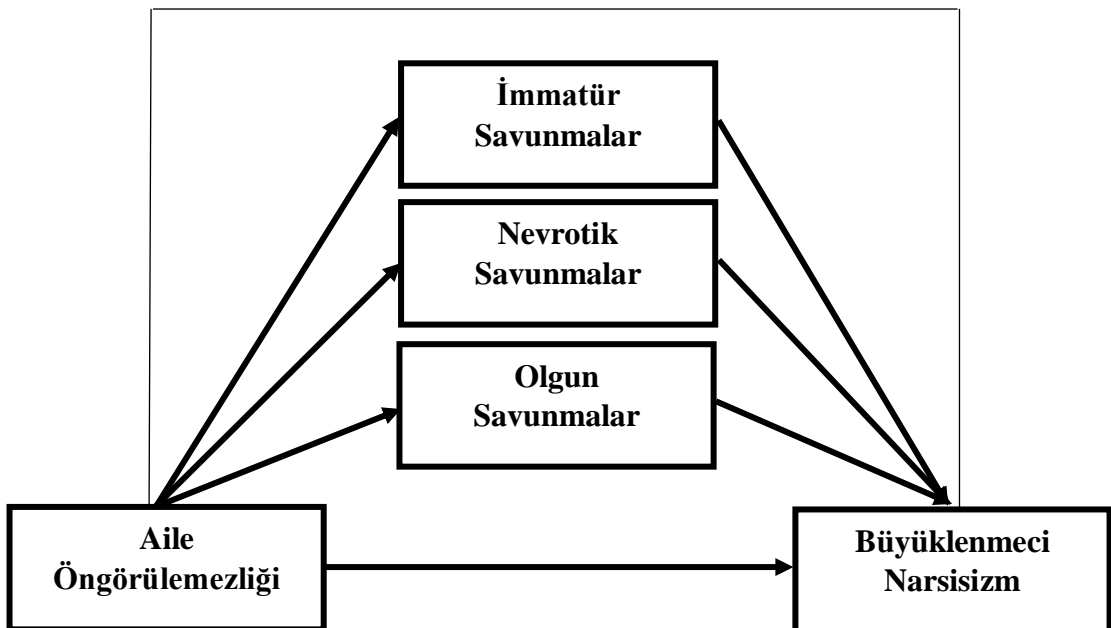
- a. Aile öngörülemezliğinin immatür savunma mekanizmasını anlamlı ve pozitif yönde yordaması beklenmektedir.
- b. İmmatür savunma mekanizmasının büyüklenmeci narsisizmi anlamlı ve pozitif yönde yordaması beklenmektedir.

Dolaylı ilişki

- c. Aile öngörülemezliğinin büyüklenmeci narsisizmi immatür savunma mekanizması aracılığıyla anlamlı ve pozitif yönde yordaması beklenmektedir.

Şekil 2. Aile öngörülemezliği ile kırılan narsisizm kişilik özelliklerinin ilişkisi ve savunma mekanizmalarının aracı rolü.

Şekil 3. Aile öngörülemezliği ile büyüklenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin ilişkisi ve savunma mekanizmalarının aracı rolü.

1.7. Araştırmanın Önemi

Çalışma kapsamında alanyazında giderek daha fazla ilgi gören narsisizm türleri üzerine odaklanılmaktadır. Özellikle ülkemizde büyüklenmeci ve kırılmalı narsisizm türlerinin ayrıştırıcı yönleri üzerine kısıtlı çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra nesne ilişkileri kuramının narsisistik kişilik bozukluğunu tanımladığı bilinse de bu alanda yapılan çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan yapılan çalışmalar gözden geçirildiğinde narsisizm türleri ile aile öngörülemezliği arasındaki ilişkiye neredeyse hiç vurgu yapılmadığı fark edilmektedir. Narsisizm ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin ise yetersiz düzeyde araştırıldığı görülmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmanın hem alanyazına hem de narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerle yürütülen klinik çalışmalara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma kapsamında yer alan örneklem bilgileri, veri toplama araçları, işlem ve analiz hakkındaki bilgiler ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

2.1. Örneklem

Çalışma kapsamında 529 kişiye kolay örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırmanın dışlama ölçütleri “18-65 yaş aralığında olmamak”, “son 6 ay içerisinde herhangi bir psikiyatrik tanı almak”, “anket formlarını çok hızlı ya da yavaş doldurmak” ve “ölçeklere üst üste aynı cevapları vermek” olarak belirlenmiştir. Bu ölçütlere göre 38 kişi veri setinden çıkarılmış ve örneklem büyüklüğü 491’e düşmüştür. Bu işlemler ardından veri kontrolü ve temizliği yapılmış, herhangi bir kayıp veriye ya da uç değere rastlanmamıştır. Böylece araştırmanın 18-65 yaş arası 491 katılımcıyla gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Katılımcıların yaş ortalaması 33.22 ($SS = 11.58$) olarak belirlenmiştir. Örneklemin 293’ü kadın (%59.7), 197’si erkek (%40.1) ve 1 kişi ise cinsiyetini diğer (%0.2) olarak belirtmiştir. Örnekleme ait tüm demografik bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. *Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler*

Değişken	N	%
Cinsiyet		
Kadın	293	59.7
Erkek	197	40.1
Diğer	1	0.2
Eğitim Durumu		
İlkokul Mezunu	4	0.8
Ortaokul Mezunu	3	0.6
Lise Mezunu	116	23.6
Üniversite Mezunu	242	49.3
Yüksek Lisans Mezunu	118	24
Doktora Mezunu	8	1.6

Medeni Durum		
Evli	187	38.1
İlişkisi Var	121	24.6
İlişkisi Yok	183	37.3
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	299	60.9
Çalışmıyor	192	39.1
Ekonomik Durum		
Düşük	12	2.4
Düşük-Orta	38	7.7
Orta	222	45.2
Orta-Yüksek	197	40.1
Yüksek	22	4.5

Not. N: Kişi Sayısı

2.2. Veri Toplama Araçları

Katılımcıları çalışma hakkında bilgilendirilmek ve onaylarını almak için Bilgilendirilmiş Onam Formu, demografik bilgilere ulaşabilmek için Kişisel Bilgi Formu, bireylerin büyüklenmeci narsisizm özelliklerini değerlendirmek için Narsistik Kişilik Envanteri-16, kırılğan narsisizm özelliklerini değerlendirilmek için Kırılğan Narsisizm Ölçeği, katılımcıların erken dönem nesne ilişkilerini değerlendirmek için Bell Nesne İlişkileri Ölçeği, geçmişte yaşadıkları aile öngörülemezlği tutumlarını değerlendirmek için Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezlği Ölçeği ve son olarak savunma mekanizmalarını değerlendirmek için Savunma Biçimleri Testi-40 araştırma kapsamında kullanılmıştır. Ölçüm araçlarının kullanımı için Türkçe uyarlama çalışması yapan kişilere ulaşılmış ve gerekli izinler alınmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formuyla katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumu, çalışma durumu ve son altı ay içinde alınmış bir psikiyatrik tanılarının olup olmadığı gibi çeşitli bilgiler edinilmiştir.

2.2.2. Narsistik Kişilik Envanteri-16 (NKE-16)

Ames, Rose ve Anderson (2006) tarafından geliştirilen Narsistik Kişilik Envanteri-16, klinik olmayan örnekleme narsisizmin büyülenmeci boyutunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte her biri iki ifadeden oluşan 16 madde yer almaktadır. Katılımcıların her bir soru için ikili ifadelerden kendilerine daha yakın olanı tercih etmesi beklenmektedir. Ölçekte 1, 3, 6, 8, 9, 11, 14 ve 16. maddelerde 1. satırdaki ifadeler; 2, 4, 5, 7, 10, 12, 13 ve 15. maddelerde ise 2. satırdaki ifadeler büyülenmeci narsisizm özelliklerini temsil etmektedir (Güngör ve Selçuk, 2015). Ölçekten alınabilecek toplam puan 0 ile 16 arasında değişmektedir. Ölçek; teşhircilik, üstünlük, otorite, hak iddia etme, kendine yeterlik ve sömürücülük olma üzere 6 alt boyuta sahiptir. Elde edilen toplam puan arttıkça büyülenmeci narsisizm özelliklerinin de arttığı kabul edilmektedir (Ames ve ark., 2006; Atay, 2009).

Ames ve ark. (2006) çalışmalarında ölçeğin ortalama iç tutarlılık katsayısının .67, alt testlerin ise .65 ile .72 arasında değişen Cronbach alfa katsayılarına sahip olduğunu bildirmiştir. Ölçeğin test-tekrar-test güvenilirlik katsayısı ise .85 olarak tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında Atay (2009) tarafından Türkçe standardizasyonu gerçekleştirilen, Güngör ve Selçuk (2015) tarafından ise yenilenen formun kullanılmasına karar verilmiştir. Güngör ve Selçuk (2015) tarafından gerçekleştirilen pilot çalışmada üniversite öğrencilerinden oluşan 65 kişilik bir örnekleme iç tutarlılık katsayısı .75, 235 kişiden oluşan örnekleme ise .74 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .66 olduğu belirlenmiştir.

2.2.3. Kırılğan Narsisizm Ölçeği (KNÖ)

Hendin ve Check (1997) tarafından geliştirilen Kırılğan Narsisizm Ölçeği narsisizmin kırılğanlık boyutunu ölçmeyi amaçlamaktadır. 5'li likert tipi (1: Hiç yansıtmıyor; 5: Bütünüyle yansıtıyor) puanlamayla değerlendirilen ölçek toplamda 10 maddeye sahiptir. Toplam puandaki artış kırılğan narsisizm eğilimindeki artışa işaret etmektedir.

Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında orijinal formun iç tutarlılık katsayıları farklı çalışmalarda sırayla .62, .72 ve .75 olarak bildirilmiştir (Hendin ve Check, 1997). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Şengül ve ark. (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Faktör analizi sonucuna göre iki maddenin faktör yapısına uymaması

nedeniyle ölçek 8 maddeye düşürülmüştür. Bunun sonucunda ölçeğin Cronbach alfa değeri .66 olarak bildirilmiştir. Mevcut çalışmada ise ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .54 olduğu tespit edilmiştir.

2.2.4. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği (GDAÖÖ)

Ross ve McDuff (2008) tarafından geliştirilen Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği 5'li likert tipi (1: Hiç; 5: Çok fazla) puanlamayla değerlendirilmektedir. Ölçek; finansal öngörülemezlik (6., 12. ve 28. sorular), öğünlerle ilgili öngörülemezlik (3., 7., 17., 24. ve 27. sorular), anne fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği (1., 4., 8., 13., 18. ve 22. sorular), baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği (2., 5., 9., 14., 19. ve 23. sorular), anne disiplin öngörülemezliği (10., 15., 20. ve 25. sorular) ve baba disiplin öngörülemezliği (11., 16., 21. ve 26. sorular) olmak üzere toplamda altı alt boyuta ve 28 maddeye sahip bir öz bildirim ölçeğidir. Ölçekten alınan puanlar arttıkça öngörülemezlik düzeyinin de arttığı kabul edilmektedir.

Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .87 bulunurken alt testlerin Cronbach alfa katsayılarının .71 ile .85 arasında değiştiği bildirilmiştir (Ross ve McDuff, 2008). Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Oktay ve Uluç (2019) tarafından gerçekleştirilmiş. Türkçe formun iç tutarlılık katsayısı .88 bulunurken finansal öngörülemezlik, öğünlerle ilgili öngörülemezlik, anne fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği, baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği, anne disiplin öngörülemezliği ve baba disiplin öngörülemezliği olmak üzere alt testlerin iç tutarlılık katsayıları sırayla .69, .65, .82, .86, .80 ve .78 olarak hesaplanmıştır. Mevcut araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .89, alt boyutların ise sırayla .71, .77, .85, .89, .84 ve .83 Cronbach alfa katsayılarına sahip olduğu belirlenmiştir.

2.2.5. Bell Nesne İlişkileri ve Gerçekliği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI)

Bell (1995) tarafından geliştirilen Bell Nesne İlişkileri ve Gerçekliği Değerlendirme Ölçeği, doğru-yanlış şekilde cevaplandırılan bir ölçüm aracıdır. Toplamda 90 maddeye sahip ölçek; nesne ilişkileri ve gerçekliği değerlendirme olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar ise 45'er madde ile ölçülmektedir. Nesne ilişkileri alt boyutu; yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik olmak üzere 4, gerçekliği değerlendirme alt boyutu ise gerçekliğin bozulması, algıların belirsizliği, halüsinasyonlar ve

delüzyonlar olmak üzere 3 alt ölçeğe ayrılmıştır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça nesne ilişkilerinde yaşanan sorunların da arttığı kabul edilmektedir.

Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında iç tutarlılık her alt ölçek için Cronbach alfa katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik için Cronbach alfa katsayıları sırayla .90, .82, .78, .79; gerçekliğin bozulması, algıların belirsizliği, halüsinasyonlar ve delüzyonlar ise sırayla .87, .82 ve .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar-test güvenirlik katsayılarının ise .58 ile .90 arasında değiştiği ifade edilmiştir (Bell, 1995).

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Uluç ve arkadaşları (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik için Cronbach alfa katsayıları sırayla .80, .74, .70, .73 bulunurken gerçekliğin bozulması, algıların belirsizliği, halüsinasyonlar ve delüzyonlar için Cronbach alfa katsayıları sırayla .77, .54 ve .70 olarak hesaplanmıştır (Uluç ve ark., 2015). Mevcut araştırma kapsamında yalnızca Nesne İlişkileri Ölçeği'nin kullanılması nedeniyle bu ölçekte yer alan alt boyutlara dair bilgiler paylaşılmıştır. İlk olarak ölçeğin iç tutarlılık katsayısının .90, yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik alt boyutları için Cronbach alfa katsayılarının ise sırasıyla .77, .73, .69 ve .74 olduğu belirlenmiştir.

Yüksek yabancılaşma puanı genellikle bireylerin ilişkilerindeki temel güven eksikliğine, duygusal olarak yakınlaşma sorunlarına ve aidiyet duygularındaki sıkıntı nedeniyle tatminkâr kalıcı ilişkiler yaşamada problemlere işaret etmektedir. Yüksek güvensiz bağlanma puanı ise bireylerin ilişkilerinde reddedilmeye karşı duyarlılığa ve incinebilirliğe işaret etmektedir. Bu kişiler aynı zamanda yakınlığa umutsuz bir özlem, ayrılığı tahammül edememe, yakın ilişkilerde yoğun endişe, kıskançlık ve suçluluk duygularıyla potansiyel terk edilmeye karşı endişe duyarlar. Yüksek benmerkezcilik puanı bireylerin ilişkilerinde kendilerini koruyucu, diğerlerine sömürücü, baskıcı, manipülatif, talepkâr ve kontrol edici davranışlarını ifade etmektedir. Çünkü bu bireyler genellikle benliklerini dünyanın merkezi olarak görür ve kendi istekleri dışındaki diğer tutumları kabul etmek istemezler. Yüksek sosyal yetersizlik puanı ise kişilerarası ilişkilerde utangaçlık, karşı cins üyelerini nasıl etkileyeceğini bilememe ve arkadaşlık ilişkileri konusunda güçlüklerle işaret etmektedir. Bu kişiler için kişilerarası ilişkiler öngörülmezdir ve bu yüzden kaygı uyandıran durumlar kişi için kaçınma nedenidir (Bell, 1995; Uluç ve ark., 2015).

2.2.6. Savunma Biçimleri Testi-40 (SBT-40)

Andrews, Singh ve Bonda (1993) tarafından geliştirilen Savunma Biçimleri Testi-40, her biri 2 maddeyle temsil edilen 20 savunma mekanizmasının ölçüldüğü bir öz bildirim ölçeğidir. Toplamda 40 maddeye sahip ölçek 9'lu likert tipi (1: Bana hiç uygun değil; 9: Bana çok uygun) puanlamayla değerlendirilmektedir. Ölçek immatür (4., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 22., 23., 27. 29., 31., 33., 34., 36. ve 37. sorular), nevrotik (1., 7., 21., 24., 28. 32., 39. ve 40. sorular) ve olgun savunmalar (2., 3., 5., 25., 26., 30., 35. ve 38. sorular) olmak üzere üç alt boyuta sahiptir. Yansıtma, pasif saldırganlık, dışa vurma, yalıtma, değersizleştirme, otistik fantezi, inkâr, yer değiştirme, disosiyasyon, bölme, rasyonalizasyon ve bedenselleştirme savunmaları immatür savunmaların içinde; yapma-bozma, psödo alturizm, idealleştirme ve karşıt tepki geliştirme savunmaları nevrotik savunmaların içinde; yüceltme, mizah, beklenti ve baskılama ise olgun savunmaların içinde değerlendirilmektedir. Alt boyutlarda yer alan puanlardaki artış ilgili savunma mekanizmalarının kullanımındaki artışı göstermektedir. Ancak her biri 2 madde ile temsil edilen 20 savunma mekanizması güvenilir bir değerlendirmeye ölçülemeyeceği için ölçeğin yalnızca immatür, nevrotik ve olgun savunmalar olmak üzere 3 alt boyutla değerlendirilmesi tavsiye edilmektedir (Yılmaz, Gençöz ve Ak, 2007).

Ölçeğin orijinal formunun Cronbach alfa katsayıları immatür, nevrotik ve olgun savunmalar olmak üzere sırayla .65, .58 ve .80 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar-test tutarlılık katsayıları ise sırayla .75, .78 ve .85 olarak bildirilmiştir (Andrews ve ark., 1993). Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması ise Yılmaz ve ark. (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada immatür, nevrotik ve olgun savunma mekanizmalarının iç tutarlılık katsayıları sırayla .83, .61 ve .70 bulunurken test-tekrar-test güvenilirlik katsayıları ise sırayla .86, .88 ve .75 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışmada ise alt boyutlar için Cronbach alfa katsayıları sırasıyla .85, .61 ve .67 olarak hesaplanmıştır.

2.3. İşlem

Başkent Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alındıktan sonra araştırmada kullanılacak ölçekler Qualtrics Survey Sofway programına yüklenmiştir. Oluşturulan batarya internet üzerinden çeşitli sosyal medya platformları (instagram, facebook, whatsapp gibi) vasıtasıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Katılımcılara, ölçek uygulamasına başlamadan önce çalışmanın tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğu ve

istedikleri takdirde çalışmadan ayrılabilirlerini bildiren ‘‘Bilgilendirilmiş Onam Formu’’ iletilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler yorgunluk etkisini azaltmak adına karışık sırada sunulmuştur. Her bir katılımcı için uygulama yaklaşık 15-20 dakika surmştir.

2.4. Analiz

Toplanan veriler araştırma soruları doğrultusunda IBM SPSS Statistics 28 ve SPSS uyumlu PROCESS macrosu kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada yanıtı aranan hipotezler kapsamında sırasıyla korelasyon analizi, hiyerarşik regresyon analizi ve aracı değişken analizleri gerçekleştirilerek veriler test edilmiştir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

Bu bölümde araştırma kapsamında uygulanan istatistiksel analizlere ve bu analizlerin sonuçlarına yer verilmektedir. İlk olarak veriler analize hazır hale getirilmiş ve normallik varsayımları test edilmiştir. Ardından araştırmada kullanılan ölçek ve alt ölçeklere ait iç tutarlılık katsayıları değerlendirilmiştir. Daha sonra ise sırasıyla korelasyon analizi, hiyerarşik regresyon analizi ve aracı değişken analizlerine ait sonuçlar bildirilmiştir.

3.1. Verilerin İstatistiksel Analizlere Uygunluğunun Test Edilmesi

Öncelikle araştırma verileri, yapılması hedeflenen analizlere hazırlanmış ve parametrik analizlere uygun olup olmadığı değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak kayıp veriler ve uç değerler incelenmiştir. Ölçeklerin katılımcılara internet vasıtasıyla ulaştırılması ve soruların boş bırakılmasına izin verilmemesi nedeniyle veri setinde herhangi bir kayıp veri bulunmamaktadır. Gerçekleştirilen çok değişkenli uç değer analizi sonucunda ise herhangi bir uç değere rastlanmamıştır. Daha sonra verilerin normal dağılım gösterip göstermediğinin saptanabilmesi adına çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013), normal dağılım sayılısının karşılanabilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 arasında yer alması gerektiğini ifade etmektedir. Bu bilgi doğrultusunda veri seti incelenmiş, çarpıklık ve basıklık değerlerinin söz edilen aralıkta yer aldığı görülmüştür. Böylece araştırma değişkenlerinin normal dağılım sayılısını karşıladığı sonucuna varılmıştır. Son olarak araştırma kapsamında kullanılan ölçek ve alt ölçeklerin var olan örneklemdaki iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve ölçeklerin güvenilirliği test edilmiştir.

3.2. Korelasyon Analizine Ait Bulgular

Araştırmada yer alan kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm, aile öngörülemezliği (finansal öngörülemezlik, öğünlerle ilgili öngörülemezlik, anne ve babanın doyum öngörülemezliği, anne ve babanın disiplin öngörülemezliği), nesne ilişkileri (yabancılaşma, güvensiz bağlanma, egosentrizm ve sosyal yetersizlik) ve savunma mekanizmaları (immatür, nevrotik, olgun) değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenebilmesi için Pearson

Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanmıştır. Değişkenlerin birbirleriyle ilişkilerine dair korelasyon değerleri Tablo 2’de yer almaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, kırılğan narsisizm ile aile öngörülemezliği toplam puanı ($r = .22, p < .01$), finansal öngörülemezlik ($r = .14, p < .01$), öğünlerle ilgili öngörülemezlik ($r = .15, p < .01$), baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği ($r = .14, p < .01$), anne disiplin öngörülemezliği ($r = .25, p < .01$), baba disiplin öngörülemezliği ($r = .19, p < .01$) alt boyutları, nesne ilişkileri toplam puanı ($r = .50, p < .01$), yabancılaşma ($r = .41, p < .01$), güvensiz bağlanma ($r = .53, p < .01$), benmerkezcilik ($r = .49, p < .01$), sosyal yetersizlik ($r = .25, p < .01$) alt boyutları, savunma mekanizmaları toplam puanı ($r = .47, p < .01$), immatür ($r = .53, p < .01$) ve nevrotik savunma mekanizması ($r = .25, p < .01$) alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ancak kırılğan narsisizm ile aile öngörülemezliği alt boyutlarından anne fiziksel-duygusal doyum ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından olgun savunma mekanizmaları arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Bunun yanı sıra büyüklenmeci narsisizm ile aile öngörülemezliği alt boyutlarından finansal öngörülemezlik ($r = .11, p < .05$), anne disiplin öngörülemezliği ($r = .10, p < .05$), nesne ilişkileri toplam puanı ($r = .17, p < .01$), yabancılaşma ($r = .10, p < .05$), güvensiz bağlanma ($r = .23, p < .01$), benmerkezcilik ($r = .30, p < .01$) alt boyutları, savunma mekanizmaları toplam puanı ($r = .26, p < .01$) ve immatür savunma mekanizması ($r = .32, p < .01$) alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Ancak büyüklenmeci narsisizm ile aile öngörülemezliği toplam puanı, öğünlerle ilgili öngörülemezlik, anne ve baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği, baba disiplin öngörülemezliği alt boyutları, nesne ilişkileri alt boyutlarından sosyal yetersizlik ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından nevrotik ve olgun savunma mekanizmaları arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 2. *Çalışmada Yer Alan Değişkenler Arası Korelasyon Katsayıları*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1 Kırılgan Narsisizm	-																	
2 Büyüklenmeci Narsisizm	.28**	-																
3 Aile Öngörümezliği	.22**	.09	-															
4 Finansal Öngörümezlik	.14**	.11*	.56**	-														
5 Öğünlerle İlgili Öngörümezlik	.15**	.04	.58**	.39**	-													
6 Anne Doyum Öngörümezliği	.05	.08	.72**	.24**	.24**	-												
7 Baba Doyum Öngörümezliği	.14**	-.01	.75**	.36**	.28**	.49**	-											
8 Anne Disiplin Öngörümezliği	.25**	.10*	.62**	.28**	.26**	.41**	.17**	-										
9 Baba Disiplin Öngörümezliği	.19**	.06	.55**	.20**	.20**	.10*	.29**	.37**	-									
10 Nesne İlişkileri	.50**	.17**	.33**	.25**	.24**	.12**	.16**	.36**	.25**	-								
11 Yabancılaşma	.41**	.10*	.32**	.23**	.21**	.16**	.19**	.30**	.20**	.94**	-							
12 Güvensiz Bağlanma	.53**	.23**	.26**	.18**	.20**	.03	.09*	.34**	.27**	.85**	.69**	-						
13 Benmerkezcilik	.49**	.30**	.34**	.30**	.27**	.15**	.14**	.34**	.24**	.82**	.71**	.67**	-					

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
14 Sosyal Yetersizlik	.25**	-.04	.18**	.13**	.14**	.03	.09	.22**	.15**	.76**	.72**	.54**	.38**	-				
15 Savunma Mekanizmaları	.47**	.26**	.22**	.25**	.18**	.04	.05	.28**	.18**	.48**	.37**	.50**	.56**	.21**	-			
16 İmmatür Savunmalar	.53**	.32**	.33**	.30**	.24**	.13**	.14**	.35**	.23**	.60**	.49**	.59**	.65**	.30**	.91**	-		
17 Nevrotik Savunmalar	.25**	.02	-.01	.10*	.08	-.15**	-.09	.10*	.04	.23**	.15**	.28**	.27**	.08	.68**	.43**	-	
18 Olgun Savunmalar	.04	.05	-.08	-.02	-.08	-.06	-.10*	-.02	-.01	-.09*	-.13**	-.05	.02	-.14**	.49**	.18**	.31**	-

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$

3.3. Hiyerarşik Regresyon Analizlerine Ait Bulgular

Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonrasında, katılımcıların kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm düzeylerini yordayan değişkenleri belirlemek adına iki ayrı dört aşamalı hiyerarşik regreyson analizi gerçekleştirilmiştir. Analizlere ilk aşamada katılımcıların demografik bilgilerine ait yaş ve cinsiyet değişkenleri, ikinci aşamada aile öngörülemezliği alt boyutları, üçüncü aşamada nesne ilişkileri alt boyutları ve son olarak dördüncü aşamada savunma mekanizmaları alt boyutları dâhil edilmiştir.

3.3.1. Kırılğan narsisizmi yordayan değişkenlerin belirlenmesi

Kırılğan narsisizm puanlarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizine ait bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3'te görüldüğü üzere, ilk aşamada demografik değişkenlerden yaş ve cinsiyet hiyerarşik regresyon analizine dâhil edilmiş ve kırılğan narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı herhangi bir katkı sağlamadığı tespit edilmiştir ($F_{değişimi} [2, 488] = 1.43, p = .240$).

İkinci aşamada aile öngörülemezliği alt boyutları analize dâhil edilmiş ve kırılğan narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı olarak katkı sağladığı belirlenmiştir ($F_{değişimi} [6, 482] = 8.32, p < .001$). Bu aşamada açıklanan varyansın %8 olduğu tespit edilmiştir. Aile öngörülemezliği alt boyutlarının bağımsız katkıları incelendiğinde ise yalnızca baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliğinin pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir ($\beta = .11, t [482] = 2.34, p < .05$).

Hiyerarşik regresyon analizinin üçüncü aşamasında nesne ilişkileri alt boyutları analize dâhil edilmiş ve kırılğan narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı olarak katkı sağladığı tespit edilmiştir ($F_{değişimi} [4, 478] = 42.13, p < .001$). Bu aşamada açıklanan varyansın %32'ye yükseldiği görülmektedir. Nesne ilişkileri alt boyutlarının bağımsız katkıları incelendiğinde ise yalnızca güvensiz bağlanmanın pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu gözlenmektedir ($\beta = .30, t [478] = 5.02, p < .001$).

Son olarak dördüncü aşamada savunma mekanizmaları alt boyutları analize dâhil edilmiş ve kırılğan narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı olarak katkı sağladığı bulunmuştur ($F_{değişimi} [3, 475] = 11.55, p < .001$). Bu aşamayla birlikte açıklanan varyansın

%36'ya yükseldiği tespit edilmiştir. Savunma mekanizmalarının bağımsız katkıları incelendiğinde ise sadece immatür savunma mekanizmalarının pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir ($\beta = .30, t [475] = 5.37, p < .001$).

Tablo 3. *Kırılğan Narsisizmi Yordayan Değişkenlere Ait Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları*

Değişkenler	R^2	Uyarlanmış R^2	β	t	F Değişim
1. Adım	.01	.00			1.43
Yaş			.06	1.41	
Cinsiyet			-.03	-.84	
2. Adım	.10	.08			8.32**
Finansal					
Öngörülemezlilik			-.07	-1.60	
Öğünlerle İlgili					
Öngörülemezlilik			-.01	-.22	
Anne Fiziksel-Doyum					
Öngörülemezliği			-.08	-1.73	
Baba Fiziksel-Doyum					
Öngörülemezliği			.11	2.34*	
Anne Disiplin					
Öngörülemezliği			.04	.93	
Baba Disiplin					
Öngörülemezliği			-.00	-.05	
3. Adım	.33	.32			42.13**
Yabancılaşma			.00	.04	
Güvensiz Bağlanma			.30	5.02**	
Benmerkezcilik			.13	1.96	
Sosyal Yetersizlik			-.05	-.92	
4. Adım	.38	.36			11.55**
İmmatür Savunmalar			.30	5.37**	
Nevrotik Savunmalar			.01	.16	
Olgun Savunmalar			-.02	-.42	

Not. * $p < .05$, ** $p < .001$

3.3.2. Büyüklenmeci narsisizmi yordayan değişkenlerin belirlenmesi

Büyüklenmeci narsisizm puanlarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizine ait bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Gerçekleştirilen ilk hiyerarşik regresyon analizinde olduğu gibi birinci aşamada demografik değişkenlerden yaş ve cinsiyet analize dâhil edilmiş ve büyüklenmeci narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı olarak katkı sağladığı görülmüştür ($F_{değişimi} [2, 488] = 11.81, p < .001$). Bu aşamada açıklanan varyansın %4 olduğu belirlenmiştir. Demografik değişkenlerin büyüklenmeci narsisizm üzerindeki katkıları ayrı ayrı incelendiğinde ise cinsiyetin anlamlı bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda büyüklenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin kadınlara oranla erkeklerde daha fazla görüldüğünü söylemek mümkündür ($\beta = .09, t [488] = 1.98, p < .05$).

Hiyerarşik regresyon analizinin ikinci aşamasında aile öngörülemezliği alt boyutlarının büyüklenmeci narsisizm üzerindeki açıklayıcı gücü incelenmiştir. Ancak aile öngörülemezliği alt boyutlarının büyüklenmeci narsisizm üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir ($F_{değişimi} [6, 482] = 2.02, p = .062$).

Üçüncü aşamada nesne ilişkileri alt boyutları analize dâhil edilmiş ve büyüklenmeci narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı olarak katkı sağladığı tespit edilmiştir ($F_{değişimi} [4, 478] = 16.21, p < .001$). Bu aşamada açıklanan varyansın %16'ya yükseldiği saptanmıştır. Nesne ilişkileri alt boyutlarının bağımsız katkıları incelendiğinde ise güvensiz bağlanma ($\beta = .17, t [478] = 2.57, p \leq .01$) ve benmerkezciliğin ($\beta = .25, t [478] = 3.38, p \leq .001$) pozitif yönde, yabancılaşma ($\beta = -.19, t [478] = -2.30, p < .05$) ve sosyal yetersizliğin ($\beta = -.15, t [478] = -2.47, p < .05$) ise negatif yönde anlamlı etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Son olarak dördüncü aşamada savunma mekanizmaları alt boyutları analize dâhil edilmiş ve büyüklenmeci narsisizm üzerinde açıklanan varyansa anlamlı olarak katkı sağladığı belirlenmiştir ($F_{değişimi} [3, 475] = 5.73, p \leq .001$). Bu aşamayla birlikte açıklanan varyansın %18'e yükseldiği tespit edilmiştir. Savunma mekanizmalarının bağımsız katkıları incelendiğinde ise immatür savunma mekanizmalarının ($\beta = .25, t [475] = 3.84, p < .001$) pozitif yönde, nevrotik savunma mekanizmalarının ($\beta = -.14, t [475] = -2.68, p < .01$) ise negatif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Tablo 4. *Büyüklenmeci Narsisizmi Yordayan Değişkenlere Ait Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları*

Değişkenler	R^2	Uyarlanmış R^2	β	t	F Değişim
1. Adım	.05	.04			11.81***
Yaş			-.09	-1.90	
Cinsiyet			.09	1.98*	
2. Adım	.07	.05			2.02
Finansal			.05	.91	
Öngörülemelik					
Öğünlerle İlgili					
Öngörülemelik			-.06	-1.32	
Anne Fiziksel-Doyum					
Öngörülemelikliği			.10	1.81	
Baba Fiziksel-Doyum					
Öngörülemelikliği			-.08	-1.55	
Anne Disiplin					
Öngörülemelikliği			-.04	-.70	
Baba Disiplin					
Öngörülemelikliği			-.02	-.43	
3. Adım	.18	.16			16.21***
Yabancılaşma			-.19	-2.30*	
Güvensiz Bağlanma			.17	2.57**	
Benmerkezcilik			.25	3.38***	
Sosyal Yetersizlik			-.15	-2.47**	
4. Adım	.21	.18			5.73***
İmmatür Savunmalar			.25	3.84***	
Nevrotik Savunmalar			-.14	-2.68**	
Olgun Savunmalar			.01	.10	

Not 1. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Not 2. Cinsiyet için kodlama = (1) kadın, (2) erkek, (3) diğer

3.4. Aracı Değişken Analizlerine Ait Bulgular

Gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizleri sonrasında Şekil 1 ve 2’de yer alan modellerin incelenbilmesi için iki farklı aracı değişken analizi uygulanmıştır. İlk modelde aile öngörülemezliği ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolü incelenirken, ikinci modelde aile öngörülemezliği ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolü araştırılmıştır. Hayes (2022) tarafından geliştirilen SPSS uyumlu PROCESS makrosunda yer alan Model 4 ile söz edilen analizler test edilmiştir. Her iki model içinde Bootstrap (5000) yöntemi kullanılmış, analiz sonuçlarında %95 güven aralığı içerisinde sıfır bulunmuyorsa ve $p < .05$ koşulunu karşılıyorsa bulgular anlamlı olarak kabul edilmiştir.

3.4.1. Aile öngörülemezliği ve kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolü

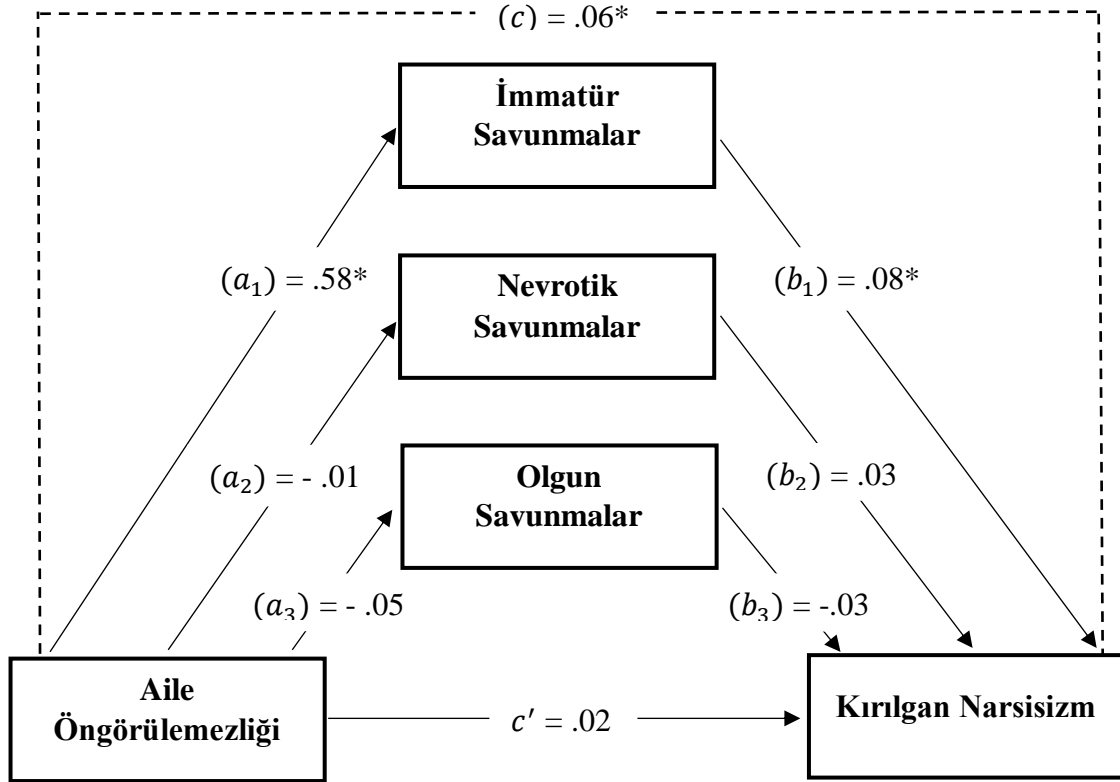
Gerçekleştirilen aracı değişken analizi sonucunda ilk modelin istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($F [4, 486] = 49,37, p < .001$). Bunun yanı sıra modelin, toplam varyansın %29’unu açıkladığı görülmektedir. Söz edilen analize ait bulgular Şekil 4’te yer almaktadır.

Doğrudan ilişkiler incelendiğinde aile öngörülemezliğinin immatür savunma mekanizmalarını pozitif yönde anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir ($a^1: B = .58, SE = .08, p < .001$). Ancak aile öngörülemezliği nevrotik ($a^2: B = -.01, SE = .03, p = .749$) ve olgun savunma mekanizmalarını ($a^3: B = -.05, SE = .03, p = .070$) anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Bunun yanı sıra immatür savunma mekanizmalarının kırılğan narsisizmi pozitif yönde anlamlı şekilde yordadığı tespit edilmiştir ($b^1: B = .08, SE = .01, p < .001$). Ancak yine nevrotik ($b^2: B = .03, SE = .02, p = .175$) ve olgun savunma mekanizmalarının ($b^3: B = -.03, SE = .02, p = .087$) kırılğan narsisizmi yordamadığı görülmektedir.

Aile öngörülemezliği ile kırılğan narsisizm arasındaki doğrudan ilişki incelendiğinde ise ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($c': B = .02, SE = .01, p = .190, \%95 GA [-.01, .04]$). Ancak toplam etkinin istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı olduğu görülmektedir ($c: B = .06, SE = .01, p < .001, \%95 GA [.04, .09]$).

Son olarak dolaylı ilişkiler incelenmiş ve aile öngörülemezliği ile kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide immatür savunma mekanizmalarının aracılık etkisinin istatistiksel olarak

anlamli olduğu bulunmuştur ($a^1 \times b^1$: $B = .05$, $SE = .01$, %95 GA [.0324, .0597]). Bunun aksine nevrotik ($a^2 \times b^2$: $B = -.00$, $SE = .00$, %95 GA [-.0024, .0019]) ve olgun savunma mekanizmalarının ($a^3 \times b^3$: $B = .00$, $SE = .00$, %95 GA [-.0006, .0050]) bu ilişkide herhangi bir aracı role sahip olmadığı tespit edilmiştir.

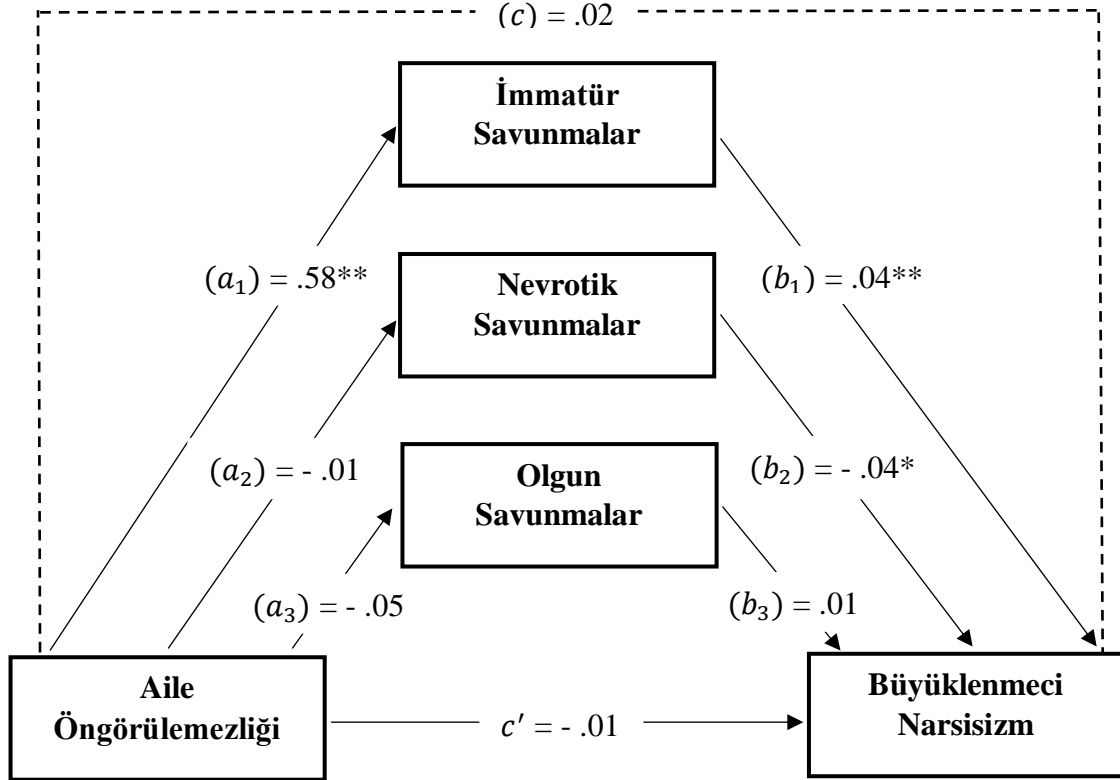
Not 1. * $p < .001$

Not 2. Şekilde standardize edilmemiş beta değerleri yer almaktadır.

Şekil 4. Aile öngörülemezliği ve kırılğan narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı etkisi.

3.4.2. Aile öngörülemezliği ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolü

Gerçekleştirilen aracı değişken analizi sonucunda ikinci modelinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($F [4, 486] = 17,22$, $p < .001$). Bunun yanı sıra modelin, toplam varyansın %12'sini açıkladığı görülmektedir. Söz edilen analize ait bulgular Şekil 5'te yer almaktadır.

Not 1. * $p \leq .01$, ** $p < .001$

Not 2. Şekilde standardize edilmemiş beta değerleri yer almaktadır.

Şekil 5. Aile öngörülemezliği ve büyüklenmeci narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı etkisi.

Doğrudan ilişkiler incelendiğinde aile öngörülemezliğinin immatür savunma mekanizmalarını pozitif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir ($a^1: B = .58, SE = .08, p < .001$). Ancak aile öngörülemezliği nevrotik ($a^2: B = -.01, SE = .03, p = .749$) ve olgun savunma mekanizmalarını ($a^3: B = -.05, SE = .03, p = .070$) anlamlı bir şekilde yordamamaktadır. Bunun yanı sıra immatür savunma mekanizmalarının büyüklenmeci narsisizmi pozitif yönde anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur ($b^1: B = .04, SE = .01, p < .001$). Ayrıca nevrotik savunma mekanizmalarının büyüklenmeci narsisizmi negatif yönde anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir ($b^2: B = -.04, SE = .01, p \leq .001$). Buna rağmen olgun savunma mekanizmalarının kırılğan narsisizmi yordamadığı saptanmıştır ($b^3: B = .01, SE = .01, p = .675$).

Aile öngörülemezliği ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki doğrudan ilişki incelendiğinde ise bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($c': B = -.01, SE = .01, p = .298$). Benzer şekilde toplam etkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir ($c: B = .02, SE = .01, p = .055$).

Son olarak dolaylı ilişkiler incelenmiş ve immatür savunma mekanizmalarının aile öngörülemezliği ile büyüklenmeci narsisizm arasında aracı bir role sahip olduğu bulunmuştur ($a^1 \times b^1$: $B = .02$, $SE = .00$, %95 GA [.0157, .0326]). Bunun aksine nevrotik ($a^2 \times b^2$: $B = .00$, $SE = .00$, %95 GA [-.0023, .0035]) ve olgun savunma mekanizmalarının ($a^3 \times b^3$: $B = -.00$, $SE = .00$, %95 GA [-.0019, .0013]) bu ilişkide herhangi bir aracı role sahip olmadığı tespit edilmiştir.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA

Daha önce de belirtildiği gibi bu çalışma; büyülenmeci ve kırılğan narsisizm kişilik özellikleri ile nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesini hedeflemektedir. Bu bölümünde mevcut araştırmaya ait bulgular sırasıyla değerlendirilmekte ve tüm bulgular narsisizm türlerinin ayrıştırıcı yönlerine değinerek literatür ışığında tartışılmaktadır. Bölümde öncelikle korelasyon analizi, hiyerarşik regresyon analizleri ve aracı değişken analizlerine ait bulgular değerlendirilmektedir. Sonrasında ise klinik çıkarımlar ile araştırmanın sınırlılıkları ve öneriler üzerine durulmaktadır.

4.1. Korelasyon Analizine Ait Bulguların Tartışılması

Bu bölümde çalışma kapsamında gerçekleştirilen korelasyon analizine ait bulgular literatür ışığında tartışılmaktadır. Öncelikle bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler ardından da bağımsız değişkenlerin kendi aralarındaki ilişkiler sırasıyla değerlendirilmektedir.

İlk olarak kırılğan narsisizm ile anne fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği hariç tüm öngörülemezlik alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Özellikle de anne disiplin öngörülemezliğinin en yüksek korelasyon gösteren alt boyut olduğu dikkat çekmektedir. Büyülenmeci narsisizm incelendiğinde ise aile öngörülemezliği alt boyutlarından finansal ve anne disiplin öngörülemezliğinin pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular hem araştırmanın hipotezleriyle hem de alanyazınla büyük ölçüde örtüşmektedir (Otway ve Vignoles, 2006; Mechanic ve Barry, 2015; Huxley ve Bizumic'in 2017). Ancak hipotezler doğrultusunda büyülenmeci narsisizm ile fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği arasında da pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin görülmesi beklenirken analiz sonuçlarına göre böyle bir bulguya rastlanmamıştır. Buna rağmen Kalkan'ın (2021) geç ergenlik dönemindeki kişilik bozukluklarını incelediği çalışmasında, narsisistik kişilik bozukluğu ile tüm öngörülemezlik alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bildirilmiştir. Bunun yanı sıra, Trumpeter, Watson, O'Leary ve Weathington (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada anne-baba sevgi tutarsızlığı ile büyülenmeci narsisizm arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğu görülmektedir. Otway ve

Vignoles (2006) ise çocukluk anıları ile yetişkin narsisizmi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kişilerin ebeveynlerine dair hem soğuk hem de aşırı övgü dolu tutumlarına ait anıların her iki narsisizm türüyle de ilişkili olduğunu bildirmiştir. Son olarak Mechanic ve Barry'nin (2015) gerçekleştirdiği başka bir çalışmada ebeveynlerin gösterdiği tutarsız disiplin ile hem büyüklenmeci hem de kırılğan narsisizm türleri arasındaki ilişki pozitif bulunmuştur.

Tüm bu çalışmalar değerlendirildiğinde ebeveynler tarafından gösterilen tutarsız davranışların aile öngörülemeziği kavramını beslediği ve bunun da narsisizm türleri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Alanyazınla paralel olarak özellikle de anne disiplin öngörülemeziğinin narsisizm türleriyle ilişkili olduğu dikkat çekmektedir. Kernberg (1975) ve Masterson (2004), annelerinin narsisistik ihtiyaçları doğrultusunda davrananan çocukların (başarılı olma, özel bir yeteneğe sahip olma, kusursuz olma, sorun çıkartmama vb.) takdir edildiğini aksi durumlarda ise bu çocukların değersizleştirildiğini ifade etmektedir (Kernberg, 1975; Masterson ve Lieberman, 2004). Bu bilgi anneler tarafından gösterilen disiplin uygulamalarındaki değışkenliğin narsisizmle ilişkili olduğunu kuramsal olarak da tanımlamaktadır.

Çalışma kapsamında bu iki tür arasındaki en büyük ayırım ise kırılğan narsisizm ile baba fiziksel-duygusal doyum ve disiplin öngörülemeziikleri arasında görülen ilişki olmuştur. Bu bulgu da Kohut (1971) ve Masterson (1981, 1988) tarafından kuramsal olarak desteklenmektedir. Kohut (1971) gelişimsel süreçte çocuğun çoğunlukla babayı idealize edilmiş kendilik nesnesi haline getirdiğini (ikinci gelişim çizgisi) ve onu bir parçası olarak görüp kendilik saygısını bu yolla düzenlediğini dile getirmektedir. Masterson (1981, 1988) ise gelişimsel süreçte annenin aynalanama kusurlarıyla karşılaşan çocuğun baba ile özdeşim kurabildiğini ve bu yolla tüm güçlülük duygularını korumaya yöneldiğini ifade etmektedir. Her iki koşulda da babayla kurulan özdeşim tutarlı ve dolayısıyla sağlıklı temellere dayanmazsa gelişimsel bir duraksama yaşanmakta ve narsisistik kişilik özelliklerinin temeli atılmaktadır. Bunun yanı sıra ülkemizde babalardan çok annelerin çocuk yetiştirme sürecinde etkin rol oynamasının elde edilen bulgular üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Babaların çocuklarına karşı gösterebileceği ihmalkâr, tutarsız ve istikrarsız yaklaşımların gelişimsel süreçte çeşitli kırılmaların yaşanmasına neden olabileceği ve kişilik gelişiminin bu doğrultuda etkilenebileceği akla gelmektedir. Ancak söz edilen bu bakış açıları var olan çalışma kapsamında sadece kırılğan narsistik kişilik özelliklerine sahip bireyler için desteklenmektedir. Buradan yola çıkarak hem anne hem de

babanın sergilediği aile öngörülemezliği davranışlarına bağlı gelişen aynalama kusurlarının narsisistik kırılmanın kaçınılmaz olarak yaşanmasına neden olduğu bunun da kırılgnalık boyutunun öne geçmesinde etkili olabildiği düşünülmektedir.

Narsisizm türleri ile nesne ilişkileri arasındaki korelasyonlar incelendiğinde ise her iki narsisizm türüyle de nesne ilişkileri toplam puanı, yabancılaşma, güvensiz bağlanma ve benmerkezcilik alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Sosyal yetersizlik alt boyutunun ise sadece kırılgn narsisizmle pozitif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bulgular hem araştırma hipotezleriyle hem de alanyazınla büyük ölçüde örtüşmektedir (Hibbard, 1992; Kelsey, Ornduff, Reiff ve Arthur, 2002; Şen ve Barışkın, 2019; Elibol ve Tok, 2019; Sezer ve Murat, 2020; Set, 2020). Araştırmalar büyüklenmeci narsisizm ile özellikle benmerkezcilik arasındaki ilişkiye vurgu yaparken (Hibbard, 1992; Kelsey, Ornduff, Reiff ve Arthur, 2002) kırılgn narsisizmin tüm nesne ilişkileri alt boyutlarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Hibbard, 1992; Şen ve Barışkın, 2019; Mestçi, 2021). Bunun yanı sıra pek çok çalışma kırılgn narsisizmin güvensiz bağlanma türleriyle ilişkili olduğunu dile getirirken (Elibol ve Tok, 2019; Sezer ve Murat, 2020; Set, 2020) büyüklenmeci narsisizm ile hem güvenli hem de güvensiz bağlanma türleri arasında pozitif yönlü ilişkiler bildirilmiştir (Cramer, 2019; Sezer ve Murat, 2020). Daha önce de ifade edildiği gibi bu bulgular büyüklenmeci narsisizm ile bağlanma türleri arasındaki ilişkinin tutarsız olduğunu göstermektedir. Ancak bu çalışmayla büyüklenmeci narsisizm ile güvensiz bağlanma arasındaki ilişki desteklenmektedir.

Mevcut araştırmadan elde edilen bulgular, her iki narsisizm türüyle de benmerkezciliğin ilişkili olduğunu göstermektedir. Kuramsal alt yapı incelendiğinde ise her iki narsisizm türünün de benmerkezci olduğunun vurgulandığı görülmekte, bu nedenle de elde edilen bulguların desteklendiği düşünülmektedir. Sadece kırılgn narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin bunu daha örtük ortaya koyduğu dile getirilmektedir (Kernberg, 1975; Dickinson ve Pincus, 2003). Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireyler benlik saygılarını düzenleyebilmek adına kişilerarası ilişkilerde olumlu geri bildirimlere ihtiyaç duymaktadır (Kernberg, 1975; Dickinson ve Pincus, 2003). Bu da ilişkilerin samimi ve içten temellere dayanmasındansa kişilerin onay ihtiyacına hizmet eden benmerkezci ve sömürücü bir temele dayanmasına neden olmaktadır. Kendilerini korumaya dönük, diğerlerini sömürücü, yakın ilişkilerde buna bağlı sorun yaşayan, ilişkilerinde reddedilmeye ve incinmeye duyarlı (Bell, 1995; Uluç ve ark., 2015) yapıları nedeniyle narsisizm türleri ile

yabancılaşma, güvensiz bağlanma ve benmerkezcilik arasındaki görülen ilişki kuramsal olarak da desteklenmektedir.

Araştırma kapsamında narsisizm türleri arasındaki en büyük ayırım ise kırılğan narsisizm ile sosyal yetersizlik arasında görülen ilişki olarak tanımlanabilir. Narsisistik kişilik özelliklerine sahip bireylerin aşırı haklılık algısına sahip ve eleştiriye tahammülsüz bir yapıya sahip olmasına rağmen kırılğan narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireylerin aşağılanmaya, eleştirmeye ve reddedilmeye daha açık bir hassasiyet gösterdiği dikkat çekmektedir (Cain, Pincus ve Ansell, 2008; Pincus, Cain ve Wright, 2014; Caligor, Levy ve Yeomans, 2015; Zajenkowski, Rogoza, Maciantowicz, Witowska ve Jonason, 2021). Bu hassasiyetle baş edebilmek içinse sosyal ortamlardan kaçınma eğilimi görülebilmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003). Kişilerarası ilişkilerde utangaç, arkadaşlık ilişkilerinde zayıf ve kaygı uyandıran durumlarda kaçınma eğilimi gösteren (Bell, 1995; Uluç ve ark., 2015) yapısı nedeniyle de kırılğan narsisizm ile sosyal yetersizlik arasındaki ilişki kuramsal olarak desteklenmektedir.

Narsisizm türleri ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise her iki narsisizm türünün de immatür savunma mekanizmalarıyla, ayrıca kırılğan narsisizmin nevrotik savunma mekanizmalarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Alanyazına göre pek çok araştırma mevcut çalışmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir (İmamoğlu, 2018; Bilge, 2018; İnce, 2020; Tankut, 2020; Kaufman ve ark., 2020; Kampe ve ark., 2021). Ancak bazı çalışmaların büyüklenmeci narsisizm ile olgun savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiye de vurgu yaptığı (İmamoğlu, 2018; Tankut, 2020; Kaufman ve ark., 2020; Kampe ve ark., 2021) buna rağmen bazılarının ikisi arasındaki ilişkinin negatif yönde olduğunu (İnce, 2020) ya da herhangi bir ilişkiye rastlanmadığını ifade ettiği görülmektedir (Bilge, 2018). Araştırma hipotezleri oluşturulurken mevcut çalışmada da büyüklenmeci narsisizm ile olgun savunma mekanizmaları arasında pozitif bir ilişkinin görülmesi beklenmiştir. Bunun nedeni özellikle büyüklenmeci narsisizm kişilik örgütlenmesinin dışarıdan oldukça işlevsel değerlendirilmesi (Kernberg, 1975; Tura, 2005) ve bu bağlamda alanyazına da dayarak olgun savunma mekanizmalarının kullanılabilmesine dair oluşan düşüncedir (Carvalho, Reis ve Pianowski, 2019; Kaufman ve ark., 2020; Kampe ve ark., 2021). Buna rağmen araştırma kapsamında elde edilen bulgular böyle bir ilişkinin varlığından söz etmemektedir.

Her iki narsisizm türüyle immatür savunma mekanizmaları arasındaki ilişki ise kuramsal alt yapıyla örtüşmektedir. Nesne ilişkilerinde yaşanan sorunlar preödipal dönemde gelişimini tamamlamakta ve ruhsal yapı bunun üzerine şekillenmektedir (Westen ve ark., 1991). Pek çok kuramcı narsisistik kişilik örgütlenmesinin de preödipal dönemde nesne ilişkilerinde yaşanan sorunlarla gelişim gösterdiğini ifade etmektedir (Kohut, 1971; Kernberg, 1975; Masterson, 1981). Erken çocukluk döneminde maruz kalınan bu sorunlar gelişimsel bir duraksamaya neden olmakta ve bu durum birincil narsisizm sürecinde görülen büyülenmeci kendiliğin değişmeden korunmasını sağlamaktadır (Kohut, 1966, 1971; Masterson, 1981). İlk çocukluk döneminde görülen duraksamanın izleri ise yetişkinlik döneminde olduğu gibi korunmaktadır (Masterson, 2000). Bu nedenle de preödipal dönemde kullanılan immatür savunma mekanizmalarının narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip yetişkinler tarafından da aktif olarak kullanıldığı ifade edilmektedir (Kernberg, 1975; Masterson, 2000; McWilliams, 2011).

Savunma mekanizmaları çerçevesinde narsisizm türleri arasındaki en büyük ayırım ise kırılğan narsisizm ile nevrotik savunma mekanizmaları arasındaki ilişki olarak değerlendirilebilir. Nevrotik savunma mekanizmaları stres altındayken duygusal sıkıntıların düzenlenebilmesi adına değil onların kendilikten uzaklaştırılabilmesi adına otomatik olarak devreye giren katı savunma mekanizmaları olarak görülmektedir (Vaillant, 1971; Kampe ve ark., 2021). Yapılan pek çok çalışma, büyülenmeci narsisizme oranla kırılğan narsisizm ile psikolojik sıkıntı, duygu düzenleme güçlükleri ve depresif belirtiler arasındaki ilişkinin daha güçlü olduğunu göstermektedir (Akıncı, 2015; Erkoreka ve Navarro, 2017; Loeffler, Huebben, Radke, Habel ve Derntl, 2020). Buradan yola çıkarak kırılğan narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireylerin duygusal sıkıntılarını uzaklaştırılabilmek adına nevrotik savunma mekanizmalarını kullanmaya otomatik olarak yöneldiği savunulabilir. Bunun yanı sıra nevrotik savunma mekanizmalarından biri olan idealleştirmenin daha çok kırılğan narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireyler tarafından kullanıldığı düşünülmektedir (Akhtar ve Thomson, 1982; Masterson, 2000). Bu bireylerin büyülenmeci kendiliği açığa çıkartmak yerine idealize edilmiş ötekilerle kurulan ilişkiler vasıtasıyla kendilerini değerli hissettiği ifade edilmektedir (Masterson, 2000). Bu durumda büyülenmeci narsisizm ile nevrotik savunma mekanizmaları arasında anlamlı herhangi bir ilişkinin görülmemesine neden olmuş olabilir.

Bölümün devamında bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiler üzerine durulmaktadır. Bu kapsamda öncelikle aile öngörülemezliği alt boyutları ile nesne ilişkileri

ve savunma mekanizmaları arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. İlk olarak aile öngörülemezliği alt boyutlarından finansal öngörülemezlik, öğünlerle ilgili öngörülemezlik, anne ve baba disiplin öngörülemezliği ile tüm nesne ilişkileri alt boyutları ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra finansal öngörülemezlik ve anne disiplin öngörülemezliği ile nevrotik savunma mekanizmalarında pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Anne fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği ile nesne ilişkileri alt boyutlarından yabancılaşma ve benmerkezcilik, savunma mekanizmaları alt boyutlarından ise immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif anlamlı ilişkilerin varlığı dikkat çekmektedir. Ayrıca nevrotik savunma mekanizmaları ile de negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği incelendiğinde ise sosyal yetersizlik dışında tüm nesne ilişkileri alt boyutları ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra olgun savunma mekanizmaları ile de negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir.

Çocukların hem temel bakım ihtiyaçları hem de duygusal ihtiyaçlarının ebeveynler tarafından karşılanmasındaki yetersizlik ya da isteksizliğiyle ortaya çıkan istikrarsız tutumları aile öngörülemezliği olarak tanımlanmaktadır (Ross ve Hill, 2000). Maruz kalınan bu tutarsız yaklaşımlar sadece aile ortamının değil tüm dünyanın ve geleceğin öngörülemez olarak algılanmasına neden olmaktadır (Hill, Jenkins ve Farmer, 2008; Ross, Hood ve Short, 2016). Böylece çocukların gelişimi olumsuz yönde etkilemekte ve yetişkinlik döneminde görülebilecek psikolojik sorunların temeli atılmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde görülen güvensizlik, iletişim becerilerindeki yetersizlik, duygusal paylaşımlarda görülen eksiklik, gerekli ilgi ve desteğin gösterilememesiyle şekillenen benlik saygısındaki düşüş gibi pek çok sorun öngörülemez aile tutumlarıyla şekillenebilmektedir (Ross ve Hill, 2000). Sağlıklı bir kişilik gelişimi içinse ebeveyn yaklaşımlarındaki istikrarın oldukça önemli olduğu ifade edilmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004; Kernberg, 1975; Klein, 1952).

Maslow (1943) ortaya koyduğu ihtiyaçlar hiyerarşisinde sağlıklı bir kişilik gelişimi için çeşitli ihtiyaçların adım adım doyurulması gerektiğini, böylece kendini gerçekleştirme yolunda ilerleyen sağlıklı bir bireyin şekillenebileceğini ifade etmektedir. Aile öngörülemezliği kavramlarından finansal ve öğünlerle ilgili öngörülemezlik ihtiyaçlar hiyerarşisinin en alt basamağı olan fizyolojik ihtiyaçlar içinde değerlendirilebilecekken, anne-baba doyum ve disiplin öngörülemezlikleri hiyerarşinin güvenlik, ait olma ve sevgi

görme, saygı görme ve kendine saygı duyma gereksinimleri içinde değerlendirilebilir. Çünkü bir çocuğun kendini güvende, sevilebilir ve değerli bir varlık olarak hissettiği ilk yer aile ortamıdır. Nesne ilişkileri kuramcılarının çocuğun sağlıklı bir kendilik algısı geliştirebilmesi için ebeveynler tarafından bu ihtiyaçların tutarlı olarak doyurulması gerektiğini vurgulamaktadır (Masterson ve Lieberman, 2004; Kernberg, 1975). Bu ihtiyaçların sağlıklı olarak doyurulmaması ise Maslow'a göre hiyerarşideki üst düzey ihtiyaçlara (kendini gerçekleştirme ihtiyacı) odaklanılamamasına (Schultz ve Schultz, 2007), nesne ilişkileri kuramcılarının göre ise preödüpal dönemde gelişimin duraksamasıyla patolojik bir kendiliğin gelişimine neden olmaktadır (Westen ve ark., 1991). Tüm bunlar aile öngörülemezliği alt boyutları ile nesne ilişkileri alt boyutları ve özellikle immatür savunma mekanizmaları arasında görülen ilişkiyi açıklar niteliktedir.

Son olarak bu bölümde nesne ilişkileri ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilere ait bulgular üzerine durulmaktadır. Öncelikle tüm nesne ilişkileri alt boyutlarının immatür savunma mekanizmalarıyla pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sosyal yetersizlik hariç tüm nesne ilişkileri alt boyutlarının nevrotik savunma mekanizmalarıyla da pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği belirlenmiştir. Sosyal yetersizlik ve yabancılaşma alt boyutlarının ise olgun savunmalarla negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Tüm bu ilişkiler incelendiğinde nesne ilişkileri alt boyutlarıyla en güçlü korelasyon gösteren değişkenin immatür savunma mekanizmaları olduğu dikkat çekmektedir.

İmmatür savunmalar, gerçeklik ilkesinin kazanılmadığı ve birincil düşünme sürecinin hâkim olduğu ilk çocukluk döneminde aktif olarak işlev gösteren mekanizmalar olarak değerlendirilmektedir (Vaillant, 1977; McWilliams, 2011). Benzer şekilde erken çocukluk döneminde anne ve bebek arasında kurulan ilk ilişki vasıtasıyla bebeğin nesne ve kendiliğe ait çeşitli zihinsel temsiller geliştirdiği ifade edilmektedir (Summers, 1994; St. Clair, 2000; Clarkin, Kernberg ve Yeomans, 1999). Bu süreçte çeşitli nedenlerden ötürü ortaya çıkabilecek gelişimsel sorunlar çocuğun nesneyle arasında güvensiz bir bağın gelişimine (Bowlby, 1969) ve kurulan her ilişkide kendini korumaya yönelik çeşitli kişilik özelliklerinin şekillenmesine neden olabilmektedir (yabancılaşma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik gibi). Bu nedenle nesne ilişkileri alt boyutları ile immatür savunma mekanizmaları arasındaki görülen ilişkinin oldukça makul olduğu söylenilebilir. Olgun savunmalar ise çoğunlukla yetişkinlik döneminde kullanılan ve duygularla işlevsel yollarla baş etmeyi sağlayan mekanizmalar olarak bilinmektedir (Vaillant, 1977; Cramer, 1987). İkili

ilişkilerde görülen utangaçlık, çekingenlik, duygusal olarak yakınlaşma sorunları ya da kaçınma (yabancılaşma ve sosyal yetersizlik) gibi davranışlar duygularla baş etmenin işlevsel bir yolu olarak değil aksine duygu ve korkuları kendilikten uzaklaştırma yoluyla korumanın bir biçimi olarak değerlendirilebilir. Bu bakış açısı bize yabancılaşma ve sosyal yetersizliğin neden olgun savunmalarla negatif ilişki gösterdiğini tanımlar niteliktedir.

4.2. Hiyerarşik Regresyon Analizlerine Ait Bulguların Tartışılması

Bu bölümde çalışma kapsamında gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizlerine ait bulgular literatür ışığında tartışılmaktadır. Analizlere ilk aşamada katılımcıların demografik bilgilerine ait yaş ve cinsiyet değişkenleri, ikinci aşamada aile öngörülemezliği alt boyutları, üçüncü aşamada nesne ilişkileri alt boyutları ve son olarak dördüncü aşamada savunma mekanizmaları alt boyutları dâhil edilmiştir. Bu değişkenlerden öncelikle kırılğan sonrasında ise büyülenmeci narsisizm puanlarını yordayanlar sırasıyla değerlendirilmektedir.

Kırılğan narsisizm düzeyini yordayan değişkenlerin belirlenebilmesi için yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda; sırasıyla aile öngörülemezliği alt boyutlarından baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği, nesne ilişkileri alt boyutlarından güvensiz bağlanma ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür savunma mekanizmalarının pozitif yönde anlamlı etki gösterdiği belirlenmiştir. Söz konusu değişkenlerin kırılğan narsisizmi %36'lık bir katkıyla yordadığı tespit edilmiştir. Bu değişkenler arasından güvensiz bağlanma ve immatür savunma mekanizmalarının en büyük katkısı sağladığı görülmektedir.

Elde edilen bulgular, ilk olarak demografik değişkenlerden yaş ve cinsiyetin kırılğan narsisizm üzerinde yordayıcı herhangi bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Alanyazın taraması gerçekleştirildiğinde yaş ve cinsiyetin kırılğan narsisizm üzerindeki etkisine dair iki farklı bakış açısının var olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki kadınların erkeklere oranla kırılğan narsisizm kişilik özelliklerini daha fazla gösterdiğine dair raporlanan bulgulardır (Pincus ve ark., 2009; Wright, Lukowitsky, Pincus ve Conroy, 2010; Huxley ve Bizumic, 2017; Chrétien, Ensink, Descoteaux ve Normandin, 2018; Valashjardi, Maclean ve Charles, 2020). Bunun yanı sıra araştırmalar yaşın ilerlemesiyle kırılğan narsisizm kişilik özelliklerinin azaldığına dair de bulgular bildirmektedir (İmamoğlu, 2018; Cramer, 2011). İkinci bakış açısı ise hem cinsiyet (Besser ve Priel, 2010; Miller ve ark., 2010; Grijalva ve

ark., 2015; Üzümcü, 2016) hem de yaş bağlamında (Üzümcü, 2016) kırılğan narsisizm kişilik özelliklerinin değışkenlik göstermediğine dair sunulan bilgilerden oluşmaktadır. Mevcut araştırmadan elde edilen bulguların da bahsedilen araştırma sonuçlarıyla desteklendiğı düşünölmektedir.

Buna ek olarak pek çok çalışmanın, mevcut araştırma bulgularından kırılğan narsisizm ile güvensiz bağlanma arasında görölen pozitif ilişkiyi desteklediğı düşünölmektedir. Örneğın; Dickinson ve Pincus (2003) ile Cramer (2019) kırılğan narsisizm ile korkulu ve saplantılı bağlanma arasında, Miller ve ark. (2011) ise kırılğan narsisizm ile korkulu ve kayıtsız bağlanma arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bildirmiştir. Rohman, Neumann, Herner ve Brierhoff (2012) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada kırılğan narsisizm ile kaygılı bağlanma arasında, Smolewska ve Dion (2005) ile Keçeci (2021) ise kırılğan narsisizm ile kaçınmacı ve kaygılı bağlanma biçimleri arasında pozitif ilişkiler saptamıştır. Son olarak Fossati, Feeney, Pincus, Borroni ve Maffei (2015) kırılğan narsisizm ile güvensiz bağlanma türleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler rapor etmiştir. Mevcut araştırmadan elde edilen bulgularda alanyazınla paralellik göstermektedir.

Bunun yanı sıra var olan kısıtlı çalışmalar içerisinde, kırılğan narsisizm ile immatür savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiye benzer bulgular bildiren birkaç çalışmada yer almaktadır. Örneğın; Tankut (2020) çalışmasında kırılğan narsisizmin sadece immatür savunma mekanizmalarıyla ilişkili olduğunu dile getirmektedir. Ancak İmamoğlu (2018), İnce (2020) ile Kampe ve ark. (2021); kırılğan narsisizm ile hem immatür hem de nevrotik savunma mekanizmalarının ilişkili olduğunu saptamıştır. Araştırma kapsamında gerçekleştirilen korelasyon analizinden farklı olarak hiyerarşik regresyon analizi sonucunda kırılğan narsisizmi yalnızca immatür savunma mekanizmalarının yordadığı görölmektedir. Bu modelde tüm bağımsız değışkenlerin kırılğan narsisizm üzerindeki etkisi incelendiğinden kırılğan narsisizm ile savunma mekanizmaları arasında görölen ikili ilişkilerden farklı bulguların elde edildiğı düşünölmektedir. Önce aile öngörülemezliğı ardından da nesne ilişkilerinin dâhil edildiğı model bu nedenle yalnızca immatür savunma mekanizmalarının kırılğan narsisizm üzerindeki etkisini yordamış olabilir. Bu bağlamda elde edilen bulguların kısıtlı çalışmanın yer aldığı alanyazına katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Büyöklenmeci narsisizm düzeyini yordayan değışkenlerin belirlenebilmesi adına gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonucundaysa; demografik değışkenlerden cinsiyet, nesne ilişkileri alt boyutlarından güvensiz bağlanma ve benmerkezcilik, savunma

mekanizmalarından ise immatür savunma mekanizmalarının pozitif yönde anlamlı etkisi görülmektedir. Nesne ilişkileri alt boyutlarından yabancılaşma ile sosyal yetersizlik ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından nevrotik savunma mekanizmalarının ise negatif yönde katkı sağladığı belirlenmiştir. Söz konusu değişkenler bir araya geldiğinde büyülenmeci narsisizm toplam varyansının %18'inin açıklandığı tespit edilmiştir. Bu değişkenler arasından benmerkezcilik ve immatür savunma mekanizmalarının en büyük katkıyı sağladığı görülmektedir.

Elde edilen bulgular, ilk olarak demografik değişkenlerden yaşın büyülenmeci narsisizm üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığını göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde bazı çalışmaların, yaş ilerledikçe büyülenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin azaldığını ifade ettiği (Foster, Misra ve Reidy, 2009; Wilson ve Sibley, 2011; Chopik ve Grimm, 2019) ancak bazı çalışmaların, yaşın artması ya da azalması durumunda büyülenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin değişiklik göstermediğini belirttiği dikkat çekmektedir (Atay 2009; Üzümcü, 2016, İmamoğlu, 2018). Mevcut araştırmada yer alan örneklem kapsamında da yaşın büyülenmeci narsisizm kişilik özelliklerini etkilemediği bulgusu desteklenmektedir. Bunun yanında elde edilen bulgular, erkeklerin kadınlara oranla büyülenmeci narsisizm kişilik özelliklerini anlamlı oranda daha fazla rapor ettiğini göstermektedir. Valashjardi, Maclean ve Charles (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada cinsiyetler arası fark bildirmese de pek çok araştırma mevcut çalışmadan elde edilen bulguyu destekler nitelikte büyülenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin daha çok erkekler tarafından gösterildiği rapor etmektedir (Paulhus ve Williams, 2002; Foster, Campbell ve Twenge, 2003; Pincus ve ark., 2009; Wilson ve Sibley, 2011; Grijalva ve ark., 2015; Euler ve ark., 2018).

Daha sonra narsisizmin nesne ilişkileri bağlamında araştırıldığı çalışmalar incelenmiş ve kısıtlı bir alanyazınla karşılaşılmıştır. Var olan çalışmalar gözden geçirildiğinde ise büyülenmeci narsisizm ile benmerkezcilik arasındaki ilişkilerin çelişkili olduğu görülmüştür. Hibbard (1992) ile Şen ve Barışkan (2019); büyülenmeci narsisizm ile benmerkezcilik arasında pozitif bir ilişkinin varlığından bahsederken, Mestçi (2021); büyülenmeci narsisizm ile benmerkezcilik arasında negatif bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Daha önceden de bahsedildiği gibi pek çok teorisyen büyülenmeci narsisizmin açık benmerkezcilik görünüşüne vurgu yapmaktadır (Kernberg, 1975; Brown, Freis, Carroll ve Arkin, 2016). Bu nedenle bu çalışmadan elde edilen bulguların kuramsal bakış açısıyla daha çok örtüştüğü düşünülmektedir.

Benmerkezcilik, kendiliğin korunabilmesi adına bir ötekinin ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılması, yönlendirilmesi ve sömürülmesi olarak tanımlanmaktadır (Bell, 1995; Holaday ve Glidewell, 2000; Uluç ve ark., 2015). Bu kişiler tümgüçlülük fantezileri vasıtasıyla başkalarının kendilerinden aşağıda olduğunu düşünmekte ve ikili ilişkilerde sadece kendilerini gözetmektedir (Bell, 1995; Uluç ve ark., 2015). Bu yönüyle benmerkezcilik hem bir kişilik özelliği hem de bir karakter savunması olarak değerlendirilebilir. Korelasyon analizinden elde edilen bulgular sonucunda her iki narsisizm türünde benmerkezcilikle ilişkili olduğu saptanmıştır. Ancak hiyerarşik regresyon analizi bulguları benmerkezciliğin yalnızca büyülenmeci narsisizmi yordadığını göstermektedir. Daha önceden de bahsedildiği gibi kırılğan narsisizm kişilik özelliğine sahip bireylerin büyülenmeci kendiliği daha çok idealize edilmiş bir başkasına yansıttığı düşünülmektedir. Büyülenmeci narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireylerse bunun aksine tümgüçlülük duygularını kendilikte saklamaktadır. Her iki durumda da amaç kişinin kendi değerliliğini koruma çabasıdır (Masterson, 2000). Ancak tümgüçlülük duygularının kendiliğe yatırılması benmerkezciliğin yalnızca büyülenmeci narsisizmi yordamasına neden olmuş olabilir.

Bunun yanı sıra immatür savunma mekanizmalarının büyülenmeci narsisizmi pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Örneğin, Bilge (2018) ve Tankut (2020) gerçekleştirdikleri çalışmalarda mevcut araştırmaya benzer bulgular paylaşmıştır. Mielimaka ve arkadaşları (2018) ise patolojik narsisizm ile hem immatür hem de nevrotik savunma mekanizmaları arasında pozitif ilişkilerden söz etmektedir. Benzer şekilde Khodabakhsh Pirklany ve Safaeian (2020) gerçekleştirdikleri çalışmada patolojik narsisizm puanı düşük ve yüksek olan kişileri savunma mekanizmaları çerçevesinde kıyaslamıştır. Büyülenmeci narsisizm puanı yüksek olan kişilerin hem immatür hem de nevrotik savunma mekanizmaları puanlarının da yüksek olduğu rapor edilmiştir. Bahsedilen araştırmalardan farklı olarak mevcut araştırmada nevrotik savunma mekanizmalarının büyülenmeci narsisizmi negatif yönde yordadığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara benzer şekilde yalnızca İmamoğlu (2018) immatür savunma mekanizmalarının pozitif yönde, nevrotik savunma mekanizmalarının ise negatif yönde büyülenmeci narsisizmi yordadığını bildirmiştir.

Bu bulgulara ek olarak nesne ilişkileri alt boyutlarından yabancılaşma ve sosyal yetersizliğin büyülenmeci narsisizmi negatif yönde yordadığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde mevcut araştırmanın bulgularını destekleyen yalnızca iki çalışmaya rastlanmıştır. Hibbard (1992) gerçekleştirdiği çalışmada büyülenmeci narsisizm ile sosyal

yetersizlik arasında, Mestçi (2021) ise büyüklenmeci narsisizm ile hem yabancılaşma hem de sosyal yetersizlik arasında negatif ilişkilerden söz etmektedir.

Yabancılaşma ve sosyal yetersizlik, kişilerarası ilişkilerde utangaçlık, yakın ilişki kurma ya da tatminkâr ilişkiler yaşama konusunda deneyimlenen sorunlar olarak tanımlanmaktadır. Bu problemler kişilerarası ilişkilerden kaçınma ve kendini saklama eğilimine kadar gidebilmektedir (Bell, 1995; Uluç ve ark., 2015). Daha önceden de söz edildiği gibi kırılğan narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireylerin eleştiriye karşı aşırı duyarlılık göstermesi nedeniyle kişilerarası ilişkilerden kaçınma eğilimi gösterdiği düşünülmektedir (Cain, Pincus ve Ansell, 2008). Bu tutumun altında yatan temel neden diğerlerinin onu keşfetmesine engel olarak eleştirilme ve aşağılanma potansiyelini en aza indirmek ve benlik saygısını bu yolla korumaya çalışmaktır (Kealy ve Rasmussen, 2011). Büyüklenmeci narsisizm kişilik özelliklerine sahip bireylerse kendilerini özel ve ayrıcalıklı değerlendirdiğinden kişilerarası ilişkilerde diğerlerinin kendi ihtiyaçlarını karşılama beklemektedir. Taleplerini karşılamayan kişileri ise değersizleştirerek benlik saygılarını bu yolla korumaya yönelmektedir (Dickinson ve Pincus, 2003). Bu çerçevede iki narsisizm türünün de tümgüçlülük duygularını korumaya çalıştığı açıkça görülmektedir. Ancak kişilerarası ilişkilerde görülen bu fark, yabancılaşma ve sosyal yetersizliğin büyüklenmeci narsisizmi negatif yönde yordamasına neden olduğunu düşündürmektedir.

4.3. Aracı Değişken Analizlerine Ait Bulguların Tartışılması

Nesne ilişkileri kuramcılarını yüzeysel görülen ancak altta ilgisiz, duygusuz ya da örtük şekilde saldırganlık eğilimi gösteren birincil bakım verenle (genellikle anne) kurulan ilk ilişkilerin erken çocukluk döneminde ciddi kırılmaların yaşanmasına neden olduğunu ve bunun da narsisistik kişilik örgütlenmesi gelişiminde etkili olduğunu dile getirmektedir (Kernberg, 1975; McWillimas, 2011). Ayrıca erken çocukluk döneminde kurulan ilişkilerin yetişkinlik döneminde kullanılan savunma mekanizmaları üzerinde de etkili olduğu ve narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin belli başlı savunmaları ağırlıklı olarak kullanmaya yöneldiği de ifade edilmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004, Bennette, 2006; McWillimas, 2011; Prunas, Di Pierro, Huemer ve Tagini, 2019). Tüm bu bilgiler ışığında aile öngörülemezliği ile narsisizm türleri arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracı rolüne dair bulguların mevcut araştırma kapsamında incelenmesine karar verilmiştir.

Gerçekleştirilen analiz sonucunda aile öngörülemezliğinin immatür savunma mekanizmalarını ve immatür savunma mekanizmalarının da kırılğan narsisizmi pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra aile öngörülemezliğinden kırılğan narsisizme giden yolda immatür savunma mekanizmalarının aracı etki gösterdiği de tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen diğer aracı değişken analizi sonucuna göre ise aile öngörülemezliğinin yine immatür savunma mekanizmalarını ve immatür savunma mekanizmalarının da büyüklenmeci narsisizmi pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Ayrıca nevrotik savunma mekanizmalarının büyüklenmeci narsisizmi negatif yönde yordadığı da belirlenmiştir. İncelenen bu modelde hem aile öngörülemezliği ile büyüklenmeci narsisizm arasındaki doğrudan ilişkinin hem de toplam ilişkinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir. Pek çok araştırmacı bahsi geçen doğrudan ve toplam ilişkilerin anlamsız olduğu modellerde dahi dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlı çıkması halinde modelin aracılık etkisinin kabul edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (MacKinnon, Krull ve Lockwood, 2000; Rucker, Preacher, Tormala ve Petty, 2011; Hayes, 2022). Bu nedenle aile öngörülemezliğinden büyüklenmeci narsisizme giden yolda yine immatür savunma mekanizmalarının aracı etki gösterdiği ifade edilebilir.

Bu bağlamda aile öngörülemezliğinin her iki narsisizm türünü de tek başına yordamadığı, bu ilişkinin yalnızca immatür savunma mekanizmaları aracılığıyla yordandığı anlaşılmaktadır. Bu durum narsisizm türleri arasında test edilen model bağlamında herhangi bir ayırımın olmadığını göstermektedir. Ancak elde edilen bulguların hem araştırma hipotezleriyle hem de kuramsal alt yapıyla paralellik gösterdiğini söylemek mümkündür. Pek çok kuramcı çocukluk çağı gelişimsel travmaların ilkel savunma mekanizmalarının kullanımında bir saplanmaya neden olduğunu ve bu kullanımın yetişkinlik dönemine taşındığını dile getirmektedir (Kernberg, 1975; Russell, 1985; Masterson, 2000). Özellikle de erken çocukluk döneminde maruz kalınan tutarsız ebeveyn davranışlarının (mevcut araştırma için aile öngörülemezliğinin) bahsi geçen gelişimsel travmayı beslediği üzerine durulmaktadır. Bu durum duygusal ihtiyaçların stabil bir şekilde doyurulmadığına ve gerekli psikolojik desteğin sağlanmadığına dair derin bir inanç geliştirmektedir. Söz edilen inancın telafi edilebilmesi içinse başkalarının hayranlığına ihtiyaç duyan narsisistik bir yapılanma şekillenebilmektedir (Masterson, 1981, 1988; Kohut 1977; Cramer, 2011).

Alanyazın incelendiğinde test edilen modele benzerlik gösteren herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak erken çocukluk döneminde maruz kalınan yaşantılar ile narsisizm arasındaki ilişkide savunma mekanizmalarının aracılığını inceleyen birkaç çalışma

bulunmaktadır. Örneğin; ebeveynlerin aşırı korumacılığı, duygusal sıcaklığı ve reddediciliği ile narsisizm türleri arasındaki ilişkide immatür savunma mekanizmalarının aracılık ettiği (İmamoğlu, 2018); kontrolcü ve ilgisiz ebeveyn tutumlarının psikopatolojik belirtilerle ilişkisinde yine immatür savunma mekanizmalarının aracılığının görüldüğü (Finzi-Dottan ve Karu, 2006) çalışmalara rastlanmıştır. Bunun yanında Cramer (2011) gerçekleştirdiği boylamsal çalışmada duygusal ihtiyaçlara duyarlı otoriter ve hoşgörülü ebeveynlik tutumlarının sağlıklı narsisizm gelişiminde etkili olduğunu dile getirmektedir. Ayrıca inkâr savunma mekanizmasının yalnızca patolojik narsisizme sahip bireyler tarafından kullanıldığını da vurgulamaktadır. Tüm bunların ebeveynlerin gösterdiği öngörülemez yaklaşımlar ile narsisizm kişilik örgütlenmeleri arasındaki ilişkide immatür savunma mekanizmalarının kullanıldığına dair mevcut araştırmadan elde edilen bulguları desteklediği düşünülmektedir.

4.4. Klinik Çıkarımlar

Alanyazında narsisizm üzerine yapılmış pek çok çalışmaya rastlansa da büyülenme ve kırılma narsisizm kişilik özelliklerine dair kıyaslama çalışmalarının son yıllarda araştırmalara konu olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeni, narsisizm kişilik örgütlenmesinin farklı alt tiplere sahip olduğuna dair oluşan fikir birliğidir (Akhtar ve Thomson 1982; Wink, 1991; Pincus ve Lukowitsky, 2010; Bernardi ve Eidlin, 2018). Pek çok kuramcı, narsisizm kişilik özelliklerinin ilk çocukluk döneminde yaşanan gelişimsel bir duraksamayla şekillendiğini ifade ettiği için (Freud, 1914; Kernberg, 1975; Kohut, 1971; Masterson, 1981) mevcut araştırma kapsamında aile ilişkileri ve çocukluk yaşantıları, nesne ilişkileri kavramları ve ağırlıklı olarak kullanılan savunma mekanizmaları üzerine durulması gerektiği düşünülmüştür. Bu kapsamda mevcut araştırmadan elde edilen bulguların, narsisizm türlerinin ayrıştırıcı yönlerine dair hem kuramsal hem de klinik alt yapıya önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

İlk olarak elde edilen bulgular, ebeveynler tarafından gösterilen tutarsız ve istikrarsız yaklaşımların narsisizm türleriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, istikrarlı ve öngörülebilir ebeveyn tutumlarıyla büyüyen çocukların kimlik gelişiminde daha sağlıklı adımlar atabileceğini düşündürmektedir. Bu durum ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişkide gösterilen öngörülebilir yaklaşımların narsisistik kişilik özelliklerinin gelişiminde koruyucu bir rol oynayabileceğini akla getirmektedir. Bunun yanı sıra araştırma kapsamında elde edilen bulguların çocuklarla yürütülen terapi süreçlerine de önemli katkılar

sağlayacağı düşünülmektedir. Çocuklarla çalışan klinisyenlerin ebeveynlerin gösterdiği öngörülemeyen tutumlar ve bunlarla nasıl baş edildiği üzerine odaklanması yetişkinlik döneminde öne çıkabilecek narsistik kişilik özelliklerinin sağaltımında etkili olabilir.

Buna ek olarak narsistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin çoğunlukla psikolojik destek almak konusunda isteksiz olduğu dile getirilmektedir. Terapiye başvuru ise genellikle büyülenmeci kendiliğin yıkılmasına neden olan yaşam olaylarıyla şekillenmektedir. Ancak bu koşulda bile kişilerin iyileşmek için değil iyi hissetmek için terapiye başvurduğu ifade edilmektedir (Masterson ve Lieberman, 2004). Bu kapsamda narsistik kişilik örgütlenmesine sahip bireylerin, yaşadıkları sorunların kendi davranış ve tutumlarıyla ilgili olabileceğini düşünemediği ve bu nedenle kendilerine yönelemediği görülmektedir. Bunun yanı sıra aktarımsal süreçte kişinin kendiliğe dair hissettiği tüm rahatsız edici duyguları yani değersizleştirilmiş kendiliği olduğu gibi terapistte yansıttığı (Adler, 1986) ve bu yolla yine kendisine odaklanamadığı gözlenmektedir. Tüm bunların iyileşme sürecini engelleyebileceği bilindiğinden kuramsal olarak nesne (birincil bakım verenler) ile kendilik arasındaki dinamiğin anlaşılması ve özellikle de ebeveynlerle kurulan ilişkilerde öngörülemeyizliğin bildirildiği terapi süreçleri için aktif olarak kullanılan savunma mekanizmalarının formüle edilmesi mevcut araştırmadan elde edilen bulgulara göre oldukça önemli görülmektedir.

Ayrıca nesne ilişkileri yaklaşımı, içselleştirilmiş ebeveyn ve kendilik parça birimlerinin terapide aktive edildiğini (aktarım) ve danışan ile terapist arasındaki ilişkinin temelini belirlediğini dile getirmektedir. Terapist danışanın bilinçsiz olarak yansıttığı bu dinamiğin farkına varır ve bunu değiştirme imkânı bulabilirse iyileşme süreci desteklenmektedir (Stone, 1954). Aksi halde ise ortaya çıkan karşı aktarım tepkileriyle terapist danışanın ebeveyni konumuna düşmekte ve terapi kapsamında hiçbir değişim gözlenmemektedir. Tüm bunlar değerlendirildiğinde ebeveynlerle kurulan ilk ilişkiler ile nesne ilişkilerine ve kullanılan savunma mekanizmalarına dair elde edilen bilgilerin; başta kuramsal alt yapı olmak üzere psikoterapistlere terapi sürecinde oluşabilecek direnç, aktarım ve karşı aktarım süreçleriyle ilgili de yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Mevcut araştırma pek çok yönden kısıtlı çalışmanın bulunduğu alanyazına katkı sağlıyor olsa da göz önünde bulundurulması gereken bazı sınırlılıklara da sahiptir. Bunlardan

ilki, gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonucunda kırılğan narsisizm ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının .54 olarak tespit edilmiş olmasıdır. Pek çok araştırmacı iç tutarlılık katsayısında kabul edilebilir en alt değerinin sosyal bilimler alanında gerçekleştirilen araştırmalar için .60 ya da .65 olması gerektiğini ifade etmektedir (Vaske, 2008; Van Griethuijsen ve ark., 2014). Buradan yola çıkarak kırılğan narsisizm ölçeği haricinde araştırma kapsamında kullanılan tüm ölçeklerin güvenilirlik katsayılarının kabul edilebilir değerin üzerinde kaldığı ifade edilebilir. Ancak Cronbach alpha değerinin ölçeklerde bulunan madde sayısı ile doğru orantılı artacağını söyleyen görüşler nedeniyle (Brown, 2001; Streiner, 2003; Van Griethuijsen ve ark., 2014) 8 maddeden oluşan kırılğan narsisizm ölçeğinin iç tutarlılık katsayısının madde sayısı dolayısıyla düşük kaldığına inanılmaktadır. Yine de ilerleyen çalışmalar için kırılğan narsisizm boyutunun farklı ölçeklerle değerlendirilerek araştırma bulgularının gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Mevcut araştırmaya ait bir diğer sınırlılık ise ebeveynlerle kurulan ilişkide hissedilen öngörülemezlik düzeyinin geçmişe dönük değerlendirilmiş olmasıdır. Bu tür değerlendirmelerde unutkanlık, hatırlanan anıların abartılması ya da hiç yaşanmamış karelerin anı olarak sunulması, travmatik karelerin bilinçli ya da bilinçsiz olarak dillendirilmemesi gibi pek çok çarpıtmanın verilen yanıtları etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sorunun önüne geçebilmek içinse mevcut araştırmadan elde edilen bulguların boylamsal çalışmalarla desteklenmesi önerilebilmektedir.

Araştırmanın sınırlılıklarından bir diğeri ise Bell Nesne İlişkileri Ölçeği'nin doğru-yanlış şeklinde cevaplanıyor oluşudur. Pek çok nesne ilişkileri kuramcısı, ilk çocukluk döneminde kendilik ve nesne tasarımlarının iyi ve kötü olmak üzere ayrı zihinsel temsillerle algılandığını dile getirmektedir. Bu her ne kadar gelişimsel bir süreç olarak değerlendirilse de preödipal dönemde gerçekleşebilecek bir duraksamanın bölünmüş kendilik ve nesne tasarımlarının değişmeden korunmasına, bunun da narsisistik kişilik örgütlenmeleri de dâhil olmak üzere pek çok kişilik örgütlenmesinin gelişimine neden olduğu ifade edilmektedir (Klein, 1957; Kernberg, 1975; Masterson, 2000). Buradan yola çıkarak iyi-kötü, beyaz-siyah ya da doğru-yanlış gibi uç değerlerin bölünmüş kendilik ve nesne tasarımlarına atıfta bulunduğu savunulabilir. Bu nedenle ilerleyen çalışmalarda nesne ilişkileri kavramlarının çoklu likert tipine sahip ölçeklerle değerlendirilmesinin daha objektif sonuçlar elde edilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Son olarak mevcut araştırmada yer alan katılımcıların büyük oranda kadınlardan, iyi ekonomik imkânlarla ve yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerden oluştuğu görülmektedir. Bu nedenle elde edilen bulguların daha geniş örneklemlere ya da popülasyona genellenebilmesinin pek de söz konusu olamayacağı ifade edilebilir. Bunun yanı sıra gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre büyüklenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin kadınlara oranla erkeklerde daha fazla görüldüğü tespit edilmiştir. Ancak bulgular incelendiğinde elde edilen anlamlılık değerinin .05'e oldukça yakın olduğu görülmektedir. İlerleyen araştırmaların eşit dağılım gösteren örneklemlerle gerçekleştirilmesi; bahsi geçen bu etkinin gerçekten anlamlı olup olmadığının tespit edilebilmesi, demografik bilgilerin araştırmalara dâhil edilebilmesiyle alternatif hipotezlerin test edilebilmesi ve genellenebilirlik bağlamında daha net çıkarımların sağlanabilmesi adına oldukça önemli görülmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ

Bu çalışma büyüklenmeci ve kırılğan narsisizm kişilik özellikleri ile nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesini hedeflemiştir. Bu hedef kapsamında nesne ilişkileri alt boyutları (yabancılaşma, güvensiz bağlanma, benmerkezcilik ve sosyal yetersizlik), aile öngörülemezliği alt boyutları (finansal, öğünlerle ilgili, anne-baba fiziksel-duygusal doyum ve anne-baba disiplin öngörülemezliği) ve savunma mekanizmaları alt boyutlarının (immatür, nevrotik ve olgun savunma mekanizmaları) narsisizm türleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

Gerçekleştirilen analiz sonuçlarına göre öncelikle kırılğan narsisizm ile anne fiziksel-duygusal doyum hariç tüm aile öngörülemezliği alt boyutları, tüm nesne ilişkileri alt boyutları ve olgun savunma mekanizmaları hariç tüm savunma mekanizmaları alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra büyüklenmeci narsisizm ile aile öngörülemezliği alt boyutlarından finansal öngörülemezlik ve anne disiplin öngörülemezliği, nesne ilişkileri alt boyutlarından yabancılaşma, güvensiz bağlanma ve benmerkezcilik, savunma mekanizmaları alt boyutlarından ise immatür savunma mekanizmaları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Daha sonra kırılğan narsisizm kişilik özelliklerinin aile öngörülemezliği alt boyutlarından baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği, nesne ilişkileri alt boyutlarından güvensiz bağlanma ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından immatür savunma mekanizmaları tarafından pozitif yönde yordandığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra büyüklenmeci narsisizm kişilik özelliklerinin nesne ilişkileri alt boyutlarından güvensiz bağlanma ve benmerkezcilik, savunma mekanizmaları alt boyutlarından ise immatür savunma mekanizmaları tarafından pozitif yönde, nesne ilişkileri alt boyutlarından yabancılaşma ile sosyal yetersizlik ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından nevrotik savunma mekanizmaları tarafından ise negatif yönde yordandığı belirlenmiştir. Son olarak aile öngörülemezliği ile her iki narsisizm türü arasındaki ilişkide de immatür savunma mekanizmalarının aracı etki gösterdiği tespit edilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde narsisizm türleri ile söz edilen değişkenler arasındaki ilişkilerin oldukça az çalışıldığı görülmektedir. Bu nedenle elde edilen bulguların hem kuramsal hem de klinik alt yapıya önemli katkılar sağlayacağı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, G. (1986). Psychotherapy of the narcissistic personality disorder patient: Two contrasting approaches. *The American Journal of Psychiatry*, 143(4), 430-436. <https://doi.org/10.1176/ajp.143.4.430>
- Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: Assessed in the strange situation and at home*. New York: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Akhtar, S. ve Thomson, J. A. (1982). Overview: Narcissistic personality disorder. *The American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12-20. <https://doi.org/10.1176/ajp.139.1.12>
- Akıncı, G. (2015). *Narsisizm Türleri Ve Psikolojik İyilik Hali Arasındaki İlişki: Duyguların Ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Ames, D. R., Rose, P. ve Anderson, P.C. (2006). The NPI-16 as a short measure of narcissism. *Journal of Research in Personality*, 40, 440-450. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2005.03.002>
- Andrews, G., Singh, M. ve Bond, M. (1993). The defense style questionnaire. *Journal of Mental Disorders*, 181, 246-256. <https://doi.org/10.1097/00005053-199304000-00006>
- Akat, E. (2019). *Çocukluk travmaları ve aile öngörülemezliği ile kişilik inançları arasındaki ilişkiler bağlanma stillerinin aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye standardizasyonu. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(1), 181-196.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Bell, M. D. (1995). *Bell object relations and reality testing inventory (BORRTI) manual*. California: Western Psychological Services.

- Bennett, C. S. (2006). Attachment theory and research applied to the conceptualization and treatment of pathological narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 34(1), 45-60. <https://doi.org/10.1007/s10615-005-0001-9>
- Bernardi, R. ve Eidlin, M. (2018). Thin-skinned or vulnerable narcissism and thick-skinned or grandiose narcissism: similarities and differences. *The International Journal of Psychoanalysis*, 99(2), 291-313. <https://doi.org/10.1080/00207578.2018.1425599>
- Besser, A. ve Priel, B. (2010). Grandiose narcissism versus vulnerable narcissism in threatening situations: Emotional reactions to achievement failure and interpersonal rejection. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8), 874-902. doi:10.1521/jscp.2010.29.8.874
- Bilge, Y. (2018). Personality disorders and defense mechanisms. *Journal of Turkish Studies*, 13(10), 145-167.
- Blackman, J. S. (2004). *101 defenses: How the mind shields itself*. New York: Brunner-Routledge.
- Bowins, B. (2010). Personality disorders: A dimensional defense mechanism approach. *American Journal of Psychotherapy*, 64(2), 153-169. <https://doi.org/10.1176/appi.psychotherapy.2010.64.2.153>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss, Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss, Vol. 2: Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Brown, A. A., Freis, S. D., Carroll, P. J. ve Arkin, R. M. (2016). Perceived agency mediates the link between the narcissistic subtypes and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 90, 124-129. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.10.055>
- Brown, J. D. (2001). Statistics Corner. Questions and answers about language testing statistics: Can we use the Spearman-Brown prophecy formula to defend low reliability? *Shiken: JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter*, 4(3), 7-11.
- Bzostek, S. H. ve Berger, L. M. (2017). Family structure experiences and child socioemotional development during the first nine years of life: Examining heterogeneity by family structure at birth. *Demography*, 54(2), 513-540. <https://doi.org/10.1007/s13524-017-0563-5>

- Cain, N. M., Pincus, A. L. ve Ansell, E. B. (2008). Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28(4), 638-656. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2007.09.006>
- Calati, R., Oasi, O., De Ronchi, D. ve Serretti, A. (2010). The use of the defence style questionnaire in major depressive and panic disorders: a comprehensive meta-analysis. *Psychology and psychotherapy*, 83(Pt 1), 1-13. <https://dx.doi.org/10.1348/147608309X464206>
- Caligor, E., Levy, K. N. ve Yeomans, F. E. (2015). Narcissistic personality disorder: Diagnostic and clinical challenges. *The American Journal of Psychiatry*, 172(5), 415–422. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2014.14060723>
- Campbell, W. K., Goodie, A. S. ve Foster, J. D. (2004). Narcissism, confidence and risk attitude. *Journal of Behavioral Decision Making*, 17(4), 297-311. <https://doi.org/10.1002/bdm.475>
- Campbell, W. K. ve Miller, J. D. (Ed.). (2011). *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Carvalho, L. F., Reis, A. M. ve Pianowski, G. (2019). Investigating correlations between defence mechanisms and pathological personality characteristics. *Revista Colombiana de psiquiatria (English ed.)*, 48(4), 232-243. <https://doi.org/10.1016/j.rcp.2018.01.002>
- Chrétien, S. L., Ensink, K., Descoteaux, J. ve Normandin, L. (2018). Measuring grandiose and vulnerable narcissism in adolescents. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 6(2), 1-23. <https://doi.org/10.6092/2282-1619/2018.6.1848>
- Chopik, W. J. ve Grimm, K. J. (2019). Longitudinal changes and historic differences in narcissism from adolescence to older adulthood. *Psychology and Aging*, 34(8), 1109-1123. <https://doi.org/10.1037/pag0000379>
- Clarkin, J. F., Yeomans, F. E. ve Kernberg, O. F. (1999). *Psychotherapy for borderline personality*. New York: John Wiley & Sons Inc.

- Cramer, P. (1987). The development of defense mechanisms. *Journal of Personality*, 55(4), 597-614. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1987.tb00454.x>
- Cramer, P. (2000). Defense mechanisms in psychology today: Further processes for adaptation. *American Psychologist*, 55(6), 637-646. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.55.6.637>
- Cramer, P. (2008). Seven pillars of defense mechanism theory. *Social and Personality Psychology Compass*, 2(5), 1963-1981. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00135.x>
- Cramer, P. (2011). Narcissism through the ages: What happens when narcissists grow older? *Journal of Research in Personality*, 45(5), 479-492. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2011.06.003>
- Cramer, P. (2011). Young adult narcissism: A 20 year longitudinal study of the contribution of parenting styles, preschool precursors of narcissism, and denial. *Journal of Research in Personality*, 45(1), 19-28. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2010.11.004>
- Cramer, P. (2015). Understanding defense mechanisms. *Psychodynamic Psychiatry*, 43(4), 523-552. <https://doi.org/10.1521/pdps.2015.43.4.523>
- Cramer, P. (2019). Narcissism and attachment. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 207(2), 69-75. doi:10.1097/nmd.0000000000000919
- Czarna, A. Z. (2014). Affective consequences of self-focus in vulnerable and grandiose narcissists. *Personality and Individual Differences*, (60), 49. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.07.200>
- Diamond, D., Yeomans, F. E., Stern, B. L. ve Kernberg, O. F. (2022). *Treating pathological narcissism with transference-focused psychotherapy*. New York: The Guilford Press.
- Dickinson, K. A. ve Pincus, A. L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188-207. <https://doi.org/10.1521/pedi.17.3.188.22146>
- Di Giuseppe, M., Gennaro, A., Lingiardi, V. ve Perry, J. C. (2019). The Role of Defense Mechanisms in Emerging Personality Disorders in Clinical Adolescents. *Psychiatry*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/00332747.2019.1579595>

- Doom, J. R., Vanzomeren-Dohm, A. A. ve Simpson, J. A. (2016). Early unpredictability predicts increased adolescent externalizing behaviors and substance use: A life history perspective. *Development and Psychopathology*, 28, 1505-1516. <https://doi.org/10.1017/S0954579415001169>
- Elibol Ş. ve Tok, E. S. S. (2019). Bağlanma stilleri, duygu düzenleme, reddedilme duyarlılığı, yakınlık korkusu ve kendini saklamamanın kırılğan narsisizm ile ilişkisi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(2), 127-148.
- Ellis, H. (1898). Auto-eroticism: A psychological study. *Alienist and Neurologist*, 19, 260-299.
- Erkoreka, L., Navarro, B. (2017). Vulnerable narcissism is associated with severity of depressive symptoms in dysthymic patients. *Psychiatry Research*, 257, 265-269. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2017.07.061>
- Euler, S., Stöbi, D., Sowislo, J., Ritzler, F., Huber, C. G., Lang, U. E., Wrege, J. ve Walter, M. (2018). Grandiose and vulnerable narcissism in borderline personality disorder. *Psychopathology*, 51(2), 110-121. <https://doi.org/10.1159/000486601>
- Evans, G. W. ve English, K. (2002). The environment of poverty: Multiple stressor exposure, psychophysiological stress, and socioemotional adjustment. *Child Development*, 73(4), 1238-1248. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00469>
- Fairbairn, W. R. D. (1954). *An object-relations theory of the personality*. New York: Basic Books.
- Fernie, B. A., Fung, A. ve Nikčević, A.V. (2016). Different coping strategies amongst individuals with grandiose and vulnerable narcissistic traits. *Journal of Affective Disorders*, 205, 301-305. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2016.08.009>
- Finzi-Dottan, R. ve Karu, T. (2006). From Emotional Abuse in Childhood to Psychopathology in Adulthood: A Path Mediated by Immature Defense Mechanisms and Self-Esteem. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 194(8), 616-621. <https://doi.org/10.1097/01.nmd.0000230654.49933.23>

- Flanagan, L. M. (2022). The theory of self psychology. *Inside out and outside in: Psychodynamic clinical theory and psychopathology in contemporary multicultural contexts* (5. baskı) içinde (s. 125-151). Lanham: Rowman & Littlefield Publishing Group.
- Fossati, A., Feeney, J., Pincus, A., Borroni, S. ve Maffei, C. (2015). The structure of pathological narcissism and its relationships with adult attachment styles: A study of Italian nonclinical and clinical adult participants. *Psychoanalytic Psychology*, 32(3), 403-431. doi:10.1037/a0037175
- Foster, J. D., Campbell, W. K. ve Twenge, J. M. (2003). Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world. *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469-486. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(03\)00026-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(03)00026-6)
- Foster, J. D., Misra, T. A. ve Reidy, D. E. (2009). Narcissists are approach-oriented toward their money and their friends. *Journal of Research in Personality*, 43, 764-769. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2009.05.005>
- Freud, A. (2004). *Ben ve savunma mekanizmaları* (6. baskı). (Y. Erim, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1936)
- Freud, S. (1914). On narcissism. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XIV (1914-1916): On the History of the Psycho-Analytic Movement, Papers on Metapsychology and Other Works*, 67-102.
- Freud, S. (1962). The neuro-psychoses of defense. In J. Strachey (Ed. ve Çev.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud (Vol. 3, s. 45-61)*. London: Hogarth Press. (Orijinal metnin yayın yılı 1894)
- Freud S. (2012). *Totem ve tabu* (1. baskı). (K. Şipal, Çev.) İstanbul: Say Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1913)
- Freud, S. (2016). *Ruh çözümlemesine giriş konferansları* (2. baskı). (E. Kapkın ve A. Tekşen, Çev.) İstanbul: Payel Yayınevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 1916-1917)
- Gabbard, G. O. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 53(6), 527-532.

- Gardner, F. E. M. (1989). Inconsistent parenting: Is there evidence for a link with children's conduct problems? *Journal of Abnormal Child Psychology*, 17, 223-233. <https://doi.org/10.1007/BF00913796>
- Geçtan, E. (1998). *Psikanaliz ve sonrası* (8. baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Grijalva, E., Newman, D. A., Tay, L., Donnellan, M. B., Harms, P. D., Robins, R. W. ve Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141(2), 261-310. <https://doi.org/10.1037/a0038231>
- Gutman, L. M., Sameroff, A. J. ve Eccles, J. S. (2002). The academic achievement of African American students during early adolescence: An examination of multiple risk, promotive, and protective factors. *American Journal of Community Psychology*, 30(3), 367-399. doi:10.1023/a:1015389103911
- Güngör, N. D. ve Selçuk, F. Ü. (2015). *Narsistik Kişilik Envanteri (NKE-16): Türkçe Uyarlaması*. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırma ve Eğitim Laboratuvarı (SAEL), Yayınlanmamış Tartışma Metni, sael.atilim.edu.tr.
- Gürol Işık, İ. (2016). *Object relations, perceived parental rearing styles, and defense mechanisms in relation to personality traits and symptoms of personality disorders* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hayes, A. F. (2022). *Introduction to mediation, moderation, and conditional process analysis: A regression-based approach* (3. baskı). New York: The Guilford Press.
- Hendin, H. M. ve Cheek, J. M. (1997). Assessing hypersensitive narcissism: A re-examination of Murray's Narcissism Scale. *Journal of Research in Personality*, 31(4), 588-599. <http://dx.doi.org/10.1006/jrpe.1997.2204>
- Hibbard, S. (1992). Narcissism, shame, masochism, and object relations: An exploratory correlational study. *Psychoanalytic Psychology*, 9(4), 489-508. <https://doi.org/10.1037/h0079392>
- Hill, E. M., Jenkins, J. ve Farmer, L. (2008). Family unpredictability, future discounting, and risk taking. *The Journal of Socio-Economics*, 37(4), 1381-1396. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2006.12.081>

- Holaday, M. ve Glidewell, R. (2000). Book Review: Bell Object Relations and Reality Testing Inventory (BORRTI). *Journal of Psychoeducational Assessment*, 18, 68-71. <https://doi.org/10.1177/073428290001800109>
- Horney, K. (1939). *New ways in psychoanalysis*. New York: Horton.
- İmamoğlu, A. H. (2018). *Narsisizm: Algılanan ebeveyn tutumları ve savunma mekanizmaları açısından bir inceleme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- İnce, İ. (2020). *Büyükleme ve kırılabilir narsisizmin ego savunma mekanizmaları ve psikolojik rahatsızlıklar ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Jacobson, E. (1964). *The self and the object world*. New York: International Universities Press.
- Jauk, E. ve Kaufman, S. B. (2018). The higher the score, the darker the core: The nonlinear association between grandiose and vulnerable narcissism. *Frontiers in Psychology*, 9, 1305. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01305>
- Jones, E. (1913). The God complex. *Essays in Applied Psychoanalysis*, 2, 244-265.
- Kalkan, M. (2021). *Aile öngörülemezliği, ebeveyn tutumları ve duygu düzenleme güçlüğüne geç ergenlik dönemindeki kişilik bozukluklarını yordayıcı etkilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Kampe, L., Bohn, J., Remmers, C. ve Hörz-Sagstetter, S. (2021). It's not that great anymore: The central role of defense mechanisms in grandiose and vulnerable narcissism. *Frontiers in Psychiatry*, 12, 661948. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.661948>
- Kaufman, S. B., Barry, S., Miller, J. D. ve Campbell, W. K. (2020). Clinical correlates of vulnerable and grandiose narcissism: A personality perspective. *Journal of Personality Disorders*, 34(1), 107-130. doi:10.1521/pedi_2018_32_384
- Kealy, D. ve Rasmussen, B. (2012). Veiled and vulnerable: The other side of grandiose narcissism. *Clinical Social Work Journal*, 40(3), 356-365. <https://doi.org/10.1007/s10615-011-0370-1>

- Keçeci, M. (2021). *Üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri, narsisizm ve mizah tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). T. C. Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi, İstanbul.
- Kelsey, R. M., Ornduff, S. R., Reiff, S. ve Arthur, C. M. (2002). Psychophysiological correlates of narcissistic traits in women during active coping. *Psychophysiology*, 39(3), 322–332. doi: 10.1111/1469-8986.3930322
- Kernberg, O. F. (1967). Borderline personality organization. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 15(3), 641-685. <https://doi.org/10.1177/000306516701500309>
- Kernberg, O. F. (1970). Factors in the psychoanalytic treatment of narcissistic personalities. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 18(1), 51-85. <https://doi.org/10.1177/000306517001800103>
- Kernberg, O. F. (1975). *Borderline conditions and pathological narcissism*. New York: Jason Aronson, Inc.
- Kernberg, O. F. (2001). Object relations, affects, and drives: Toward a new synthesis. *Psychoanalytic Inquiry*, 21(5), 604-619. <https://doi.org/10.1080/07351692109348963>
- Kernberg, O. F. (2004). *Aggressivity, Narcissism, and Self-Destructiveness in the Psychotherapy Relationship*. New Haven: Yale University Press.
- Kernberg, O. F. (2005). Object relations theories and techniques. In *Textbook of psychoanalysis* (pp 57-75). Washington: The American Psychiatric Publishing.
- Kernberg, O. F. (2015). Narcissistic defenses in the distortion of free association and their underlying anxieties. *The Psychoanalytic Quarterly*, 84(3), 625-642. <https://doi.org/10.1002/psaq.12022>
- Khodabakhsh Pirkhany, R. ve Safaeian, E. (2020). Comparing the defense styles and the self-conscious affect of shame and guilt in subtypes of narcissism and comparison with ordinary people. *Quarterly Journal Of Psychological Studies*, 15(4), 7-24. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1098-108x\(199805\)23:4<391::aid-eat6>3.0.co;2-d](https://doi.org/10.1002/(sici)1098-108x(199805)23:4<391::aid-eat6>3.0.co;2-d)
- Kızıltan, H. (2004). Narsisizm ve psikopatolojisi. <http://www.psikomitoloji.com> (18.08.2013).

- Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *International Journal of Psychoanalysis*, 27, 99-110.
- Klein, M. (1952). The mutual influences in the development of ego and id. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 7(1), 51-68. <https://doi.org/10.1080/00797308.1952.11823152>
- Klein, M. (1957). *Envy and gratitude: A study of unconscious sources*. Oxford: Basic Books.
- Kohut, H. (1966). Forms and transformations of narcissism. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 14(2), 243-272. <https://doi.org/10.1177/000306516601400201>
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H. ve Wolf, E. S. (1978). The disorders of the self and their treatment: An outline. *International Journal of Psycho-analysis*, 59, 413-425.
- Kolak, A. M., Van Wade, C. L. ve Ross, L. T. (2018). Family unpredictability and psychological distress in early adulthood: The role of family closeness and coping mechanisms. *Journal of Child and Family Studies*, 27(12), 3842-3852. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1211-4>
- Lingiardi, V., Lonati, C., Delucchi, F., Fossati, A., Vanzulli, L. ve Maffei, C. (1999). Defense mechanisms and personality disorders. *The Journal of nervous and mental disease*, 187(4), 224-228.
- Loeber, R. ve Dishion, T. (1983). Early predictors of male delinquency: A review. *Psychological Bulletin*, 94(1), 68-99. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.94.1.68>
- Loeffler, L. A. K., Huebben, A. K., Radke, S., Habel, U. ve Derntl, B. (2020). The association between vulnerable/grandiose narcissism and emotion regulation. *Frontiers in Psychology*, 11(519330). <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.519330>
- MacKinnon, D. P., Krull, J. L. ve Lockwood, C. M. (2000). Equivalence of the mediation, confounding and suppression effect. *Prevention Science*, 1(4), 173-181. <https://doi.org/10.1023/a:1026595011371>

- Mahler, M. S., Pine, F. ve Bergman, A. (1975). *The psychological birth of the human infant symbiosis and individuation*. London: Karnac.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Masterson, J. F. (1981). *The narcissistic and borderline disorders: An integrated developmental approach*. New York: Routledge.
- Masterson, J. F. (1988). *The search for the real self: Unmasking the personality disorders of our age*. New York: Free Press.
- Masterson, J. F. (1993). *The emerging self: A developmental self and object relations approach to the treatment of the closet narcissistic disorder of the self*. New York: Brunner/Mazel.
- Masterson, J. F. (2000). *The personality disorders: A new look at the developmental self and object relations approach*. Phoenix: Zeig, Tucker & Co., Inc.
- Masterson, J. F. ve Lieberman, A. R. (Eds.) (2004). *A therapist's guide to the personality disorders: The Masterson approach*. Phoenix: Zeig, Tucker & Theisen, Inc.
- McCord, W., McCord, J. ve Howard, A. (1961). Familial correlates of aggression in nondelinquent male children. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 62(1), 79-93. <https://doi.org/10.1037/h0045211>
- McWilliams, N. (2011). *Psychoanalytic diagnosis: Understanding personality structure in the clinical process* (2. baskı). New York: The Guilford Press.
- Mechanic, K. L. ve Barry, C. T. (2015). Adolescent grandiose and vulnerable narcissism: Associations with perceived parenting practices. *Journal of Child and Family Studies*, 24(5), 1510–1518. doi:10.1007/s10826-014-9956-x
- Mestçi, S. (2021). *Exploring the link between object relations, narcissism, cyber bullying, and cyber victimization among university students* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir.
- Mielimaka, M., Ogrodniczuk, J. S., Kealy, D., Cheek, J. ve Joyce, A. S. (2018). Narcissism and interpersonal problems among psychiatric outpatients: What is the role of

defensive style? *The Journal of nervous and mental disease*, 206(9), 711-715.
doi:10.1097/nmd.0000000000000871

Miller, J. D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L. R. ve Campbell, W. K. (2010). Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *Journal of Personality*, 78(5), 1529-1564. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00660.x>

Miller, J. D., Hoffman, B. J., Gaughan, E. T., Gentile B., Maples, J. ve Campbell, W. K. (2011). Grandiose and vulnerable narcissism: A nomological network analysis, *Journal of Personality*, 79(5), 1013-1042. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00711.x>

Miller, J. D., Widiger, T. A. ve Campbell, W. K. (2010). Narcissistic personality disorder and the DSM-V. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(4), 640-649. <https://doi.org/10.1037/a0019529>

Miller, W. R. ve Seligman, M. E. (1975). Depression and learned helplessness in man. *Journal of Abnormal Psychology*, 84(3), 228-238. <https://doi.org/10.1037/h0076720>

Mitchell, S. A. (1981). The origin and nature of the "object" in the theories of Klein and Fairbairn. *Contemporary Psychoanalysis*, 17(3), 374-398. <https://doi.org/10.1080/00107530.1981.10745670>

Näcke, P. (1899). Die sexuellen perversitäten in der irrenanstalt. *Psychiatrie en Neurologische Bladen*, 3, 122-149.

Oktaç, F. ve Uluç, S. (2019). The Turkish adaptation study of retrospective family unpredictability scale. *Social Sciences Studies Journal*, 5, 1153-1161. <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1307>

Otway, L. J. ve Vignoles, V. L. (2006). Narcissism and childhood recollections: A quantitative test of psychoanalytic predictions. *Society for Personality and Social Psychologist*, 32 (1), 104-116. <https://doi.org/10.1177/0146167205279907>

Patterson, G. R., DeBaryshe, B. D. ve Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on antisocial behavior. *American Psychologist*, 44(2), 329-335. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.44.2.329>

- Paulhus, D. L. ve Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563. [https://doi.org/10.1016/S0092-6566\(02\)00505-6](https://doi.org/10.1016/S0092-6566(02)00505-6)
- Perrotta, G. (2020). Human mechanisms of psychological defense: Definitions, historical and psychodynamic contexts, classifications and clinical profiles. *International Journal Neurorehabilitation*, 7(1), 1-7.
- Perry, J. C., Presniak, M. D. ve Olson, T. R. (2013). Defense mechanisms in schizotypal, borderline, antisocial, and narcissistic personality disorders. *Psychiatry*, 76(1), 32-52. <https://doi.org/10.1521/psyc.2013.76.1.32>
- Perry, J. D. ve Perry, J. C. (2004). Conflicts, defenses and the stability of narcissistic personality features. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes*, 67(4), 310-330. <https://doi.org/10.1521/psyc.67.4.310.56570>
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G. C. ve Levy, K. N. (2009). Initial construction and validation of the Pathological Narcissism Inventory. *Psychological Assessment*, 21(3), 365-379. <https://doi.org/10.1037/a0016530>
- Pincus, A. L., Cain, N. M. ve Wright, A. G. C. (2014). Narcissistic grandiosity and narcissistic vulnerability in psychotherapy. *Personality Disorders: Theory, Research, and Treatment*, 5(4), 439-443. <https://doi.org/10.1037/per0000031>
- Pincus, A. L. ve Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 421-446. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.121208.131215>
- Prunas, A., Di Pierro, R., Huemer, J. ve Tagini, A. (2019). Defense mechanisms, remembered parental caregiving, and adult attachment style. *Psychoanalytic Psychology*, 36(1), 64-72. <https://doi.org/10.1037/pap0000158>
- Rank, O. (1911). A contribution to narcissism. *Jahrbuch fur Psychoanalytische und Psychopathologische Forschungen*, 3, 401-426.
- Raskin, R. ve Novacek, J. (1991). Narcissism and the use of fantasy. *Journal of Clinical Psychology*, 47(4), 490-499. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199107\)47:4<490::AID-JCLP2270470404>3.0.CO;2-J](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199107)47:4<490::AID-JCLP2270470404>3.0.CO;2-J)

- Reich, W. (1949). *Character analysis* (3.baskı). New York: Orgone Institute Press.
- Richardson, E. N. ve Boag, S. (2016). Offensive defenses: The mind beneath the mask of the dark triad traits. *Personality and Individual Differences*, 92,148-52. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.12.039>
- Roche, M. J., Pincus, A. L., Lukowitsky, M. R., Ménard, K. S. ve Conroy, D. E. (2013). An integrative approach to the assessment of narcissism. *Journal of personality assessment*, 95(3), 237-248. <http://dx.doi.org/10.1080/00223891.2013.770400>
- Rohmann, E., Neumann, E., Herner, M. J. ve Bierhoff, H. W. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism: Self-construal, attachment, and love in romantic relationships. *European Psychologist*, 17(4), 279-290. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000100>
- Ross, L. T. (2006). Family unpredictability, D. M. Devore, (Ed.), *Parent-child relations: New research* (1. baskı) içinde (s. 121-141). New York: Nova Science Publishers Inc.
- Ross, L. T. ve Hill, E. M. (2000). The Family Unpredictability Scale: Reliability and validity. *Journal of Marriage and the Family*, 62(2), 549-562. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00549.x>
- Ross, L. T. ve Hill, E. M. (2001). Drinking and parental unpredictability among adult children of alcoholics: A pilot study. *Substance Use and Misuse*, 36(5), 609-638. <https://doi.org/10.1081/JA-100103563>
- Ross, L. T. ve Hill, E. M. (2002). Childhood unpredictability, schemas for future unpredictability, and risk taking. *Social Behavior and Personality*, 30, 453-474. <https://doi.org/10.2224/sbp.2002.30.5.453>
- Ross, L. T. ve Hill, E. M. (2004). Comparing alcoholic and nonalcoholic parents on the family unpredictability scale. *Psychological Reports*, 94, 1385-1391. <https://doi.org/10.2466/pr0.94.3c.1385-1391>
- Ross, L. T., Hood, C. O. ve Short, S. D. (2016). Unpredictability and symptoms of depression and anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 35(5), 371-385. [doi:10.1521/jscp.2016.35.5.371](https://doi.org/10.1521/jscp.2016.35.5.371)

- Ross, L. T. ve McDuff, J. A. (2008). The retrospective family unpredictability scale: Reliability and validity. *Journal of Child and Family Studies*, 17, 13-27. <https://doi.org/10.1007/s10826-007-9138-1>
- Ross, L. T. ve Miller, J. R. (2009). Parental divorce and college students: The impact of family unpredictability and perceptions of divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 50(4), 248-259. doi: 10.1080/10502550902790746
- Ross, L. T. ve Wynne, S. (2010). Parental depression and divorce and adult children's well being: The role of family unpredictability. *Journal of Child and Family Studies*, 19(6), 757-761. <https://doi.org/10.1007/s10826-010-9366-7>
- Rucker, D. D., Preacher, K. J., Tormala, Z. L. ve Petty, R. E. (2011). Mediation analysis in social psychology: Current practices and new recommendations. *Social and Personality Psychology Compass*, 5(6), 359-371. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2011.00355.x>
- Russell, G. A. (1985). Narcissism and the narcissistic personality disorder: A comparison of the theories of Kernberg and Kohut. *British Journal of Medical Psychology*, 58(2), 137-148. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1985.tb02626.x>
- Sadger, I. (1908). Psychiatrische-neurologisches in psychoanalytischer Beleuchtung. *Zentralblatt für das Gesamtgebiet der Medizin und ihrer Hilfswissenschaften*, 4(7-8).
- Sadger, I. (1910). Ein fall von multipler perversion. *Jahrbuch für psychoanalytische und psychopathologische Forschungen*, 2.
- Scalf-McIver, L. ve Thompson, J. K. (1989). Family correlates of bulimic characteristics in college females. *Journal of Clinical Psychology*, 45(3), 467-472. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198905\)45:3<467::AID-JCLP2270450319>3.0.CO;2-0](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198905)45:3<467::AID-JCLP2270450319>3.0.CO;2-0)
- Schultz, D. P. ve Schultz S. E. (2007). *Modern psikoloji tarihi* (Y. Aslan, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2004)
- Seligman, M. E. ve Maier, S. F. (1967). Failure to escape traumatic shock. *Journal of Experimental Psychology*, 74(1), 1-9. doi:10.1037/h0024514

- Set, Z. (2020). Bağlanma boyutları ve psikopatoloji arasındaki ilişkide narsisizm, kırılğan narsisizm ve öz-anlayışın aracı rolü. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(6). <https://doi.org/10.29399/npa.23451>
- Sezer, S. ve Murat, M. (2020). Narsistik kişilik özellikleri ile affedicilik arasındaki ilişki: Bağlanma stillerinin aracı rolü. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(22), 1320-1345. <https://doi.org/10.26466/opus.634922>
- Smolewska, K. ve Dion, K. (2005). Narcissism and adult attachment: A multivariate approach. *Self and Identity*, 4(1), 59-68. <https://doi.org/10.1080/13576500444000218>
- St. Clair, M. (2000). *Object relations and self psychology: An introduction* (3. baskı). CA: Thomson Learning/Brooks/Cole Counseling.
- Stone, L. (1954). The widening scope of indications for psychoanalysis. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 2(4), 567-594. <https://doi.org/10.1177/000306515400200402>
- Streiner, D. L. (2003). Starting at the beginning: An introduction to coefficient alpha and internal consistency. *Journal of Personality Assessment*, 80(1), 99-103. https://doi.org/10.1207/S15327752JPA8001_18
- Summers, F. (1994). *Object relations theories and psychopathology: A comprehensive text*. London: The Analytic Press.
- şengül, B. Z., Ünal, E., Akça, S., Canbolat F., Denizci, M. ve Baştuğ, G. (2015). Validity and reliability study for the Turkish adaptation of the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS). *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 28(3), 231-241. <https://doi.org/10.1037/t51495-000>
- Tabachnick, B.G. ve Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics* (6. baskı). Boston: Pearson.
- Tankut, Ü. (2020). *Mükemmeliyetçilik, kendini aldatma, savunma mekanizmaları ve temel kişilik özelliklerinin kırılğan ve büyüklenmeci narsisizmle ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi, İstanbul.

- Tiggemann, M. ve Winefield, A. H. (1987). Predictability and timing of self-report in learned helplessness experiments. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 13(2), 253-264. <https://doi.org/10.1177/0146167287132010>
- Trumpeter, N. N., Watson, P. J., O'Leary, B. J. ve Weathington, B. L. (2008). Self-functioning and perceived parenting: relations of parental empathy and love inconsistency with narcissism, depression, and self-esteem. *The Journal of Genetic Psychology*, 161(1), 51-71. doi:10.1016/j.paid.2006.03.014
- Tura, S. M. (2005). *Günümüzde psikoterapi* (2. baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Uluç, S., Tüzün, Z., Haselden, M. ve Erbaş, S. P. (2015). Bell nesne ilişkileri ve gerçeği değerlendirme ölçeğinin (BORRTI) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 18(4), 112-123.
- Üzümcü, E. (2016). *Büyükleme ve kırılma narsisistik kişilik özellikleri ile ilişkili faktörlerin şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Vaillant, G. E. (1971). Theoretical hierarchy of adaptive ego mechanisms: A 30-year follow-up of 30 men selected for psychological health. *Archives of General Psychiatry*, 24(2), 107-118. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1971.01750080011003>
- Vaillant, G. E. (1977). *Adaptation to life*. Boston: Little, Brown. <https://doi.org/10.1177/000306518203000125>
- Vaillant, G. E. (1994). Ego mechanisms of defense and personality psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 44-50. <https://doi.org/10.1037//0021-843x.103.1.44>
- Vaillant, G. E. ve Drake, R. E. (1985). Maturity of ego defenses in relation to DSM-III Axis II personality disorder. *Archives of General Psychiatry*, 42(6), 597-601. <https://doi.org/10.1001/archpsyc.1985.01790290079009>
- Valashjardi, A., MacLean, R. ve Charles, K. (2020). Recollections of parenting styles in the development of narcissism: The role of gender. *Personality and Individual Differences*, 167, 110246. doi: 10.1016/j.paid.2020.110246
- Van Griethuijsen, R. A. L. F., van Eijck, M. W., Haste, H., den Brok, P. J., Skinner, N. C., Mansour, N., ... BouJaoude, S. (2014). Global patterns in students' views of science

- and interest in science. *Research in Science Education*, 45(4), 581-603. doi: 10.1007/s11165-014-9438-6
- Vaske, J. J. (2008). *Survey research and analysis: Applications in parks, recreation and human dimensions*. State College, Pennsylvania: Venture Publishing Inc.
- Walder, R. (1925) The psychoses: Their mechanisms and accessibility to influence. *International Journal of Psycho-Analysis*, 6, 259-281.
- Westen, D., Klepser, J., Ruffins, S. A., Silverman, M., Lifton, N. ve Boekamp, J. (1991). Object relations in childhood and adolescence: The development of working representations. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59(3), 400-409. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.59.3.400>
- Wilson, M.S. ve Sibley, C.G. (2011). 'Narcissism creep?': Evidence for age-related differences in narcissism in the New Zealand general population. *New Zealand Journal of Psychology*, 40, 89.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590–597. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.61.4.590>
- Wright, A. G. C., Lukowitsky, M. R., Pincus, A. L. ve Conroy, D. E. (2010). The higher order factor structure and gender invariance of the pathological narcissism inventory. *Assessment*, 17(4), 467-483. <http://dx.doi.org/10.1177/1073191110373227>
- Yeomans, F. E., Clarkin, J. F. ve Kernberg, O. F. (2015). *Transference-focused psychotherapy for borderline personality disorder: A clinical guide*. Washington, DC: American Psychiatric Publishing, Inc. <https://doi.org/10.1111/j.1745-8315.2008.00046.x>
- Yıldırım, F. (2016). *Aile öngörülemezliği ve ebeveynleşmenin niversite ğrencilerinin depresyon düzeyleri, öfke tarzları ve obsesif inanışları üzerindeki etkilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, N., Genoz, T. ve Ak, M. (2007). Savunma biçimleri testinin psikometrik zellikleri: Güvenilirlik ve geçerlik alışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 244-253.
- Zajenkowski, M., Rogoza, R., Maciantowicz, O., Witowska, J. ve Jonason, P. K. (2021). Narcissus locked in the past: Vulnerable narcissism and the negative views

of the past. *Journal of Research in Personality*, 93, 104123.
<https://doi.org/10.1016/j.jrp.2021.104123>

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı,

Bu araştırma, Başkent Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi Öğr. Gör. Dr. Özlem Kahraman Erkuş danışmanlığında yürütülen, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Bengisu Balibeyoğlu'nun, yüksek lisans tez çalışmasıdır. Çalışmada, büyülenmeci ve kırılğan narsisizm kişilik özellikleri ile nesne ilişkileri, aile öngörülemezliği ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi hedeflenmektedir.

Anket kapsamında size kişisel bilgi formu ve çeşitli değerlendirme araçları sunulacaktır. Bu araçların cevaplandırılmasının yaklaşık 15 dakika sürmesi beklenmektedir. Araştırma sonuçlarından güvenilir bilgiler elde edebilmek için soruların samimi bir şekilde yanıtlanması ve boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Çalışmaya katılabilmek için son altı ay içerisinde herhangi bir psikiyatrik tanı almamış olmanız ve 18-65 yaş aralığında bulunmanız gerekmektedir.

Araştırma için Başkent Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izin alınmıştır. **Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anket genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular içermemektedir. Yine de herhangi bir rahatsızlık hissetmeniz halinde çalışmayı istediğiniz zaman sonlandırabilirsiniz. Ankete verilen cevaplar gizli tutulacak, sizden herhangi bir kimlik bilgisi istenmeyecektir. Toplanan veriler sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.** Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Bengisu Balibeyoğlu ile belirtilen e-mail adresi vasıtasıyla iletişime geçebilirsiniz.

Çalışmaya katılmayı kabul ediyorum

Çalışmaya katılmayı kabul etmiyorum

EK 2: Kişisel Bilgi Formu

Lütfen aşağıdaki soruları doğru bir şekilde yanıtlayınız.

Yaşınız: .....

Cinsiyetiniz:

Kadın ☐	Erkek ☐	Diğer ☐
--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Eğitim durumunuz:

İlkokul mezunu ☐	Ortaokul mezunu ☐	Lise mezunu ☐
Üniversite mezunu ☐	Yüksek lisans mezunu ☐	Doktora mezunu ☐

Medeni durumunuz:

Evlili ☐	İlişkisi var ☐	İlişkisi yok ☐
---------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------

Çalışma durumunuz:

Çalışıyor ☐	Çalışmıyor ☐
------------------------------------	-------------------------------------

Son altı içerisinde herhangi bir psikiyatrik tanı aldınız mı? :

Evet ☐	Hayır ☐
-------------------------------	--------------------------------

Daha önce herhangi bir psikiyatrik ya da nörolojik tanı aldınız mı? Cevabınız evetse belirtiniz.:

Evet ☐	Hayır ☐
-------------------------------	--------------------------------

.....

EK 3: Narsistik Kişilik Envanteri-16

Aşağıdaki cümle çiftlerini okuyunuz ve kendinizle ilgili duygu ve düşüncelerinizi nispeten doğru yansıtan ifadenin yanına çarpı (x) koyunuz. Herhangi bir ifadenin sizi tam olarak yansıtmadığını düşünebilirsiniz. Yine de size *daha yakın* olan hangisiyse onu işaretleyiniz.

LÜTFEN 16 SORUNUN TAMAMINI YANITLAYINIZ. HER SORUDA SİZE EN YAKIN GELEN TEK BİR İFADEYİ İŞARETLEYİNİZ.

1. _____ İlgi merkezi olmak hakikaten de çok hoşuma gider.
_____ İlgi merkezi olmak beni rahatsız eder.
2. _____ **Çoğu insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.**
_____ **Özel biri olduğumu düşünüyorum.**
3. _____ Hikâyelerimi dinlemek herkesin hoşuna gider.
_____ Bazen güzel hikâyeler anlatıyorum.
4. _____ **Layık olduğum saygıyı çoğunlukla görüyorum.**
_____ **Hak ettiğim saygıyı görme konusunda ısrar ederim.**
5. _____ Emirlere uymaktan rahatsızlık duymam.
_____ İnsanlar üzerinde otorite sahibi olmak hoşuma gider.
6. _____ **Önemli bir insan olacağım.**
_____ **Başarılı olacağımı umuyorum.**
7. _____ İnsanlar bazen söylediklerime inanıyorlar.
_____ Her insanı istediğim her şeye inandırabilirim.
8. _____ **Başka insanlardan çok şey beklerim.**
_____ **Başka insanlar için bir şeyler yapmak hoşuma gider.**
9. _____ İlgi merkezi olmak hoşuma gider.
_____ Kalabalığa karışmayı tercih ederim.
10. _____ **Ben de herkes gibi biriyim.**
_____ **Sıra dışı bir insanım.**
11. _____ Ne yaptığımı her zaman bilen biriyimdir.

_____ Bazen ne yaptığımdan emin olamıyorum.

12. _____ Kendimi insanları manipüle ederken yakaladığımda bundan hoşlanmıyorum.

_____ **İnsanları manipüle etmek bana kolay geliyor.**

13. _____ Otorite olmanın benim için pek de anlamı yoktur.

_____ İnsanlar otoritemi hep tanır gibi görünürler.

14. _____ İyi olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana devamlı bunu söylüyor.

_____ **İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanıyorum.**

15. _____ Gösterişçi olmamaya çalışırım.

_____ İmkân bulursam gösteriş yapma eğiliminde olurum.

16. _____ Başka insanlardan daha kabiliyetliyim.

_____ **Başka insanlardan öğrenebileceğim çok şey var.**

EK 4: Kırılğan Narsisizm Ölçeği

Lütfen aşağıdaki soruları, her bir maddenin sizin duygu ve davranışlarınızı ne dereceye kadar tanımladığına karar vererek cevaplandırınız. Her bir soru için kendinize en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Kırılğan Narsisizm Ölçeği'ne ait örnek sorular:

	Hiç tanımlamıyor	Yansıtıyor	Kararsızım	Yansıtıyor	Oldukça tanımlıyor
Duygularım, başkalarının alayları veya aşağılayıcı sözleriyle kolayca incinir.					
Mizaç olarak çoğu insandan farklı olduğumu hissedirim.					
Sıklıkla başkalarının görüşlerini kişisel olarak yorumlarım.					
Diğer insanlar sorunları için zamanımı ve acılarımı paylaşmamı isteyerek bana geldiklerinde içten içe kızgın ya da rahatsız olurum.					

EK 5: Bell Nesne İlişkileri Ölçeği

Her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz. Daha sonra sizin yanıtınız olan harfi daire içine alınız. Eğer madde içinde söz edilen durum sizin için doğruysa **DOĞRU** sütununda yer alan **D** harfini daire içine alınız. Eğer madde içinde söz edilen durum sizin için doğru değilse **YANLIŞ** sütununda yer alan **Y** harfini daire içine alınız. Her bir madde için sadece bir tane harfi daire içine alınız. Hiç atlamadan tüm maddeleri yanıtlayınız.

Örnek:

Aşağıdaki durum sizin için doğruysa; kendinizi zaman zaman çok mutsuz hissediyorsanız DOĞRU yani D harfini daire içine alınız.

Zaman zaman kendimi çok mutsuz hissedirim	☒ D	☐ Y
---	------------------------------------	-------------------------

		Doğru	Yanlış
1	En az bir tane tutarlı ve doyurucu ilişkim var.	D	Y
2	Eğer biri benden hoşlanmazsa o kişiye iyi davranmak için her zaman daha fazla uğraşırım.	D	Y
3	Birdenbire içime kapanabilir ve haftalarca kimseyle konuşmayabilirim.	D	Y
4	Genellikle bana en yakın olanları eninde sonunda incitirim.	D	Y
5	Çevremdekiler bana bir yetiştikten çok, çocukmuşum gibi davranır.	D	Y
6	İyi tanıdığım biri uzaklara giderse, onu özleyebilirim.	D	Y
7	Aile ilişkilerimi bozmadan evdeki anlaşmazlıklarla uğraşabilirim.	D	Y
8	İnsanlar üzerinde güç kullanmaktan gizli bir zevk duyarım.	D	Y
9	Bazen istediğimi elde etmek için hemen hemen her şeyi yaparım.	D	Y
10	Bana yakın olan biri tüm dikkatini bana vermediğinde, çoğu kez kendimi incinmiş ve reddedilmiş hissedirim.	D	Y
11	Eğer biriyle yakınlaşmaya başlarsam ve bu kişi güvenilir biri çıkarsa, olaylar bu hale geldiği için kendimden nefret edebilirim.	D	Y

12	Birine yakınlaşmak benim için zordur.	D	Y
13	Cinsel yaşamım tatmin edicidir.	D	Y
14	Başkalarının benden beklediği gibi biri olmaya çalışırım.	D	Y
15	Bir ilişki ne kadar kötüye giderse gitsin, ona asılırım.	D	Y
16	Olaylar/durumlar hakkında genellikle güçlü fikirlerim yoktur.	D	Y
17	Çevremdekiler üzerinde hiçbir etkim yoktur.	D	Y
18	İnsanlar, onları görmediğimde, yoktur.	D	Y
19	Hayatta çok incitildim.	D	Y
20	En derin duygularımı paylaşabildiğim ve benimle böyle duygularımı paylaşan biri var.	D	Y
21	Ne kadar kaçınmaya çalışırsam çalışayım, en önemli ilişkilerimde aynı zorluklar ortaya çıkar.	D	Y
22	Biriyle tamamen “bir” olmak için güçlü bir istek duyarım.	D	Y
23	İlişkilerde, karşımdaki kişiyle sürekli bir arada olmadığım sürece tatmin olmam.	D	Y
24	İnsanları çok iyi tartarım.	D	Y
25	Karşı cinsten olanlarla ilişkilerim hep aynı şekilde sonuçlanır.	D	Y
26	Başkaları sık sık beni aşağılamaya çalışır.	D	Y
27	Benim yerime kararlarımı vermeleri için genellikle başkalarına bel bağlarım.	D	Y
28	Birine güvendiğimde genellikle pişman olurum.	D	Y
29	Bana yakın birine kızdığım zaman, bunu ayrıntılarıyla konuşabilirim.	D	Y
30	Düşüncelerim yayınladığı için diğer insanlar benim ne düşündüğümü bilir.	D	Y
31	İstedikimi almanın en iyi yolu başkalarını ustaca idare etmektir.	D	Y
32	Etrafımda karşı cinsten birileri varken genellikle kendimi gergin hissederim.	D	Y

33	Bir şeylerin dışında bırakılacağımdan sık sık kaygı duyarım.	D	Y
34	Herkesi memnun etmem gerektiğini hissederim aksi takdirde beni reddedebilirler.	D	Y
35	Bazen rüyalarım o kadar canlı olur ki uyandığım zaman gerçekten yaşanmış gibi gelir.	D	Y
36	Kendimi kapatıp birkaç ay kimseyle görüşmem.	D	Y
37	Hayatımdaki önemli insanlar tarafından olası reddedilmelere karşı duyarlıyım.	D	Y
38	Arkadaş edinmek benim için sorun değildir.	D	Y
39	Karşı cinsten olanlarla nasıl tanışılacağı ya da konuşulacağını bilmem.	D	Y
40	Bana yakın olan birine istediğim bir şeyi yaptıramadığımda, kızgın ya da incinmiş hissederim.	D	Y
41	Yalnız bir yaşam sürmek benim kaderimdir.	D	Y
42	İnsanlar birbirine karşı asla dürüst değildir.	D	Y
43	İlişkilere çok şey katar ve çok şey alırım.	D	Y
44	Karşı cinsten olanlarla tanışmak ya da konuşmaktan utanırım.	D	Y
45	İyi bir annenin, çocuklarını daima memnun etmesi gerektiğine inanırım.	D	Y

EK 6: Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği

Aşağıda aile içi davranışları ve ailelerin sorunlarla nasıl başa çıktığını tanımlayan bazı ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeleri yanıtlarken **18 yaşına kadar içinde büyüdüğünüz aileyi dikkate alınız**. Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz. Eğer bir ifade size ve içinde büyüdüğünüz ailenize uygunsa, sizi ve ailenizi bu süre boyunca ne kadar tanımladığını göstermek için uygun seçeneği işaretleyiniz.

Her bir ifade sizi ve içinde büyüdüğünüz ailenizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç	Çok az	Kısmen	Çok	Çok fazla
1.	Annem her gün her bir çocuğuyla zaman geçirirdi.					
2.	Babam her gün her bir çocuğuyla zaman geçirirdi.					
3.	Hafta içlerinde her akşam (pazartesi cumaya kadar), yemek hep aynı saatte yenirdi.					
4.	Bir yerlerimi incittiğimde, ilk yardım için annemin yanına giderdim.					
5.	Bir yerlerimi incittiğimde, ilk yardım için babamın yanına giderdim.					
6.	Ebeveynlerim faturalarımızı ne zaman ödeyip ne zaman ödeyemeyeceklerinden asla emin olamazlardı.					
7.	Ne zaman sofraya oturacağımızı tahmin etmek zordu.					
8.	Her nerede ihtiyacım olsa annemin bana ulaşabileceğine güvenirdim.					
9.	Her nerede ihtiyacım olsa babamın bana ulaşabileceğine güvenirdim.					
10.	Belirli bir durumda annemin nasıl davranacağı o anki ruh haline (kendini nasıl hissettiğine) bağlıydı.					

11.	Belirli bir durumda babamın nasıl davranacağı o anki ruh haline (kendini nasıl hissettiğine) bağlıydı.					
12.	Ailemizin yiyecek ve barınma (kira ya da ev kredisi ödemeleri) için her zaman yeterli miktarda parası vardı.					
13.	Duygularım incindiğinde rahatlamak için anneme giderdim.					
14.	Duygularım incindiğinde rahatlamak için babama giderdim.					
15.	Annem bazen ne söylediğini düşünmeden bana bağırdı.					
16.	Babam bazen ne söylediğini düşünmeden bana bağırdı.					
17.	Hafta içi (pazartesten cumaya kadar) akşam yemeğinde masaya aynı kişiler oturur ve yemek yedi.					
18.	Annem, onun için ne kadar önemli olduğumu düzenli olarak hissettirirdi.					
19.	Babam, onun için ne kadar önemli olduğumu düzenli olarak hissettirirdi.					
20.	Sorun çıkardığımda annemin bana müdahale edip etmeyeceği o anki ruh haline bağlıydı.					
21.	Sorun çıkardığımda babamın bana müdahale edip etmeyeceği o anki ruh haline bağlıydı.					
22.	Bir şey canımı sıktığında anneme anlatırdım.					
23.	Bir şey canımı sıktığında babama anlatırdım.					
24.	Hafta içi, herkes sadece kendi akşam yemeğini hazırlarsa, bu daha kolay olurdu.					
25.	Annemin farklı durumlarda nasıl davranacağı öngörülemezdi.					
26.	Babamın farklı durumlarda nasıl davranacağı öngörülemezdi.					

27.	Evden kahvaltı etmeden çıkardık.					
28.	Bazı aylarda harcayacak çok paramız olurdu, diğer aylarda ise oldukça parasız olurduk.					

EK 7: Savunma Biçimleri Testi-40

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, bunların size uygunluğunu yan tarafında 1'den 9'a kadar derecelendirilmiş skala üzerinde seçtiğiniz dereceyi çarpı şeklinde (×) işaretlemek suretiyle gösteriniz.

Örnek:

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzülürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

3. Endişemin üstesinden gelmek için yapıcı ve yaratıcı şeylerle uğraşırım (resim, el işi, ağaç oyma)

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

4. Yaptığım her şey için geçerli sebepler bulabilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

5. Kendime çok kolay gülerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimlidir.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

8. Hoş olmayan gerçekleri, hiç yokmuşlar gibi görmezlikten geldiğimi söylerler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

9. Süpermen'mişim gibi tehlikelere aldırمام.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarımı gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.

- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
13. Çok tutuk bir insanım.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
14. Gerçek yaşamımdan çok hayallerim bana hoşnutluk verir.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
16. İşlerim yolunda gitmediğinde bu duruma her zaman geçerli sebepler bulabilirim.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
17. Birçok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
18. Hiçbir şeyden korkmam.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissederim.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
23. Patronum beni kızdırırsa, ondan hıncımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
24. Her şeyi yapabilecek güçte, aynı zamanda son derece adil ve dürüst olan bir tanıdığım var.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
26. Genellikle, aslında acı verici olan bir durumun gülünç yanını görebilirim.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.
- Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
30. Sınav veya iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
32. Haklarım için mücadele ettikten sonra, girişken davrandığımdan dolayı özür dilemeye eğilimliyimdir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
33. Üzüntülü veya endişeli olduğumda yemek yemek beni rahatlatır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirim, onunla daha iyi baş edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
36. Ne kadar yakınırsam yakınyım, hiçbir zaman tatmin edici bir yanıt alamıyorum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
37. Yoğun duyguların yaşanması gereken durumlarda, genellikle hiçbir şey hissetmediğimi fark ediyorum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
38. Kendimi elimdeki işe vermek, beni üzüntülü veya endişeli olmaktan korur.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
39. Bir bunalım içinde olsaydım, aynı türden sorunu olan birini arardım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
40. Eğer saldırganca bir düşüncem olursa, bunu telafi etmek için bir şey yapma ihtiyacı duyarım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

EK 8: Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.01.2021-3036

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Sayı : E-62310886-604.01.01-3036
Konu : Bengisu Balibeyoğlu'nun Etik Onay
Başvurusu Hk.

19.01.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 06/01/2021 tarih ve 949 sayılı yazınız.

Enstitünüz Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bengisu Balibeyoğlu'nun, Öğretim Görevlisi Dr. Özlem Kahraman Erkuş'un danışmanlığında yürütmekte olduğu "Kırılgan ve Büyüklemeçi Narsisizm Türlerinin Nesne İlişkileri, Aile Öngörülemezliği ve Savunma Mekanizmaları Çerçevesinde İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. M. Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek: Değerlendirme Formu

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : BE6P4KC2Z

Belge Doğrulama Adresi : https://ebys.baskent.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx

Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18. Km 06790

Bilgi için: Gamze SONBAY

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Koordinatör

Telefon No: 0 312 246 67 40 Faks No: 0 312 246 66 05

Telefon No: 246 66 66 / 2078

e-Posta: adk@baskent.edu.tr İnternet Adresi: www.baskent.edu.tr

Keş Adresi: baskentuniversitesi@hs02.kep.tr

Sayı : 17162298.600-07
Konu : Tez Çalışması

12 OCAK 2021

İlgili Makama

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bengisu Balibeyoğlu'nun, Öğretim Görevlisi Dr. Özlem Kahraman Erkuş'un danışmanlığında yürütmekte olduğu "Kırılgan ve Büyüklenmeci Narsisizm Türlerinin Nesne İlişkileri, Aile Öngörülemeliği ve Savunma Mekanizmaları Çerçevesinde İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması, değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir.
Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Baskent Üniversitesi Sosyal ve Beseri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ ~~Olumsuz~~
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/Olumsuz
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ ~~Olumsuz~~
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ ~~Olumsuz~~
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/Olumsuz